

**PROTOCOL DE VIABILITAT
SOCIOECOLÒGICA DEL
LLOP
ÀREA D'ESTUDI DE LA VALL
D'ALINYÀ**

SERGI CANTOS MIKEL GARCÍA PAU GUINDULAIN MARIA PRAT

PROJECTE FINAL DE CARRERA

JULIOL 2013

LLICENCIATURA CIÈNCIES AMBIENTALS

DIRIGIT PEL Dr. MARTÍ BOADA

Universitat Autònoma de Barcelona

QuercusLupus

“Viatger assedegat
de fer un llarg camí a peu
arriba a Ca l’Andreu,
on hi ha una font riallera,
i la set podràs calmar
si veus a la Font de la Llobera.”

Mossén Antón Segura Minoves
Inauguració de la Font de la Llobera (1993)

“The wolves, my love, will come
taking us home where dust once was a man.”

Tuomas Holopainen

Amb la col·laboració i suport de:

Aquesta memòria recull els treballs realitzats pels autors en el marc del projecte de fi de carrera de la Llicenciatura de Ciències Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

La recerca s'ha realitzat sota el paraigües del Campus de Ciències Ambientals i de la Terra a la Vall d'Alinyà, un projecte de col·laboració entre l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental (ICTA-UAB) i la Fundació Catalunya-La Pedrera (FCP).

AGRAÏMENTS

Els nostres més sincers agraïments a totes aquelles persones que amb la seva col·laboració han fet possible aquest projecte únic.

Primer de tot als nostres tutors: Dr. Joan Rieradevall, Dr. Jordi Duch, Dra. Nuria Casacuberta i en especial al Dr. Martí Boada, que ens ha donat l'honor d'aprendre molt amb ell, cedint-nos part de tot el que sap, a més de aconsellar-nos i orientar-nos al llarg del nostre projecte.

També a l'ensinistradora canina Ingrid Ramon que amb el seu treball i generosa cooperació ha contribuït a fer aquest projecte especial i singular. D'altra banda volíem agrair tota la ajuda i amistat d'un gran naturalista com és en Francesc Xavier Castañer, qui ens ha fet la feina molt més divertida, amena i fascinant.

A continuació volem agrair a totes aquelles persones que amb els seus coneixements i la seva experiència han ajudat a enriquir i omplir de saviesa aquestes pàgines i les nostres ments: Carlos Sanz, Gabriel Lampreave, Ignasi Castellví, Luís Llana, Jordi Ruiz Olmo, Jordi García Petit, Javier Talegón, Josep Maria Massip, Isabel Ruiz i Jordi Sargatal.

També agrair als ramaders, agricultors, caçadors i habitants de la Vall: Juanjo, Agustí, Gilet, Celso, Rafael, Joan i Elisenda; per apropar-nos al món rural, explicant-nos molt del seu passat, present i futur amb total confiança. Ha estat un plaer.

Gràcies a tots els membres de la Fundació Catalunya la Pedrera, a en Miquel Rafa per estar sempre atent a les nostres demandes i a l'Aleix Millet per conduir-nos pels paratges del fabulós espai natural de la Vall d'Alinyà i posar a la nostra disposició el seu temps i coneixements.

I especialment moltes gràcies a en Lluís qui ha fet de les estàncies a Alinyà experiències acollidores i entretingudes, i on hem esmorzat, dinat i sopat com en cap lloc.

Finalment moltes gràcies a les nostres famílies i persones més properes per tot el seu suport al llarg del nostre treball, ja que sense la seva ajuda arribar fins aquí hagués estat molt més difícil.

Els nostres més sincers agraïments a tots de part del grup Quercus Lupus:

Sergi Cantos, Mikel García, Pau Guindulain i Maria Prat

ÍNDEX

I.	INTRODUCCIÓ	8
II.	ANTECEDENTS	10
1.	El llop (Canis lupus)	10
1.1	Trets fisiològics	10
1.2	Ecologia i alimentació	12
1.3	Comportament.....	13
1.4	Hàbitat.....	14
2.	Els humans i el llop.....	15
2.1	Enemistat natural i popular	15
2.2	El llop a Catalunya	16
3.	La Vall d'Alinyà	19
3.1	Medi físic	21
3.1.1	Clima	21
3.1.2	Geologia	21
3.2	Medi biòtic	22
3.2.1	Vegetació.....	22
3.2.2	Fauna	23
3.3	Població	24
3.3.1	Ocupació humana.....	24
3.3.2	Activitats econòmiques	24
3.4	El llop a la Vall	25
4.	Connectors ecològics	27
III.	JUSTIFICACIÓ	30
IV.	OBJECTIUS.....	32
V.	METODOLOGIA	34
1.	Metodologia emprada per a identificar la presència del llop	34
1.1.	Transsectes	34
1.1.1.	Transsecte sobre neu	36
1.2.	Gos de detecció	37
1.2.1.	El gos.....	37
1.2.2.	Ensinistrament.....	38
1.2.3.	Transsecte olfactiu.....	40
1.3.	Testimoni humà	42
1.3.1.	Visual	42
1.3.2.	Auditiv.....	43

2.	Metodologia emprada en la determinació de la viabilitat del establiment del llop	43
2.1.	Viabilitat ecològica	44
2.1.1.	Transsectes	45
2.1.2.	Connectivitat amb zones amb llop	45
2.1.3.	Consulta a experts	45
2.2.	Viabilitat socioeconòmica	45
2.2.1.	Documentació	45
2.2.2.	Entrevistes	46
VI.	INVENTARI	47
1.	Transsectes	47
1.1.	Identificació de la presència de llop	47
1.2.	Presència de presses del llop	48
1.2.1.	Transsecte sobre la neu	49
1.2.2.	Transsecte sense neu	49
1.2.3.	Transsecte (sense neu) amb el gos de detecció	50
2.	Ensinistrament del gos de detecció	50
3.	Enquestes i entrevistes	51
3.1	Coneixement i acceptació de l'espècie	51
3.2	Opinió general sobre els problemes que comportaria l'establiment del llop	52
3.2.1	Afectació en l'activitat ramadera i la caça	52
3.2.2	Repercussió del possible establiment del llop	53
3.3	Funcionament de la gestió de les administracions	54
3.3.1	Gestió de la caça a la Reserva del Cadí-Moixeró	54
3.3.2	Política d'indemnitzacions	55
4.	Connectivitat ecològica del llop	55
VII.	DISCUSSIÓ DELS RESULTATS	57
1.	Identificació de la presència del llop	57
2.	Viabilitat ecològica de l'establiment de l'espècie	59
3.	Viabilitat socioeconòmica	59
VIII.	CONCLUSIONS	61
IX.	PROPOSTES	63
1.	Propostes d'accions futures	63
1.1.	Protocol per a la possible presència del llop	63
1.2.	Gossos de detecció	63
1.3.	Accions preventives	64
1.3.1	Protecció dels ramats	64

1.3.2.	Informació i Comunicació.....	66
1.4.	Aprofitament temàtic	67
1.5.	Anàlisi de poblacions de llop en cas d'establiment.....	68
2.	Propostes de millora per aquesta recerca i noves vies d'investigació.....	71
X.	BIBLIOGRAFIA.....	73
XI.	GLOSSARI.....	76
XII.	PRESSUPOST	77
XIII.	PROGRAMACIÓ	78
XIV.	ÍNDEX DE FIGURES.....	79
XV.	ÍNDEX DE TAULES	81
	ANNEXOS.....	83
	ANNEX I Mètodes descartats	85
	ANNEX II Fitxes de rastreig.....	87
	ANNEX III Interpretació i informació dels rastres d'excrements.....	94
	ANNEX IV Gos de Muntanya dels Pirineus.....	97
	ANNEX V Recull de notícies	98
	ANNEX VI.....	108
	ANNEX VII Entrevistes.....	122

I. INTRODUCCIÓ

El desenvolupament humà ha exercit una forta pressió sobre la fauna de la regió on s'assentava durant gran part de la seva existència. Al llarg d'aquest procés l'ésser humà a sobreexplotat moltes espècies, limitant l'alimentació de moltes altres i provocant un minvament important del nombre d'individus.

Més endavant, la incansable creació d'infraestructures al llarg de tot el territori ha contribuït a generar problemes preocupants de fragmentació d'ecosistemes i davallades importants en la biodiversitat d'aquests. L'espècie humana ha crescut molt en població al mateix temps que ha incrementat la pressió sobre la resta d'individus d'altres espècies, i per aconseguir això s'ha dut a terme un desenvolupament que en la majoria dels casos la preocupació per el medi ambient, i concretament per la fauna, ha estat nul·la o molt poca. Però amb els coneixements i la conscienciació emergent, podem emprendre noves accions, noves iniciatives que contribueixin a la mitigació dels impactes del passat i recuperar, dintre del possible, tot allò malmès.

Els darrers anys hem sigut testimonis del resultats d'aquesta nova tendència. Per mà dels humans, o per la seva pròpia naturalesa, el medi ha trobat maneres de recuperar-se. Fauna perduda anys enrere pel seu extermini torna a poblar els seus hàbitats originals.

El llop (*Canis lupus*) és un animal que ha patit al llarg de la història un fort setge per part de l'espècie humana, conduint a la seva eradicació en molts dels seus hàbitats. Catalunya és un d'aquests però ara, aquest animal desaparegut durant dècades, torna a aparèixer, presentant una oportunitat de restablir l'equilibri en els ecosistemes desproveïts de predació.

Amb els coneixements i la consciència ambiental que es procura impartir a la societat tenim el deure d'actuar revertint els efectes que hem causat al llarg de la història i planejant d'una altra manera de cara al futur. Per tal d'afavorir la bona convivència entre espècie i afavorir que els equilibris naturals tornin a instaurar-se als ecosistemes de Catalunya, hem d'aprendre a saber gestionar les interaccions socioecològiques de l'espècie *Canis lupus*, contribuït i fent els màxims d'esforços per aconseguir que la seva reaparició vingui acompanyada d'un assentament viable.

En aquest marc s'estructura aquest projecte. Situats a la Vall d'Alinyà, un espai natural gestionat per la Fundació Catalunya – La Pedrera, s'estableix un protocol de cerca del llop, amb passos a seguir davant la sospita de presència de l'espècie. Establint un model de convivència entre la població i el llop basat en les activitats econòmiques i de lleure que es realitzen a la Vall.

Per a aquesta tasca s'investiga la viabilitat del hàbitat, analitzant les variables que conformen la idoneïtat d'una zona per al llop. S'analitza també la viabilitat socioeconòmica, en funció de la visió social i les amenaces a les activitats humanes, especialment les ramaderes. Això sumat a l'anàlisi de la presència del llop, conformen un seguit de conclusions que ens determinen l'estat del espai en quant a la població de l'animal i la possibilitat d'aquest d'establir-se.

II. ANTECEDENTS

1. El llop (*Canis lupus*)

El llop, *Canis lupus*, és una de les espècies de carnívor terrestre més esteses per tot el món. El seu origen es situa uns 40 milions d'anys enrere, durant l'Eocè superior, a partir de la família dels miàcids (Miacidae). Al llarg dels diferents moviments tectònics, els cànids es van anar estenent per diferents territoris i nínxols ecològics. Aquests cànids són predecessors del *Canis lupus*, i deixa entreveure la gran capacitat adaptativa d'aquests carnívors.

Existeixen una gran varietat de subespècies del llop, depenent de la classificació taxonòmica que s'observi. L'International Taxonomy Information System en descriu 38, però els experts no han arribat a un consens general sobre aquestes. La subespècie ibèrica, *Canis lupus signatus*, i la dels Apenins, *Canis lupus italicus*, són les que actualment han arribat a Catalunya en algun moment i, per tant, les que ens ocupen en aquest estudi.

Regne
Animalia
Fílum
Chordata
Subfílum
Vertebrata
Classe
Mammalia
Subclasse
Theria
Infraclasse
Eutheria
Ordre
Carnivora
Subordre
Caniformia
Família
Canidae
Gènere
Canis
Espècie
Canis lupus

Cal esmentar que el llop, com a espècie, segueix les regles tèrmiques ecològiques de Bergmann i de Allen; segons les quals les subespècies d'animals homeotèrmics tendeixen a incrementar la mida corporal com més baixa és la temperatura a la par que es redueixen i aplaten les parts que sobresurten del cos, y viceversa.

1.1 Trets fisiològics

El llop està fisiològicament adaptat com a carnívor generalista, el qual el permet d'estar adaptat a un ampli ventall de condicions. Presenta una certa semblança amb el gos (*Canis lupus familiaris*). En certes races que s'hagin tornat salvatges, es fa extremadament difícil distingir-los.

De mitjana, un llop pesa uns 40 quilograms, amb una llargada d'uns 120 cm aproximadament a més d'uns 40 cm de cua y una alçada d'entre 50 i 80 cm. Les dues potes davanteres acaben en quatre dits y les posteriors en cinc. Posseeixen a tots els dits unes urpes que creixen des que neixen i es van desgastant. La presència de tres tipus de pelatge el permeten adaptar-se a la temperatura i humitat (borra i cobertura) i percebre

estímuls tàctils (vibrisses) (Castellví, 2008). Aquest pèl canvia de tonalitat segons l'edat i sexe del individu.

Un tret que el fa un gran caçador són els seus sentits aguditzats. El llop posseeix un olfacte, oïda i visió totalment adaptats per a la caça i supervivència. En el cas de les oïdes, que els serveix tant per comunicar-se entre ells com per detectar preses o possibles perills, consten d'un aparell auditiu especialment desenvolupat, podent sentir sons que per nosaltres són imperceptibles (altres freqüències) i escoltar udols de fins a 10 km de distància (Landry, 2004).

A més, els seus pavellons auditius poden centrar-se en el focus dels sons sense necessitat de que mogui el cap. La seva visió està adaptada a tres tipus de llum: visió diürna, visió nocturna i visió crepuscular; el que els permet caçar a qualsevol hora del dia. El sentit olfactiu té més de 200 milions de receptors olfactius que permeten detectar a un altre animal a uns 300 m. Aquest tret serveix tant per al rastreig i detecció de preses i possibles enemics, com per a la identificació d'individus i territoris. El llop posseeix glàndules que segreguen unes feromones que els fan identificables com a individus y permet delimitar el seu territori. En tenen a la base de la cua a la pell i als genitals. Això demostra com d'important és socialment l'olfacte per a aquests animal.

La seva caixa toràtica, més gran que en els gossos, els atorga una gran resistència física que els permet córrer durant hores i cobrir grans distàncies. Això resulta molt avantatjós per a la seva dieta carnívora, que els obliga a cercar aliment constantment. El seu tub digestiu i la seva dentició està preparat per a una dieta basada en carn. Pot arribar a menjar entre 7-8 kg de carn en un sol àpat, però també pot estar dies sense menjar. Pot emmagatzemar i regurgitar aliment per tal de transportar-lo a companys de llopada.

Figura 1: Llop ibèric (Font: Carlos Sanz)

1.2 Ecologia i alimentació

El llop és una de les espècies que més s'ha adaptat a diferents entorns arreu del planeta. El podem trobar en multitud d'hàbitats diferents però sempre compleix un mateix paper a l'ecosistema, el de súper depredador. Especialment a Catalunya, és un dels pocs que hi ha hagut. Com a tal, el llop actua com a un gran regulador de les poblacions d'altres animals com ara ungulats o rosegadors, ja sigui pels exemplars que caça com per a l'estrès al que sotmet a les possibles preses. A més, assegura l'eliminació d'individus vells, malalts o febles en general; ajudant indirectament a la selecció genètica i a la salut mitjana de la població.

L'alimentació del llop, no obstant, pot ser enormement variada. A diferència d'altres predadors, el llop persegueix gairebé tot allò que pot. Des d'ungulats com l'isard, el porc senglar i el cérvol; passant per rosegadors com el conill, la llebre o la marmota. Això inclou els ramats de cabres i ovelles, carronya o fins i tot fruits silvestres. Sol dependre del grau de necessitat en que l'animal es troba, el que vist d'una altra manera es pot interpretar com la disponibilitat. Podríem dir, de fet, que com a gran oportunista que és, el llop sempre anirà a per la presa fàcil.

Han existit casos tant de protecció del llop, per el seu interès com a espècie i súper depredador, com de reintroducció. El cas més estudiat i destacat és el de la reintroducció del llop a Yellowstone (EUA), eradicat a inicis del segle XX. A finals de segle es va decidir reintroduir-lo per a regular la excessiva població de uapitís (*Cervus elaphus canadensis*) i augmentar la massa forestal. De llavors ençà es calcula que la població de uapitís ha disminuït en un 40%, malgrat que es detecten alguns atacs a ramats i animals domèstics.

Un altre cas molt destacat es situa al Parc Nacional de Isle Royale, a Michigan, Estats Units d'Amèrica. En aquesta zona presentava un índex de sobrepastura que amenaçava l'equilibri ecològic degut a la gran quantitat d'ants (més de 1000 individus). Al mitjans del S.XX, amb la arribada dels llops, la població d'ants decreix però no a una extinció, com es pensava, si no que es manté estable sobre uns 800 exemplars i des de llavors, el bosc ja no presenta símptomes de sobrepastura i els exemplars són més saludables (Nelson et al., 2008).

1.3 Comportament

El llop és un animal clarament social. Els llops segueixen l'estratègia de viure en grups anomenats llopades per tal d'augmentar la seva supervivència. Això comporta una sèrie d'avantatges: millor explotació de recursos alimentaris, major rang de preses possibles a l'hora de caçar (la caça d'una presa gran i/o robusta, com ara un senglar, requereix de diversos individus), més atenció per als cadells i un major control del territori. Els integrants de les llopades solen ser membres d'una mateixa família, sent normalment una parella reproductora amb els seus descendents de fins a 3 anys d'edat. Dins del clan tots tenen el seu paper, la organització social i la importància de cada individu resulta vital per a la caça, la bona evolució i l'estabilitat grupal. És important que en tot moment en un mateix grup es trobin tots els estadis d'edat per a mantenir un equilibri i evitar la discontinuïtat (Grande del Brio, 1984). No obstant, hi ha moltes altres possibilitats en la configuració final de la llopada. Un exemple és la incorporació de llops que han abandonat la seva llopada o aquesta s'ha disgregat.

Depenent de la zona on es trobin, la seva alimentació i comportament pot variar, ja sigui per la disponibilitat d'aliment, el tipus d'aquest i/o la presència humana a la zona. En alguns casos, s'han detectat casos de distintes llopades pròximes territorialment que s'especialitzen en diferents tipus d'alimentació, evitant la competència. En altres llocs, on les preses són molt grans, s'han donat casos on diverses famílies col·laboren per abatre i compartir una presa.

L'època de zel de la femella dura uns 20 dies a l'any i varia segons les condicions climàtiques, geogràfiques, la latitud sobretot, i biològiques com l'edat de la femella. Els llops poden tenir més d'una camada i cadascuna té entre tres i nou cadells. L'embaràs dura uns 63 dies, els llobatons estaran al cau des del seu naixement a l'abril fins al juliol i a partir dels deu mesos podran anar sols. Un cop passats els primers dos anys adquireixen la morfologia adulta i es tornen sexualment actius (Manent, 2004).

Com s'ha explicat abans, el llop té molt arrelat el seu comportament social i de fet, aquest quedarà definit en gran mesura durant els primers mesos de vida, així com el seu rang jeràrquic que es determinarà mitjançant unes activitats lúdiques entre les que trobem combats simulats entre llobatons que els posicionaran segons el seu nivell de dominància. Els més forts seran individus que podran aspirar a ser el mascle o femella alfa. Aquestes activitats lúdiques són molt importants de cara al comportament social, tot el que aprenguin en aquest temps serà vital per a la seva supervivència: com

alimentar-se, com desplaçar-se, qui són els membres de la seva manada, la interacció social, etc (Grande del Brio, 1984).

Figura 2: Cadells de llop ibèric interactuant amb la seva mare (Font: Carlos Sanz)

1.4 Hàbitat

El *Canis lupus* és una espècie adaptada a pràcticament tot el tipus d'hàbitats de l'hemisferi nord, d'on n'és exclusiu. El trobem present tant en regions de climes polars com en les regions més àrides. És una espècie cosmopolita amb una gran capacitat d'adaptació sempre i quan trobi recursos ja que és la condició principal que necessita per a sobreviure a qualsevol indret (Massip, 2011). En termes generals, buscarà aigua i aliment abundant, certa cobertura forestal i arbustiva i una activitat humana escassa.

A la península Ibèrica on predomina el *Canis lupus signatus* (llop ibèric) seguit del *Canis lupus italicus* (llop italià, el que actualment es creu que està entrant per Catalunya) hi trobem poblacions al nord-oest i a Sierra Nevada. Principalment es mouen per terrenys forestals però també se'ls pot observar a la costa com és el cas de les costes gallegues i asturianes o en zones àrides com Zamora. Històricament a Catalunya quan hi havia presència de llop aquest vivia al Pirineu i Prepirineu però segons els registres històrics es podia trobar a qualsevol lloc.

Com ja s'ha esmentat es tracta d'una espècie cosmopolita i gràcies a aquesta capacitat adaptativa la presència humana al seu territori no és sempre un problema sinó que en pot treure profit. Resulta molt habitual veure'l utilitzar les vies humanes per a desplaçar-se, degut a que el desplaçament per un terreny asfaltat els hi genera una menor despesa energètica, també aprofiten els tallafocs. La presència humana també ha produït canvis en el seu comportament: per exemple, s'observa que quan no pot caçar les seves preses habituals s'aprofita dels ramats domèstics o fins i tot de cultius fruiters.

Els llops són animals molt territorials, defensen el seu territori davant de cada intrús. El marquen amb orina, excrements i amb gratades al terra impregnades de substàncies de les glàndules dels peus (Massip, 2011). Una manada externa no envairà mai el territori d'una altra manada, en aquest aspecte són molt respectuosos i de fet molts cops podem parlar que entre clans s'ha assolit un pacte de llops.

2. Els humans i el llop

La relació amb l'ésser humà és per a moltes espècies un factor determinant en el seu estat i, en bastants casos, en la seva adaptació, evolució i supervivència. El llop no podria ser millor exemple d'aquesta afirmació, ja que ha acompanyat a la humanitat des dels seus inicis. Considerat per molts zoòlegs com l'antecessor directe del gos domèstic, el "millor amic de l'home". No obstant això, mai ha tingut la mateixa acceptació.

2.1 Enemistat natural i popular

Com a espècie, els humans i els llops tenen punts en comú, exemple d'això és la territorialitat i la cura de les cries. No obstant, són dues espècies amb moltes dificultats per viure juntes. El conflicte més directe i exemplificador és la ramaderia: els llops, súper depredadors naturals, veuen en els ramats preses fàcils i vulnerables. Per la seva banda, el pastor, l'humà, veu en el llop un lladre de menjar i, per tant, un enemic. Aquesta lluita ha perdurat durant milers d'anys fins avui dia en que el llop ha sigut eradicat de moltes zones on solia habitar.

No obstant, el fet de que el llop es trobi en perill a la Península Ibèrica o la seva completa eradicació a Catalunya no ve sols d'una rivalitat entre espècies. El llop s'ha envoltat de contes, mites, llegendes, rumors i misticisme; enfosquin la seva existència (Grande del Brío, 1984). A España, i en general a Europa, es va generar una por, odi i rebuig al llop més enllà d'una simple competència per aliment. Es relacionava l'animal amb el dimoni, com un enemic natural de la humanitat. Aquesta por naixia de casos i rumors on el llop atacava a humans, raptava nens o devorava cadàvers. I és cert que en alguns casos s'havien donat casos com aquests, especialment si es té en compte la pressió i fam que patia l'espècie (Manent, 2004). També s'explica per la epidèmia de ràbia o hidrofòbia que va arribar a afectar el cànid, tornant-lo extraordinàriament agressiu (Massip, 2011). En períodes de guerra, s'havia reportat que els llops s'enduïen els cadàvers de soldats o atacaven als ferits. I tot això sense comptar les matances de bestiar de les que eren acusats.

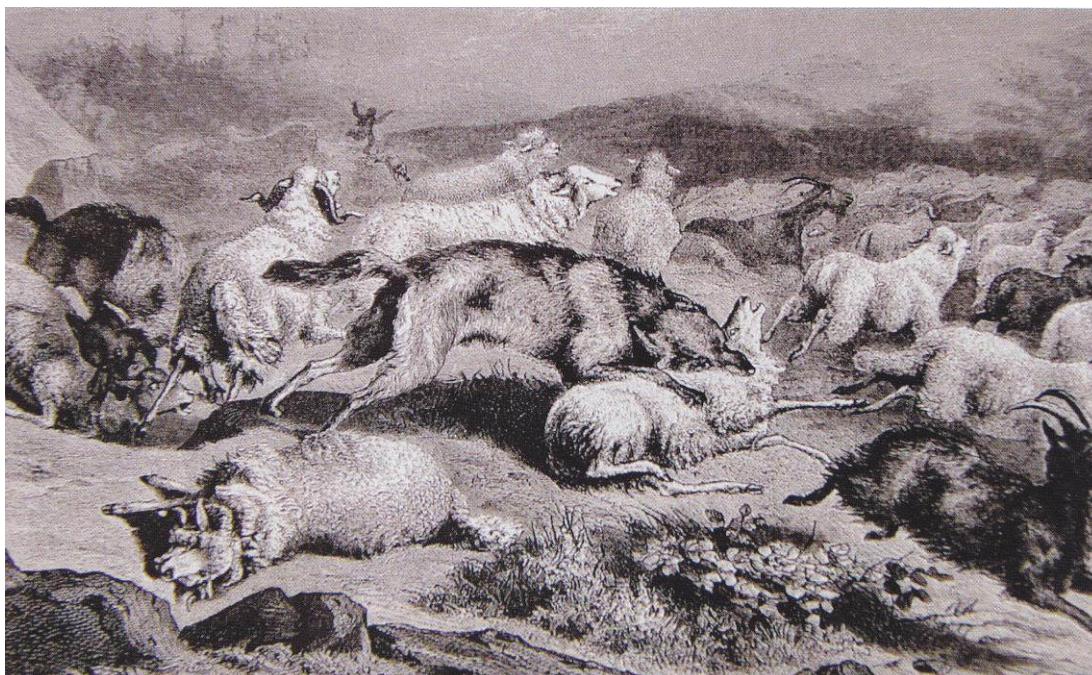

Figura 3: Gravat francès de 1894 amb dibuix de Jules Gelibert on es representa un atac als ramats
(Font: El llop i els humans, Josep M. Massip)

2.2 El llop a Catalunya

Abans de la seva eradicació, es creu que el llop habitava des del nivell del mar fins a les altituds alpines, arreu del territori català. Malgrat això, avui dia es considera que no hi ha població a Catalunya.

2.2.1 Persecució i extermini

Ja abans de la Revolució Industrial, la pressió en el territori que els humans generaven va dur al llop a tornar-se l'animal més odiat, especialment pels ramaders. A Espanya, al segle IX, Carles I, conegut com Carlemany, creà la figura del caçador oficial de llops. Al llarg dels segles vinents la situació es va anar mantenint de manera més o menys igual. Com s'ha dit anteriorment, els llops, mitificats per la cultura popular, eren considerats malvats i endimoniats, justificant un odi i temor popular. Eren freqüents les batudes populars per a caçar llops, fins i tot alguns reis eren coneguts per la seva afició a organitzar i participar en caceres. Al 1788 i 1795 es van instaurar les Cèdules Reials, amb un seguit de regulacions que establien un sistema de recompenses als que demostrassin haver matat “Lobos, Zorros y otros animales nocivos” (Massip, 2011). Per aquells temps l'odi als llops havia conduït a episodis de vertadera crueltat envers l'animal que, quan es caçava viu, era matat a bastonades o, en alguns casos, torturat com alligonament. El cop final va venir al segle XX, amb la Real Orden de 1915, on es creen nous incentius a les persecucions, provocant matances que van arribar

fins als anys seixanta. S'havia arribat a la conclusió conceptual de que l'espècie havia d'esser extingida.

Els mètodes més habituals per a caçar al llop a la península eren les lloberes, les estimbades i batudes. Les primeres eren trampes consistents en un gran forat de dos

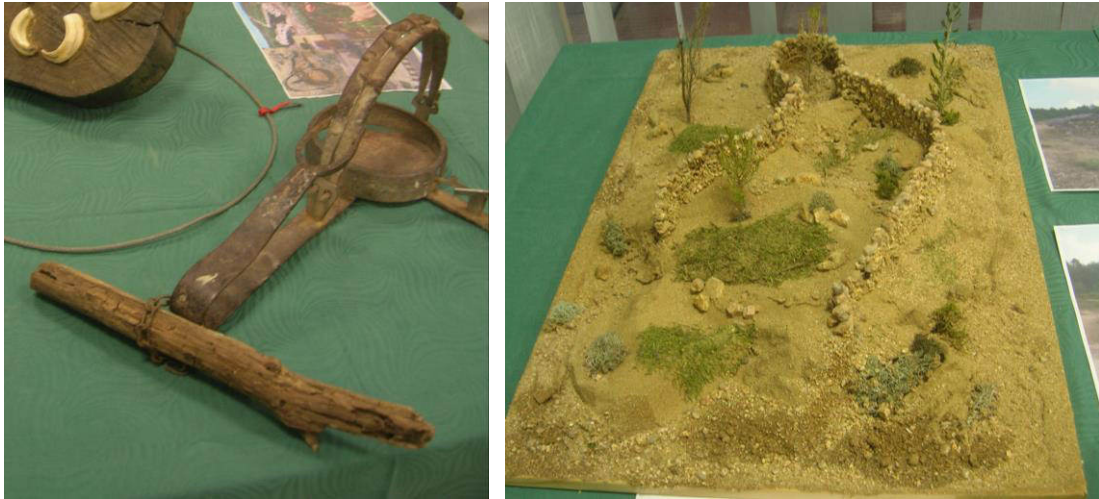

Figura 4: A la dreta una representació a escala dels tancats per a les batudes de llops, a l'esquerra un parany de cep per a llops; a l'Exposició del Llop a Lloret (Font pròpia)

metres i mig o més d'altura per on el llop passava i queia, quedant atrapat. Per a les estimbades i batudes es reunien varies persones per l'hàbitat i es conduïa al llop, mitjançant sorolls o olors, cap a llocs on s'acorrallava o emboscava, per després matar-lo a pedrades, bastonades o trets (Massip, 2011). També s'empraven trampes més elaborades per a atrapar el llop en un tancat, o parany metàl·lic que els agafaven les potes.

No obstant això, el mètode d'extermini (que no de cacera) definitiu va esser el verí. Emmetzinar esquers va resultar, a més de devastador, un sistema d'extermini total. Malauradament, aquest sistema afectava fàcilment a moltes altres espècies no planificades.

2.2.2 Fi de l'extermini i protecció

Tot això hauria portat a l'extermini total del llop a la Península. De fet, així va ser a moltes zones, com Catalunya. No obstant, als anys setanta es va aconseguir declarar espècie cinegètica (enlloc de "alimaña") gràcies a un canvi de visió. Gran part del mèrit s'atribueix al metge i naturalista Fèlix Rodríguez de la Fuente, defensor de les espècies representatives de la Península amb els seus programes com "el hombre y la Tierra".

De llavors ençà, la relació del llop amb l'ésser humà ha canviat enormement, començant per l'àmbit administratiu. Avui dia, els ramaders son indemnitzats quan

perden bestiar per culpa del llop, de manera que s'intenta evitar generar una enemistat de nou i eliminar la caça furtiva. A més, ara existeixen nombroses organitzacions en defensa i estudi d'aquesta espècie. No obstant, molts ramaders extensius són encara recelosos del llop, al que consideren una amenaça a la seva forma de vida.

2.2.3 El llop a l'actualitat

El 2000, els agents rurals trobaven per primer cop un excrement confirmat de llop mitjançant anàlisis, malgrat s'havien rebut avisos d'atacs per ramaders ja al 1997. De llavors ençà s'han anat trobant i analitzant diferents excrements dels quals bona part resultaren ser de llop, i sempre de la varietat Albinia (*Canis lupus italicus*). S'ha detectat la presència com a mínim de 12 individus diferents en el territori català, però no s'ha confirmat cap establiment (Lampreave i Ruiz del Olmo, 2011). El 2010 el Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat crea el projecte de Catàleg de Fauna Amençada de Catalunya, en el que es presenta al llop (*Canis lupus*) com a "espècie en perill d'extinció", establint un règim de protecció al territori català per a l'espècie.

La consulta a un pagès practicant de la transhumància, Toni Soler, denuncia atacs de llop als seus ramats d'ovelles durant el període entre 1996 a 2006, amb unes pèrdues mitjanes de 20 caps de bestiar a l'any. Malgrat també assevera no haver pogut enxampar l'animal en ninguna de les ocasions.

Segons la llei 42/2007 de Patrimoni Natural i de la Biodiversitat estipula que per les espècies en perill d'extinció, com és el cas del llop, s'ha d'adoptar un pla de recuperació de la espècie a més que:

"... en las áreas de potencial reintroducción o expansión de estos taxones o poblaciones definidas como tales en los planes de recuperación, se fijarán medidas de conservación e instrumentos de gestión, específicos para estas áreas o integrados en otros planes, que eviten las afecciones negativas para las especies que hayan motivado la designación de esas áreas."

També s'esmenta que hauran de ser les pròpies comunitats autònomes les que desenvoluparan i aprovaran els plans de recuperació i protecció d'espècies amenaçades.

Actualment, Catalunya mostra un nivell elevat d'adequació per a la repoblació del llop (Suau, 2012). L'abandó de moltes zones rurals han creat espais amb aigua i preses

disponibles i lluny de l'activitat humana, factors importants per al llop. Es considera que l'establiment més probable és als Pirineus, a les comarques del Solsonès, el Berguedà o el Ripollès.

2.2.4 Conflictes actuals: el cas d'Àvila

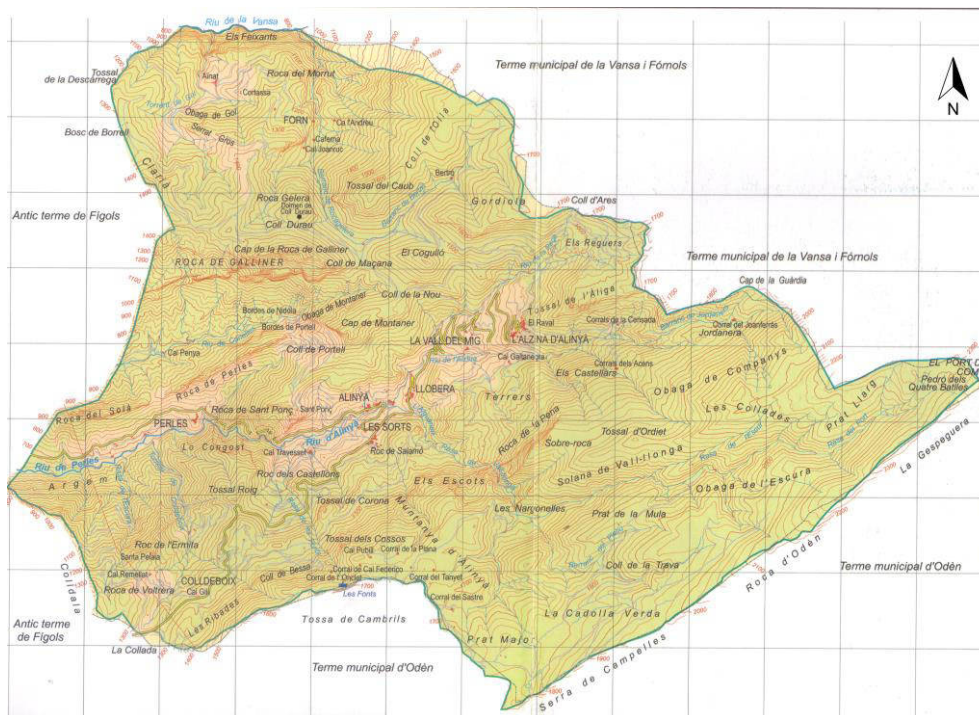
Un clar exemple de conflicte amb el llop és el debat que ha sorgit a la província d'Àvila. Les constants denúncies d'atacs de llop al ramat pels ramaders ha portat a l'agrupament d'uns 100 municipis en la demanda "Àvila libre de lobos". Tot i això, ONGs i un ample col·lectiu s'estan mostrant en contra d'aquesta proposta. Uns defensen que el benestar humà està per sobre del dels llops, altres argumenten que, amb una bona gestió i cuidant bé els ramats, els llops no haurien d'atacar tant sovint com expressen.

Aquest debat està agafant cada vegada més força i fins i tot la Unió Europea està intervenint per a la protecció de l'espècie i gestionar un acord satisfactori. La proposta, defensen les entitats oposades, és il·legal al pretendre declarar-se fora del que és una llei del Estat.

3. La Vall d'Alinyà

La Vall d'Alinyà, o Muntanya d'Alinyà com és anomenada per la Fundació Catalunya – La Pedrera, és un espai de 5352.13ha situat dintre del municipi de Fígols i Alinyà, a la comarca de l'Alt Urgell. Va ser adquirit per la fundació el 1999 i, de llavors ençà, si han dut a terme diverses tasques de investigació i reactivació de l'economia local. La zona es troba dintre de la Reserva Nacional de Caça del Cadí, la Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA) i parcialment inclosa al Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN).

A Alinyà ens trobem amb una de les finques privades més grans de Catalunya, aquest espai conté una riquesa de paisatge i biodiversitat de gran rellevància per a les diferents disciplines de la ciència, la recerca i el medi ambient.

3.1 Medi físic

La Vall d'Alinyà es troba entre la serra del Cadí i el riu Segre, es tracta de la finca privada més gran de Catalunya, amb més de 5.000 hectàrees i amb altituds que oscil·len entre els 500 i els 2.380 metres. Aquest escenari és caracteritzat per ser el típic exemple de vall axial prepirinenca amb desnivells elevats i terrenys abruptes.

Algunes de les zones a destacar de la Muntanya d'Alinyà per la seva singularitat són entre d'altres les comunitats subalpines i boscos subalpins de pi negre de la zona de Prat Major i l'anticlinal característic d'Alinyà amb morfologia de U invertida i d'identitat geològica singular, anomenada Roca de la Pena.

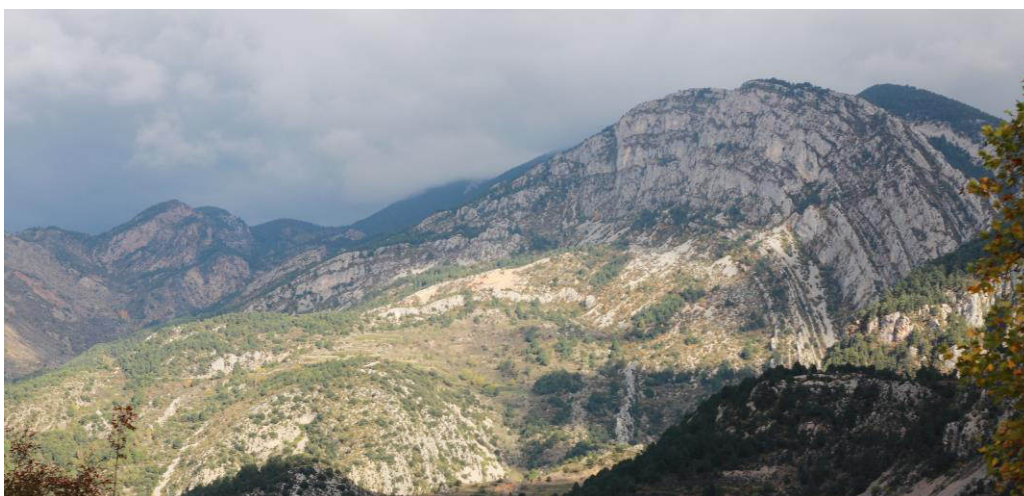

Figura 7: Roca de la Pena, símbol de la Vall d'Alinyà (Font pròpia)

3.1.1 Clima

La zona d'Alinyà presenta un clima molt divers degut a que es tracta d'una zona de transició climàtica posseïdora d'un relleu abrupte. Pel que fa referència a les temperatures, la mitjana oscil·la entre els 8°C i els 12°C, d'altra banda la variació que pot existir entre el mes més càlid i el més fred varia de 16°C a 19°C.

Les zones prepirinenques com aquesta es caracteritzen per experimentar pluges mitjanes que oscil·len entre els 650-1100 mm, amb un màxim que es donaria a l'estiu i a la primavera i unes mínimes a l'estació d'hivern que és la més seca amb precipitacions que estan per sota del 20% anual. El gradient de les precipitacions respecte a l'altitud és molt important per sota dels 1200 metres i gairebé nul a altituds superiors.

3.1.2 Geologia

La regió sud-pirinenca és posseïdora d'una complexitat que suscita molt d'interès, corresponent amb l'extrem nord-est de la falla transcorrent del Segre. En aquest lloc, es

contraposen dos compartiments estratigràficament i paleogeogràfica molt diferents: a l'oest l'acabament oriental de la meitat nord de la unitat sud-pirinenca central, on dominen els terrenys del Cretaci; a l'est la unitat de Port del Comte amb una presència important de l'Eocè, que en un passat geològic estava relacionat, per un costat, amb el de les serres marginals del nord-est de Balaguer i per l'altre, amb el de la vora sud de la zona tectònica del Pedraforca.

Alinyà es troba estructurada sobre la prolongació nord-est dels accidents del Segre. Amb un compartiment a l'oest que pertany a la unitat sud-pirinenca central i un compartiment oriental (les escates d'Alinyà i el massís de Port del Comte) que havia estat estretament vinculat a les serres marginals i que, alhora, a través de la vora sud i est de la zona del Pedraforca, es relacionava, en un passat geològic, amb l'oest del Cadí.

3.2 Medi biòtic

En l'actualitat l'abandó de les activitats agrícoles i ramaderes està contribuint a una disminució de la superfície de prats i conreus per donar lloc a un augment de la superfície arbustiva i forestal. En els medis aquàtics que s'hi presenten, es desenvolupen una comunitat complexa de microorganismes (diatomees, bacteris i restes amorfes de detritus), algues. I als terrestres trobem una gran varietat de fongs, líquens (flora líquènica), briòfits, flora vascular, a més d'una gran diversitat d'espècies animals.

3.2.1 Vegetació

Alinyà és un espai eminentment forestal, la coberta forestal representa un 85% de la seva superfície, el 53% correspon a boscos, tot i que són la coberta majoritària, estan lleugerament per sota del que és habitual al Prepirineu. Per contra trobem un 22% de superfície de matollar i un quasi 4% de prats, més del que és habitual en aquests paratges.

La situació geogràfica de la Vall d'Alinyà, es troba en una zona de transició entre les serres marginals prepirinenques i els Pirineus axials, afegida als importants desnivells existents dins del territori (500-2.382m) i a la diversitat d'actuacions de l'ésser humà sobre el medi, generen una diversitat remarcable d'ambients i d'hàbitats i, en definitiva, fan possible la coexistència d'elements florístics de filiació molt diversa. D'aquesta manera, podem observar-hi plantes de caràcter netament europees i de submediterrànies, que basteixen els contingents més nombrosos de la flora local; plantes boreoalpines i oròfits alpins, refugiats a les pastures i pedreguers de les parts culminants, alguns dels quals atenyen aquí el límit meridional de les seves àrees de distribució; tot plegat, sense

oblidar-nos de les espècies al·lòctones, presents en un nombre petit, però rellevant, sobretot als ambients més intensament antropitzats.

Entre les espècies dominants, hi ha una desproporció molt considerable a favor dels pins. No tant pel que fa a l'extensió territorial, ja que l'alzina seria la tercera espècie des d'aquest punt de vista, sinó pel que fa a les existències en volum amb escorça, atès que els alzinars es caracteritzen per una baixa densitat de peus menuts, això sí, amb nombrosos rebrots.

3.2.2 Fauna

La fauna actual a Alinyà és representativa dels paisatges forestals de la muntanya mitjana interior i, encara que en un grau menor, de l'alta muntanya pirinenca. La situació meridional de l'estatge subalpí i la seva eixutesa condicionen la raresa o l'absència d'algunes espècies típiques d'aquest estatge altitudinal. La fauna és hereva de l'activitat humana i dels canvis en el paisatge esdevingut en els últims trenta anys. L'abandonament de la major part de l'activitat agrícola ha provocat variacions en la composició d'espècies, que han vist desaparèixer o reduir els seus efectius a les valls. No obstant això, el paisatge forestal manté una elevada riquesa, gràcies en bona part al manteniment de la pastura extensiva i del paisatge en mosaic.

Figura 8: Isards al Prat Major (Font pròpia)

La heterogeneïtat estructural i la gestió conservacionista contribueix a que aquest sigui un escenari grandios com a refugi d'espècies emblemàtiques com l'isard o el gall fer, pel que fa referència a la avifauna, les característiques que presenta la Muntanya

d'Alinyà, la fan un lloc idoni per acollir la nidificació de les quatre espècies de voltors que viuen al vell continent, el volor comú, el trencalòs, el volor negre i l'aufrany.

3.3 Població

La Vall d'Alinyà va ésser anteriorment una zona d'una activitat agrícola i ramadera important, amb una presència humana molt superior a l'actual. L'emigració cap a les ciutats, malauradament, va afectar greument aquest llogaret prepirinenc.

3.3.1 Ocupació humana

Les poblacions del municipi de Fígols i Alinyà que es podrien incloure en la zona són: Alinyà, Perles i l'Alzina d'Alinyà; a més dels llogarets de Llobera, Les Sorts i Vall del Mig. Anteriorment, aquestes poblacions configuraven el seu propi municipi, amb Alinyà en cap. Es van annexionar al municipi de Fígols d'Organyà el 1972, donada la seva davallada en població al llarg de l'últim segle. Aquesta davallada, iniciada a finals del segle XIX, quan la població arribava prop dels 900 habitants, s'ha mantingut quasi continua fins a inicis del segle XXI, que sembla que revifa lleugerament. Actualment, el cens del 2011 atorga uns 282 habitants al municipi dels quals uns 115 es poden adjudicar a la zona d'estudi en tant que els pobles esmentats a la taula següent.

Taula 1: Distribució de la població a la Vall d'Alinyà segons el cens de 2011 (Font: Idescat)

Entitat de població	Habitants
Alinyà	70
Alzina d'Alinyà, l'	29
Perles	16

Està clar que la Vall d'Alinyà pateix un greu problema de despoblament humà. La gran davallada de població al món rural en general va afectar extremadament a Alinyà. A finals del segle XIX es va produir un èxode massiu cap a les ciutats, i molt remarcablement a Andorra, en el cas d'Alinyà.

3.3.2 Activitats econòmiques

Les activitats econòmiques a la Vall, històricament, eren agrícoles, ramaderes i, particularment, forestals. En aquesta última es perfila la figura històrica del "arrossegador", gent dedicada al transport de l'arbre talat fins on pugui ser pelat i

carregat, es feia mitjançant animals de tir com ara la mula o el cavall, propietat del “arrossegador”. A la vall s’hi conreava sègol, ordi, patates, llegums i verdures; ja que malgrat ser un terreny aspre, resultava fèril i productiu. També era important la ramaderia i la caça era abundant.

Actualment, la major part de la superfície és terreny forestal i el conreu de la patata (especialment la varietat de patata del bufet, molt apreciada) ha guanyat terreny als altres cultius tradicionals. Al municipi de Fígols i Alinyà també predomina el conreu de farratge per al bestiar boví que es cria al mateix municipi.

El sector de la ramaderia és també important a la vall. Predomina el bestiar boví seguit de l’oví. Es tracta d’una ramaderia extensiva aprofitant les pastures que ofereix l’espai. L’ús de la superfície per a pastures ha anat en augment els darrers vint anys, essent aquest l’ús majoritari de la superfície agrícola, prop d’unes 1200 ha al municipi (Idescat, 2011).

No hi ha situada cap mena d’activitat industrial a la zona, si bé alguns residents baixen a les poblacions properes per treballar al sector.

El turisme rural, és encara escàs, tot i que es podria considerar en un estat inicial de desenvolupament. Part de la població censada no resideix habitualment a la zona, el que provoca un cert abandó dels llogarets i una necessitat de presència humana més freqüent.

3.4 El llop a la Vall

Com a la majoria de Catalunya, a la zona de la Vall d’Alinyà hi va existir una població notable de llops abans del seu extermini. Prova d’això es pot trobar a la toponímia de la zona. El cas més obvi és el llogaret de Llobera, situat dintre de la Vall. Tenim també el Pas del Llop situat al nord d’Alinyà. La memòria popular sosté que s’hi va realitzar caça del animal en algun moment del passat. Fins fa ben poc, pels masos de la Vall d’Alinyà encara podien trobar-se collars i trapes, en ús fins a principis del segle XX (Camprodón, J, et al; 2004). En el mateix article també es fa referència a que els últims exemplars abatuts (citats oficialment) es van realitzar al Port del Compte al 1920.

Figura 9: Font de Llobera a l'Alzina d'Alinyà (Font pròpia)

Es va localitzar, ara fa uns anys, a prop del llogaret de Canelles, una antiga trampa llobera. No es pot datar amb seguretat, però la seva creació es situa al segle passat.

Figura 10: Trampa llobera abandonada a la Vall d'Alinyà (Font pròpia)

Actualment, l'activitat humana que feia pressió en les poblacions del llop s'ha reduït molt, especialment donada la desaparició de la tala tradicional i la disminució de la ramaderia extensiva. Afegint a això la disminució dels cultius, ens trobem també amb un augment de la superfície forestal disponible. Les poblacions d'ungulats són abundants i es regulen actualment mitjançant la caça controlada. Les condicions generals, si es té en compte la disponibilitat d'aigua, són adequades per a l'establiment del llop a la zona (Suau, 2012).

El 2004 el tècnics de la Fundació van descobrir una petjada que van identificar com a pertanyent al llop. Malgrat que no es pot estar completament segur. De llavors ençà

s'han reportat la troballa d'excrements, dels que no es va confirmar genèticament la seva procedència, i els tècnics han dit sentir udols de l'animal en alguna nit.

4. Connectors ecològics

Per a que es pugui realitzar un efecte de reaparició és molt important que hi hagi un nexa entre l'àrea d'estudi i altres zones on actualment es trobin llopades. Els llocs més propers on s'assegura la presència de manades són a l'Oest d'Espanya (Castella i Lleó, Galícia i Astúries) i als Alps Francesos i Italians.

Actualment, la fragmentació del territori a causa d'infraestructures, canvis d'usos del sòl i urbanitzacions realitzats en zones naturals, és més important que la distància entre els punts on es troba el llop i l'àrea d'estudi.

Amb el propòsit d'eliminar barreres ecològiques i seguint iniciatives de grans projectes de conservació d'altres països com ara el connector “Yellowstone to Yukon” als Estats Units d'Amèrica, la Fundació Territori i Paisatge de Catalunya Caixa (ara Fundació Catalunya – La Pedrera) va sorgir la iniciativa de crear el “Gran Connector Ecològic”: Serralada Cantàbrica, Pirineus, Massís Central, Alps Occidentals. Es van aconseguir convenis amb França per dur a terme aquest projecte i avalat per la Unió Internacional per la Conservació de la Naturalesa (UICN).

Aquesta iniciativa pretén desenvolupar una estratègia a llarg termini per tal de garantir la connectivitat ecològica al Sud-oest d'Europa que empari tots els grans sistemes muntanyosos, i així poder crear àrees verdes d'enllaç entre els diferents ecosistemes que permetin una major resiliència cap a canvis globals.

El projecte, de caire transnacional, té unes dimensions de 1300 km de longitud i d'aproximadament 160.000 km² de superfície dels diferents massissos i 16.000 km² de connexions entre ells, englobant Espanya, França, Andorra, Itàlia i Portugal.

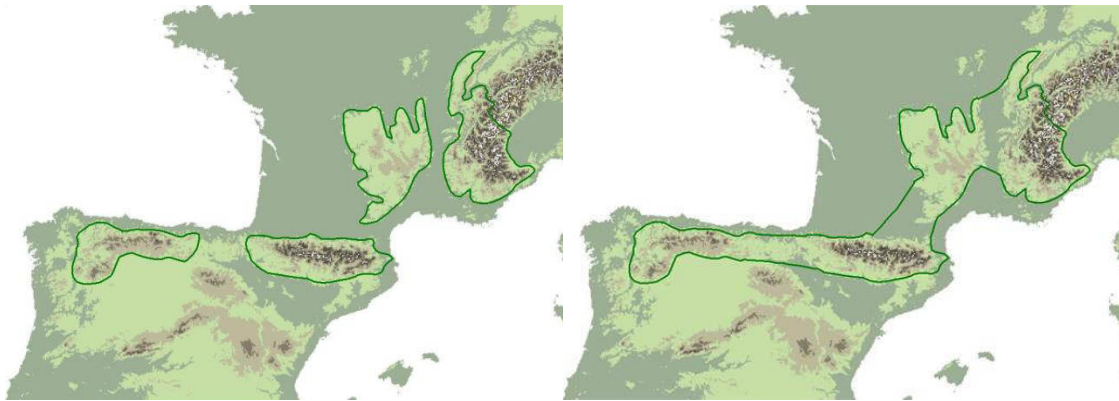

Figura 11: Mapa dels massissos que conformen el Gran Connector Ecològic: Serralada Cantàbrica, Pirineus, Massís Central i Alps Occidentals; a l'esquerra per separat i a la dreta en el conjunt que es vol obtenir (Font: Fundació Catalunya – La Pedrera)

Els objectius específics del projecte son:

- Trencar les barreres entre diferents massissos.
- Afavorir la biodiversitat i la xarxa tròfica entre diferents massissos i dintre d'un mateix
- Recuperar espècies amenaçades.

Així doncs, una vegada posat en marxa el pla estratègic (encara no s'ha realitzat) es determinaran si s'assoleixen els objectius a mig termini, al 2020, i si realment està funcionant com cal.

III.JUSTIFICACIÓ

Com es pot veure a l'apartat anterior, el llop es troba en expansió i ha demostrat una certa presència al territori català. Aquest és un territori on anteriorment ja havia habitat i en va ser eradicat. L'existència de nous corredors naturals que comprenen grans distàncies a tota Europa, el despoblament rural i la reforestació derivada d'aquest faciliten que es recuperi l'hàbitat original de l'espècie. Per aquestes raons, el llop té ara l'oportunitat de repoblar aquells territoris d'on se'l va fer desaparèixer. No obstant, el que també s'observa a altres llocs és que aquesta tendència ha comportat conflicte a algunes zones amb la població local. Per aquestes raons, es precis gestionar bé la possible repoblació del llop, estudiant curosament el comportament de l'animal i els efectes que esdevenen del seu assentament.

La Vall d'Alinyà és una zona on, abans del seu extermini, hi va existir llop i, com a molts llocs de Catalunya, existeix la possibilitat de que arribi a repoblar la zona. Donat que uns anys enrere, es van donar possibles indicis de reaparició d'aquest animal, analitzar la possibilitat, preveure les possibles conseqüències i determinar certes actuacions resulta necessari. Emmarcats en aquesta situació actual, aquest projecte pretén observar les possibles traces de presència de llop a la zona i desenvolupar un model d'adequació del hàbitat que conforma la Vall.

Emprant l'abast holístic dels estudis ambientals, es pot unir la visió social i econòmica de l'activitat humana a la zona d'estudi amb la visió ecològica de l'entorn i l'espècie en qüestió. D'aquesta manera es pot definir la possibilitat de repoblació del llop i els seus impactes tant al ecosistema com a les activitats d'agricultura, ramaderia i caça, identificant els conflictes que es poden crear i així concloure les possibilitats de convivència.

La importància d'aquest estudi radica en l'elaboració d'una sèrie de passos i observacions davant la possibilitat de la presència del llop a qualsevol zona del territori català. Entenent aquest com un estudi reproducible a diferents llocs, s'obté un procediment per a la gestió i preparació davant la reaparició del llop i els seus impactes tant al seu entorn ecològic com a les activitats humanes que es desenvolupen en aquest entorn.

S'ha de tenir en compte que la reaparició del llop es pot viure, per diferents raons, com una amenaça o una oportunitat. En aquest estudi no es pretén deslegitimar la visió de ningú, sinó explorar les raons i la possibilitat de convivència entre humans i llop. La gestió, conscienciació i les mesures adequades, poden fer-se càrrec de que no es creïn conflictes entre la població i el llop. Per això l'estudi observa objectivament les diferents variables a considerar per tal d'obtenir un anàlisi rigorós.

IV.OBJECTIUS

Objectius generals

Els objectius generals d'aquest projecte van dirigits a determinar la viabilitat de la presència de l'espècie *Canis lupus* a l'espai de la Vall d'Alinyà i crear un protocol per tal de fer un seguiment periòdic de la presència o absència d'aquesta espècie en el territori en el present i el futur. Aquests objectius són:

- Determinar la presència o absència de llop (*Canis lupus*) a la zona d'estudi, la Vall d'Alinyà.
- Analitzar la viabilitat socioecològica de la reaparició del Llop (*Canis lupus*), a la Vall d'Alinyà (Alt Urgell).

Objectius específics

Per a una realització amb garanties dels objectius generals, s'han establert una sèrie d'objectius específics que són els esmentats a continuació:

- Determinar la situació actual de l'espècie (*Canis lupus*).
- Realitzar un protocol d'identificació de la presència del llop. Establint les eines i metodologies més adients.
- Avaluar l'eficàcia de l'ús de gossos de detecció ensinistrats en trobar rastres de llop.
- Analitzar les variables que poden influir en la viabilitat de l'establiment de l'espècie.
- Identificar la percepció de ramaders i caçadors respecte al llop.
- Definir els pros i contres de la reaparició de l'espècie.
- Recomana iniciatives per tal de millorar el seguiment i gestió entorn al llop i l'educació ambiental entorn a aquesta espècie.

V. METODOLOGIA

El projecte s'estructura sobre dos vies, corresponents als dos objectius generals. Cada una comprèn una determinada metodologia per a la compilació de dades. D'una banda tenim la metodologia emprada per a identificar la presència del llop (*Canis lupus*) a la zona d'estudi. De l'altra tenim el que s'ha fet per tal de determinar si l'establiment de l'espècie és viable.

Malgrat que es tracta de dues vies separades, en algun cas el mètodes han pogut aprofitar-se per a ambdós propòsits, com es veurà a continuació.

1. Metodologia emprada per a identificar la presència del llop

En aquest apartat s'inclouen tots els mètodes destinats a identificar la presència d'un o més individus de l'espècie a la zona d'estudi, la Vall d'Alinyà. La presència que es cerca pot haver ocorregut en diferents rangs temporals depenent del mètode.

Cal entendre que aquesta metodologia pretén ser aplicable a qualsevol cas en el que es vulgui identificar presència del *Canis lupus*, per tant, és extrapolable a altres zones de Catalunya.

1.1. Transsectes

Un transsecte és, en ecologia, una tècnica d'observació i recollida de dades. Es du a terme definint una línia, real o imaginària, que s'ha de seguir mentre es recullen les dades mitjançant l'observació. La línia o recorregut s'ha de marcar en un mapa, definir correctament la distància i assegurar-se de que es segueix al llarg de tota la realització.

En aquest projecte, els transsectes s'han realitzat en una distància prevista d'uns 2 kilòmetres, en una zona d'alta muntanya alpina, on la vegetació arbòria és bàsicament pi negre. Al ser una àrea considerada representativa de la fauna de la zona, s'ha considerat adequat per dur a terme les tasques de identificació de la presència del llop. La presència de llop s'identifica en qualsevol dels següents casos:

- Visualització de l'animal: Malgrat que no es trobi a la línia imaginària definida, es tindrà en compte qualsevol contacte visual amb el llop. No obstant, donada la timidesa i precaució natural de l'espècie, és poc probable que s'arribi a produir.

- Petjades: Els llops són depredadors oportunistes i això ho apliquen també al seu desplaçament. Mentre no detectin presència humana, utilitzaran les vies i camins igual que els humans. Per aquesta raó és sempre recomanable traçar els transsectes a seguir de manera que es duguin a terme sobre una via o camí.
- Restes de pèl: És normal en l'animal, que es fregui en troncs i altres superfícies, ja sigui per a denotar presència o territorialitat o com qualsevol altra raó.
- Excrements: Com a animal territorial, el llop delimita amb la seva olor el seu territori. És freqüent que es trobin els seus excrements en creuaments o prop de camins.
- Restes d'altres animals: És usual, en el llop, delimitar el seu territori també amb el cadàver d'algun altre depredador que no depredi. Un bon exemple són les guineus, a les que solen matar sense menjar-les. En aquests casos, es deixa el cadàver en els límits del territori, marcat a vegades amb orina, com a delimitació i advertència.

Figura 12: A la dreta excrements de llop adult amb restes de pèl de senglar, a l'esquerra petjades de llop emmotllades; propietat de Francesc Xavier Castañer (Font pròpia)

El recorregut s'ha dut a terme amb un GPS Garmin eTrex Legend HC's per a marcar-lo via satèl·lit. Per a la identificació correcta dels rastres detectats, els transsectes s'han realitzat acompanyats pel tècnic de fauna de la Fundació Catalunya-La Pedrera, Aleix Millet. És important comptar sempre amb el coneixement de camp necessari a la zona d'estudi, tant per a la identificació esmentada com per a l'orientació en terreny poc o gens conegut. Cal tenir això en compte sempre que es vulgui reproduir aquest estudi.

Una altra observació que es pot concloure amb els rastres, és el moment de producció del mateix, malgrat ser quelcom d'inexacte i no indispensable per a l'estudi. Depenent del tipus de rastre, la presència del llop pot haver-se produït més properament al moment del transsecte o menys.

- Petjades: bàsicament, són rastres que determinen una presència bastant recent. Segons l'estat de la petjada i la superfície on s'ha trobat, es pot especular sobre el moment en que es va produir.
- Restes de pèl: més duradores, pel que és difícil determinar el temps que porten al lloc on es troben, ja que es conserven bastant en el temps. També es pot especular, segons la quantitat i estat del que es troba.
- Excrements: també denoten presència amb un rang de temps ample, tot i que per l'estat es pot especular més o menys el moment.

Cal remarcar que tots els rastres de llop són fàcils de confondre amb els de gos salvatge. Si es té constància de la presència de gossos salvatges a la zona, és precís confirmar qualsevol troballa. Pot ser important l'ajut d'experts o proves de confirmació via ADN.

1.1.1. Transsecte sobre neu

Els transsectes a la neu són molt útils per a l'observació de petjades, ja que queden millor marcades i identificables. Les condicions són les següents:

- Ha de ser un dia sense precipitacions.
- S'ha de dur a terme el dia següent d'una nevada, com a molt en dos dies.

En aquest projecte s'ha pogut dur a terme una de les repeticions del transsecte en aquestes condicions. Amb el mateix equipament que a l'altre transsecte. A part de les petjades, els altres rastres que es busquen en un transsecte resulten més difícils de veure. Malgrat això, les petjades resulten molt més fàcilment identificables.

Figura 13: Petjades a la neu. A la dreta petjades de gos, a l'esquerra petjades de llebre (Font pròpia)

1.2. Gos de detecció

Els gossos de detecció són una tècnica molt poc emprada en ecologia a Espanya. L'ensinistrament d'un gos per a identificar i trobar rastres de llop, especialment en casos en que no hi ha cap població assentada, resulta una eina molt útil i potencialment efectiva.

L'olfacte d'un gos pot arribar a més de 2000 metres de distància, sense la necessitat del contacte visual que exigeix qualsevol transsecte humà. A més, la memòria olfactiva, la capacitat de recordar i d'identificar olors, és altament superior a la de l'ésser humà. L'instint, no obstant, es possible que funcioni en contra de l'ensinistrament, donada la identificació del perill que suposa el llop per a un gos; per aquesta raó és important entrenar el gos en la detecció de rastres de llop, no del animal en si, ja que podria conduir a un mal funcionament de l'educació. De manera regular, un agent rural o tècnic de fauna podria realitzar els transsectes en zones on es sospita de la presència de llop acompanyat del cànid.

En aquest projecte, ens ha sorgit l'oportunitat de comptar amb l'assistència d'una professional, Ingrid Ramon, que s'ha ofert a ensinistrar a un gos per a la detecció de rastres de llop. L'experta en qüestió ha estat els darrers deu anys assolint coneixements i posant-los a prova al Regne Unit i als Estats Units d'Amèrica. En el passat ha ensinistrat gossos per a la detecció de Mealybug, un paràsit de la vinya, ratpenats morts a molins de vent, casos de hipoglucèmia...

Avui dia du a terme tasques d'ensinistrament tant a Espanya com al Regne Unit. És directora i fundadora de l'Associació ARGUS per la detecció, Alerta i Conservació amb gossos, i imparteix cursos amb l'escola de formació, ensinistrament i detecció Canino FED.

Donat que no hi ha registres de precedents en aquest mètode, s'ha dut a terme de manera experimental. Es pot dir, per tant, que Ingrid Ramón és ara mateix l'única persona amb un gos ensinistrat per a la detecció de rastres de llop.

1.2.1. El gos

El preu d'un gos ensinistrat pot oscil·lar entre els 4000-6000€, amb un preu de lloguer diari d'entre 200 i 300€. Es tracta de gossos de races específiques que passen un entrenament rigorós.

El gos que s'ha ensinistrat durant aquest projecte, de nom Etna, és un exemplar femella de la raça Rottweiler de 6 anys pertanyent a la mateixa ensinistradora, Ingrid

Ramon. Al començament del ensinistrament, Etna ja ha estat entrenada anteriorment per a dos tipus de detecció: detecció de drogues per a les actuacions policials contra el tràfic d'aquestes i cerca de persones extraviades per a les operacions de rescat. Aquests demostren respectivament una bona habilitat d'identificació d'olors i una gran capacitat de rastreig.

Acabat l'ensinistrament per al projecte, l'ensinistradora i la gossa han acompanyat al grup en la realització del transsecte olfactiu. L'ensinistradora ha conduït i supervisat a la gossa en tot moment.

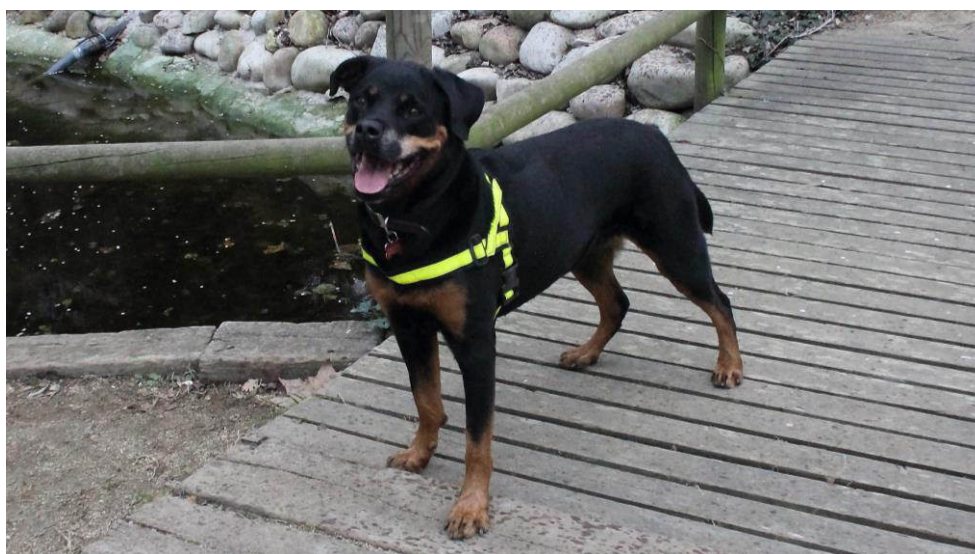

Figura 14: Etna, la gossa ensinistrada per a la detecció de rastres de llop (Font pròpia).

1.2.2. Ensinistrament

Per a la protecció dels coneixements professionals de l'ensinistrador, no es detallen mètodes específics del procés d'ensinistrament. Qualsevol que volgués reproduir els mètodes del projecte, hauria d'obtenir els serveis d'un ensinistrador. El gos a ensinistrar ha de ésser relativament jove (uns 2-5 anys) i d'una raça adequada. Això últim, no obstant, ho ha de considerar l'ensinistrador.

L'ensinistrament es basa en les associacions positives que fa el gos amb l'olor que es busca, premiant la troballa. Se l'entrena també en mètodes de cerca.

L'ensinistrament s'ha produït en un període de 3-4 mesos, començant per un condicionament previ als rastres de llop. Es va facilitar a l'ensinistradora diferents excrements de llop ibèric de la Reserva de Caza de Sierra Culebra, de Zamora, així com pèl i un crani de llop. És important comptar amb una ampla varietat de mostres per a l'entrenament del gos: diferents individus, diferents edats i zones, diferents estats de

deteriorament... Això fa més fiable i versàtil l'ensinistrament. D'altra manera, el gos podria estar buscant només un determinat individu o llopada.

Figura 15: Algunes de les mostres amb les que es va ensinistrar l'Etna, la gossa de detecció, facilitades per Francesc Xavier Castañer del projecte Udol de Llop. A l'esquerra tenim excrements de diferents individus i alimentació i a la dreta un crani de llop (Font pròpia)

Les proves de camp es van realitzar en 10 sessions sobre un terreny delimitat i controlat que van ser facilitats des del projecte Udol de Llop al Arboretum de Catalunya, a Cabrils. Donat que l'ensinistrament ha estat en un espai controlat, s'ha pogut modificar i controlar la dificultat a mesura que avançaven les proves, (afegint excrements d'altres espècies que poguéssim trobar en un bosc i distraccions com rius i basses d'aigua) aconseguint adequar les proves a un ambient assilvestrat.

Etna ha efectuat els rastreig orientada per l'ensinistradora, Ingrid Ramón. Com es pot apreciar a les Figures 16 i 17, per tal de senyalar que ha localitzat identificat quelcom, la gossa jau en front del rastre amb el cap cot i el senyala amb el musell.

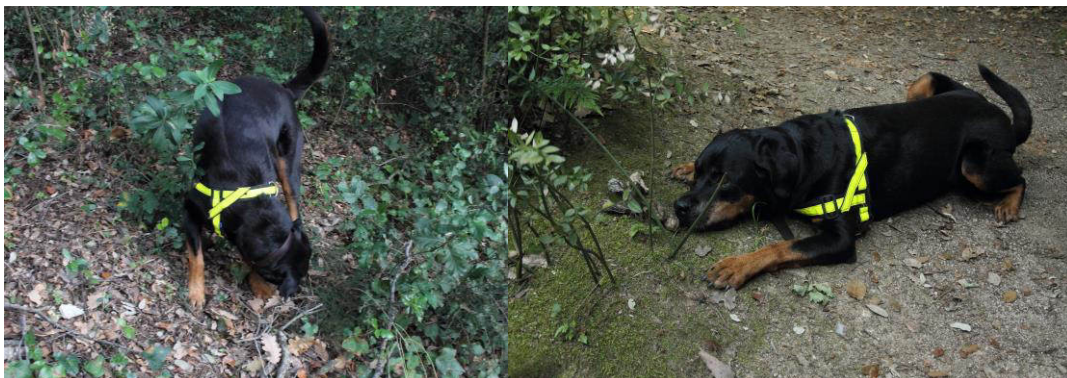

Figura 16: Etna, la gossa ensinistrada, a les proves al Arborètum, a la dreta es pot observar com senyala un rastre identificat (Font pròpia)

Per finalitzar l'ensinistrament es tenia plantejat anar a un lloc on hi haguessin llopades controlades. D'aquesta manera es podria fer una prova del ensinistrament més

rigorosa i científica, ja que treballaria amb mostres desconegudes deixades directament per llops. No obstant, el grup es va posar en contacte amb la Reserva Regional de la Sierra de la Culebra, Zamora, sense èxit, ja que una vegada van dir que es gestionaria la sol·licitud del grup ja no es va saber res d'ells. D'altra banda va sorgir la possibilitat d'anar a Lugo, però la falta de temps i els imprevistos problemes de salut de l'Etna van fer impossible la realització del viatge.

1.2.3. Transsecte olfactiu

Un cop es considera finalitzat l'ensinistrament del gos, es realitza de nou el transsecte a la zona ja designada per al propòsit. El transsecte es duu a terme amb el mateix procediment que als altres transsectes i també a la mateixa zona. En aquest cas, els rastres a detectar i la presència a identificar és exclusivament de llop, doncs per això ha estat ensinistrat el gos.

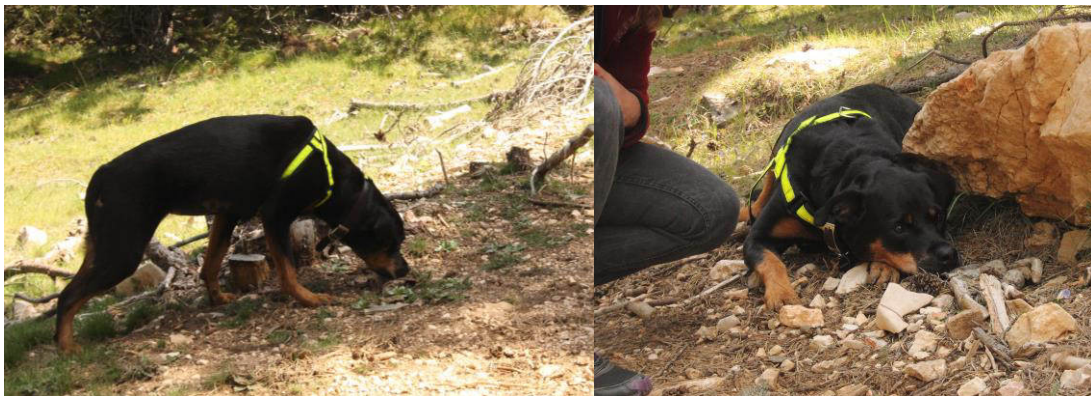

Figura 17: Transsecte olfactiu al Prat Major de la Vall d'Alinyà, a l'esquerra es pot veure a l'Etna rastrejant, a la dreta senyalant un dels excrements posats per la prova (Font pròpia).

Els rastres que el gos pot buscar són aquells que desprenen l'olor característica per al que se'ls ha ensinistrat, així que, bàsicament, troba excrements i restes de pèl. En aquest cas, el gos va esser ensinistrat també per a poder trobar restes òssies del llop, gràcies a la disponibilitat d'aquestes.

Cal tenir en compte la resistència física del cànid al dur a terme el transsecte. L'ensinistrador té l'última paraula en aquest tema. Els gossos poden estar buscant un temps limitat.

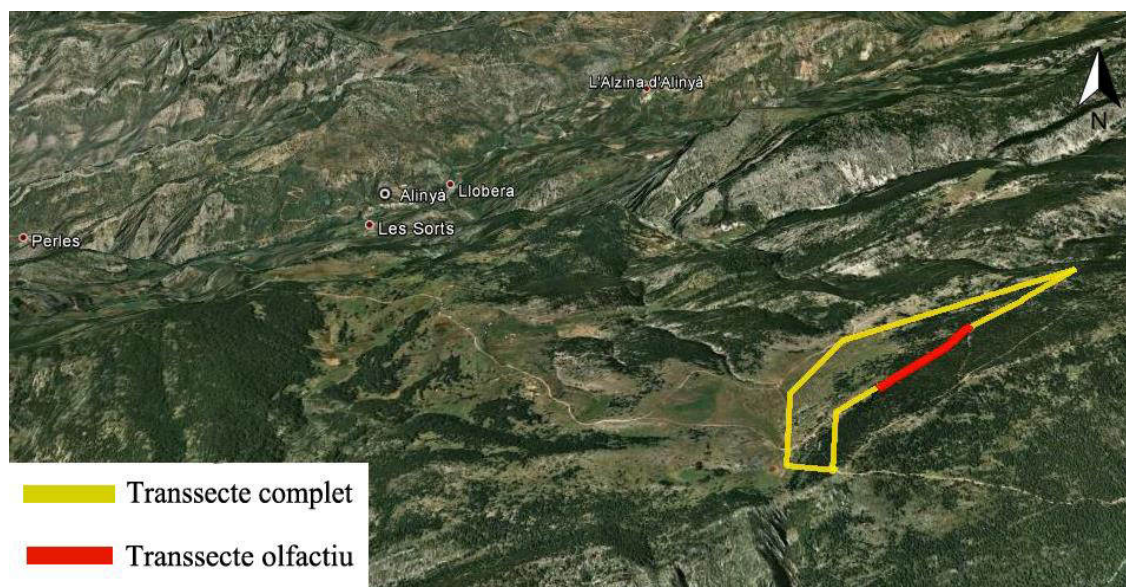

Figura 18: Mapa del recorregut de realització dels transsectes, al Prat Major, al sud-est d'Alinyà a 1800m d'altitud (Elaboració pròpia).

1.3. Testimoni humà

Les persones amb major probabilitat de detectar la presència de llop a la zona d'estudi, són aquelles que hi viuen i hi tenen la seva ocupació. Si bé pot resultar en dades confuses, poc concretes i, a vegades, poc fiables; permeten una primera aproximació en la identificació de la presència del animal.

Cal recordar que la primera sospita de la presència del llop sol venir dels habitants de la zona reportant-ho. El funcionament protocol·lari general en la identificació de presència de llop, comença, molt sovint, per l'avís de ramaders als agents rurals o la denúncia d'atacs de llop a un ramat.

Els testimonis que s'han considerat en aquest projecte són els següents.

1.3.1. Visual

El llop és un animal extremadament prudent i tímid. Això afegit a al seu olfacte i oïda tant desenvolupats fa que veure'l resulti difícil. No obstant, no es estrany que els habitants de la zona, en la seva rutina diària, es puguin creuar algun exemplar. Malgrat que pot resultar en un testimoni confús, pot donar idees sobre les zones on es pot començar a cercar.

Figura 19: Cranis de cànids propietat de Francesc Xavier Castañer del projecte Udols de Llop. A l'imatge es pot apreciar la poca diferencia fesonomica entre llop y determinades races de gos. D'esquerra a dreta els cranis pertanyen a lloba, gos, llop i llop (Font propia).

1.3.2. Auditiu

A les zones on habita el llop, és freqüent sentir-hi udols. Allà on es reporta haver-se escoltat udols és interessant realitzar un rastreig o transsecte per a veure si es poden identificar rastres de llop. Són, no obstant, fàcils de confondre, doncs és freqüent que algunes races de gos també udolin, reproduint un so similar.

Figura 20: Llops udolant (Font: El llop i els humans, Josep M. Massip)

2. Metodologia emprada en la determinació de la viabilitat del establiment del llop

L'estudi de la viabilitat de l'establiment del llop a la zona d'estudi, consta de dues grans parts, representades per la metodologia aplicada en cada cas. Cada apartat es

realitza independentment, malgrat es poden prendre indicis i informacions que es relacionin, per aquesta raó es important mantenir una visió oberta i impedir la alienació de les parts. Les dues metodologies condueixen a una mateixa conclusió final, així que s'han de mantenir relacionades en tot moment.

2.1. Viabilitat ecològica

La viabilitat ecològica es valora en tant a quant s'adequa l'espai estudiat al habitat idoni del llop. En això entenem diverses variables: clima, vegetació, orografia i, especialment, les espècies amb les que conviu. La presència d'aigua i aliment ha demostrat ser, en altres estudis, una de les variables més importants per a l'elecció d'una zona on establir-se per al llop.

Aquestes dades, en primera instància, s'han obtingut d'anteriors estudis fets a la Vall d'Alinyà i facilitats per la Fundació. Aquestes dades es comparen als patrons que defineixen un espai més o menys adequat i idoni per al llop.

Deixant de banda les dades que ja es recopilen en els antecedents, amb la metodologia d'aquest apartat es pretén obtenir unes dades més actualitzades i una visió més subjectiva de la idoneïtat de la zona per al establiment del llop. Això s'ha obtingut per una banda aprofitant els transsectes realitzats per analitzar els rastres que s'identifiquen d'altres animals i per l'altra consultant a experts en el tema.

Figura 21: Realització dels transsectes, a l'esquerra petjades d'isard al fang, a la dreta excrements de llebre i isard.

2.1.1. Transsectes

De la mateixa manera que es realitza el transsecte per a la cerca de rastres de llop, al mateix temps es pren nota de la fauna que es detecta. Cal estressar la cerca en aquells animals que poden ésser preses o competidors del llop. Els rastres que es trobin d'altres animals (petjades, excrements, cadàvers o pèl) provaran la presència de l'espècie i donaran una idea aproximada de l'abundància.

2.1.2. Connectivitat amb zones amb llop

Per a que el llop reaparegui a la Vall d'Alinyà, és necessari que aquest hi tingui accés d'alguna manera. Donat que el que s'espera és una reaparició natural, no una reintroducció, només queden els connectors ecològics. En aquest estudi s'observarà localització i moviments de les poblacions de llop per analitzar la possibilitat i connectivitat d'aquestes amb la zona d'estudi.

2.1.3. Consulta a experts

Al llarg del projecte, s'han consultat diversos experts sobre el tema i sobre la manera d'enfocar-lo. A més, es va elaborar un model d'entrevista per a definir la seva visió sobre la reaparició del llop a Catalunya i la seva viabilitat a la zona d'estudi. Aquesta informació s'adapta en forma d'observació de la viabilitat de presència de llop a la zona, considerant el punt de vista de cada especialista en el tema.

D'altra banda, el grup ha obtingut formació en els sistemes d'identificació de presència i rastreig del llop al Arboretum de Catalunya, a Cabrils, via el projecte Udol de Llop.

2.2. Viabilitat socioeconòmica

Per al estudi de la possibilitat d'acceptació del llop per part de la població de la Vall s'han considerat dos vies d'estudi.

2.2.1. Documentació

Arrel de l'observació de dades sobre l'activitat i presència humana a la Vall d'Alinyà, s'ha definit una viabilitat objectiva, entenent els costums tant de la població com del llop i les possibilitats i resiliències dels uns respecte els altres.

Per les dades visualitzades als antecedents en tant que l'evolució demogràfica de les poblacions del municipi, les activitats econòmiques i les cobertes vegetals, es pot definir

lleugerament, amb els coneixements del comportament de l'espècie, com d'afectats es veuran tant l'animal com la població en aquest territori.

2.2.2. Entrevistes

Per a conèixer de primera mà l'opinió dels habitants de la zona d'estudi en tant al fet que el llop reaparegui a la Vall d'Alinyà, i aprofitant que parlem d'una població molt reduïda, és viable de fer entrevistes al respecte als grups afectats. Una alternativa són les enquestes, més concretes i aporten menys informació en general, però més viables per a col·lectius majors.

El model de enquesta amb el que s'ha consultat i entrevistat als col·lectius considerats es pot veure al annex.

Els grups als que s'ha considerat entrevistar són els següents.

- Ramaders

Principals afectats per la presència del súper depredador. La seva visió pot resultar crucial davant l'amenaça a la seva font principal d'ingressos, la seva manera de guanyar-se la vida. Solen ser els primers afectats per l'aparició del llop.

- Caçadors

La presència tant d'una espècie protegida com d'un predador canvia notablement l'estat de la caça de la zona. A més, el descontent amb l'espècie i el furtivisme pot resultar perillós per a l'establiment del llop.

- Altres habitants

VI. INVENTARI

1. Transsectes

1.1. Identificació de la presència de llop

En el decurs d'aquest projecte s'han realitzat diferents mètodes per determinar la presència del llop a la Vall: Transsecte a la neu, transsecte sense neu, transsecte utilitzant un gos de detecció i el testimoni humà.

El resultat obtingut ha sigut el següent:

Taula 2: Identificació de presència de llop als transsectes realitzats (Font pròpia)

Tipus de mètode	Presencia de llop
Transsecte amb/sense neu	No
Transsecte amb gos	No
Testimoni humà	No

No es detecten rastres de llop en cap dels transsectes realitzats.

1.2. Presència de preses del llop

Taula 3: Llista d'identificació de presència d'espècies animals considerades preses potencials per al llop
(Elaboració pròpia a partir de la Institució *Catalana d'Història Natural*)

Família	Espècie	Presència identificada Sí/No
Erinacèids	Eriçó fosc (<i>Erinaceus europaeus</i>)	No
Tàlpids	Musaranya menuda (<i>Sorex minutus</i>)	No
Tàlpids	Musaranya d'aigua pirinenca (<i>Neomys fodiens</i>)	No
Tàlpids	Musaranya comuna (<i>Crocidula russula</i>)	No
Lepòrids	Llebre (<i>Lepus europaeus</i>)	Sí
Lepòrids	Conill (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	Sí
Esciúrids	Esquirol (<i>Sciurus vulgaris</i>)	Sí
Glírids	Rata cellarda (<i>Eliomys quercinus</i>)	No
Glírids	Liró gris (<i>Glis glis</i>)	No
Múrids	Ratolí de bosc (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	No
Múrids	Rata comuna (<i>Rattus norvegicus</i>)	No
Múrids	Ratolí casolà (<i>Mus musculus</i>)	No
Múrids	Ratolí mediterrani (<i>Mus spretus</i>)	No
Arvicòlids	Talpó roig (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	No
Arvicòlids	Rata d'aigua (<i>Arvicola sapidus</i>)	No
Arvicòlids	Talpó comú (<i>Microtus duodecimcostatus</i>)	No
Arvicòlids	Talpó muntanyenc (<i>Microtus agrestis</i>)	No
Arvicòlids	Talpó de tartera (<i>Microtus nivalis</i>)	No
Suids	Senglar (<i>Sus scrofa</i>)	Sí
Bòvids	Isard (<i>Rupicapra pirenaica</i>)	Sí
Cèrvids	Cabirol (<i>Capreolus capreolus</i>)	Sí
Cèrvids	Cérvol (<i>Cervus elaphus</i>)	No
Cànids	Guineu (<i>Vulpes vulpes</i>)	Sí
Cànids	Llop (<i>Canis lupus</i>)	No
Mustèlids	Mostela (<i>Mustela nivalis</i>)	No
Mustèlids	Marta (<i>Martes martes</i>)	Sí
Mustèlids	Fagina (<i>Martes foina</i>)	No
Mustèlids	Teixó (<i>Meles meles</i>)	Si
Mustèlids	Llúdriga (<i>Lutra lutra</i>)	No
Vivèrrids	Geneta (<i>Genetta genetta</i>)	No
Fèlids	Gat salvatge (<i>Felis silvestris</i>)	No

1.2.1. Transsecte sobre la neu

En el procés de transsecte sobre la neu, per determinar si hi havia petjades de llop, el resultat ha donat negatiu. No obstant, com a objectiu secundari de la prova s'ha determinat la fauna que es pot trobar per la zona, per tal de determinar si el llop acceptaria fer població al territori en tant que la disponibilitat de preses.

Taula 4: Rastres trobats al transsecte a la neu i la seva identificació (Font pròpia)

Animal	Rastres	Petjades	Excrements	Visualització	Possible presa
Llop (<i>Canis lupus</i>)	0				
Isard (<i>Rupicapra pyrenaica</i>)	3	X	X	X	X
Conill de bosc (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	1	X			X
Guineu (<i>Vulpes vulpes</i>)	6	X			
Porc Senglar (<i>Sus scrofa</i>)	3	X			X
Llebre (<i>Lepus europaeus</i>)	4	X	X		X
Esquirol (<i>Sciurus vulgaris</i>)	2	X			X
Gall fer (<i>Tetrao urogallus</i>)	1	X			
Aguila daurada (<i>Aquila chrysaetos</i>)	1			X	
Voltor comú (<i>Gyps fulvus</i>)	3			X	

1.2.2. Transsecte sense neu

Es va realitzar un nou exercici d'identificació de la fauna a Alinyà de forma simultània a la prova amb el gos de detecció, obtenint nous resultats no identificats fins aleshores:

Taula 5: Rastres trobats al transsecte sense neu i la seva identificació (Elaboració pròpia)

Animal	Rastres	Petjades	Excrements	Visualització	Possible presa
Llop (<i>Canis lupus</i>)	0				
Isard (<i>Rupicapra pyrenaica</i>)	5	X	X	5 Individus	X
Conill de bosc (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	1		X		X
Porc Senglar (<i>Sus scrofa</i>)	2	X	X		X
Esquirol (<i>Sciurus vulgaris</i>)	1			Pinyes rossegades	X
Marta (<i>Martes martes</i>)	1		X		
Toixo (<i>Meles meles</i>)	1			Cau	

1.2.3. Transsecte (sense neu) amb el gos de detecció

En el procés de transsecte amb el gos de detecció, per determinar si hi havia petjades de llop, el resultat ha donat negatiu. Una de les intencions de la prova ha estat determinar l'eficàcia del mètode en un ambient diferent als experimentats fins ara; amb aquest propòsit es va ubicar al llarg del transsecte algunes de les mostres biològiques de llop de les que disposàvem.

2. Ensinistrament del gos de detecció

De les proves realitzades es va comptabilitzar el temps que comportava la identificació dels rastres deixats al llarg de l'espai controlat de 2 hectàrees. Aquest espai es troba al Arboretum de Catalunya, municipi de Cabrils, i va ser facilitat per Francesc Xavier Castañer, responsable del projecte Udol de Llop. Es van prendre dades al inici i a la fi d l'ensinistrament. La comptabilització al inici es va realitzar un cop el gos ja havia estat exposat als rastres facilitats a l'ensinistradora.

Taula 6: Resultats la primera del gos de detecció realitzada al Arboretum (Elaboració pròpia)

Numero de Mostra	Tipus de mostra	Moment respecte inici
1	Excrements d'ingesta de senglar	1 minut
2	Excrements d'ingesta de cabra	6 minuts
3	Excrements de llop adult	11 minuts
4	Crani de llop	12 minuts
5	Excrements d'ingesta de cabirol	15 minuts
6	Excrements d'ingesta de carronya	20 minuts
7	Pèl de llop	24 minuts

Taula 7: Resultats de l'última (10a) prova del gos de detecció al Arboretum (Elaboració pròpia)

Numero de Mostra	Tipus de mostra	Moment respecte inici
1	Excrements d'ingesta de equínid	1 minut
2	Excrements d'ingesta de senglar	4 minuts
3	Crani de llop	6 minuts
4	Excrements en època de zel d'ingesta de senglar	8 minuts
5	Excrements d'ingesta de cabirol	10 minuts
6	Excrements d'ingesta de carronya	12 minuts

L'última prova es va realitzar durant el transsecte final, al Prat Major de la Vall d'Alinyà. La meitat dels excrements de mostra utilitzats eren exemplars que no s'havien utilitzat en l'ensinistrament.

Taula 8: Resultats de la prova del de detecció en la zona del transsecte com a zona (Elaboració pròpia)

Numero de Mostra	Tipus de mostra	Distància respecte inici	Moment respecte inici
1	Excrements d'ingesta de cabirol	40 m	3 min
2	Excrements de llop jove	200 m	12 min
3	Excrements d'ingesta de senglar	450 m	22min
4	Excrements de llop adult	560 m	26 min
5	Crani de llop	660 m	30min

En aquest cas han sigut 5 mostres (dos amb les que ja havia entrenat, dos que no havia tocat mai i el crani) posades en el decurs de 600 metres de camí seguint el comportament del llop a l'hora de escollir els llocs on posar-les.

Es classifiquen les mostres d'excrements per els criteris que els fan identificables. Bàsicament per la ingesta que ha originat tals excrements o per si es tracta de un exemplar jove o un de clarament adult.

3. Enquestes i entrevistes

A partir de les enquestes i entrevistes, per tal de comparar resultats i extreure'n conclusions, s'han elaborat una sèrie de gràfics i taules en els que es mostren els punts més rellevants: el coneixement de l'espècie, l'opinió sobre la seva possible reaparició i establiment de població i la confiança en la gestió de les administracions que actualment s'ocupen de la Vall, la Fundació Catalunya – La Pedrera i els titulars de l'Àrea privada de Caça del Cadí-Moixeró.

3.1 Coneixement i acceptació de l'espècie

Taula 9: Coneixement del llop per experiències pròpies i històries d'avantpassats (Elaboració pròpia).

	Udols	Petjades	Avistament	Excrements	Coneixement avantpassats
Ramader de vaques	X				
Ramader de cabres	X				
Ramader d'ovelles	X				
Ramader de cavalls	X				
Cap de colla 1	X		X		X
Cap de colla 2					
Altres	X				

Actualment el llop no es troba instal·lat a la Vall d'Alinyà des de principis del segle passat, per tant cap dels entrevistats té l'edat suficient com per haver viscut una confrontació directe amb cap espècimen. No obstant, alguns dels entrevistats han escoltat antigues històries sobre l'animal, històries que han passat de generació en generació i que han sobreviscut oralment. Tot i que el llop porti mig segle extingit, des que va tornar a ser vist l'any 2003 al Pirineu, hi ha hagut testimonis tant visuals com auditius. En el cas que ens ocupa, a la Vall han escoltat udols tres persones, una ha sigut testimoni de la troballa d'una petjada l'any 2004 i un assegura haver-lo vist.

3.2 Opinió general sobre els problemes que comportaria l'establiment del llop

Als següents entrevistats es va preguntar sobre la seva percepció dels problemes que podria originar una llopada a la Vall i els temes que resultaven més preocupants.

3.2.1 Afectació en l'activitat ramadera i la caça

S'han realitzat 6 entrevistes i enquestes a 4 ramaders de la Vall i als caps de les dues colles de caçadors de la zona que reben els permisos de la Reserva Nacional de Caça del Cadí. Cal tenir en compte que a la població, alguns dels ramaders també es dediquen a la caça o s'hi van dedicar temps enrere. També cal dir que la ramaderia extensiva que es du a terme a la Vall es troba en davallada i alguns dels ramaders es troben prop de retirar-se.

Les entrevistes s'han fet de manera que es respongui a una enquesta modelitzada i, a la vegada, es pugui desenvolupar una conversa fluida que condueixi els problemes més concrets que visualitzen els entrevistats i les seves percepcions.

Taula 10: Afectació en l'activitat ramadera i la caça (Elaboració pròpia).

	Atac llop als ramats	Atac gossos salvatges	Competència per la caça
Ramader de vaques	No	Si	Compatibles
Ramader de cabres	No	No	No opina
Ramader d'ovelles	No	Si	Compatibles
Ramader de cavalls	No	Si	No opina
Cap de colla 1	Si	No	Compatibles
Cap de colla 2	No	No	Compatibles

Aquesta taula mostra les opinions dels ramaders i caps de colla de caçadors de la Vall davant dels problemes que pot comportar l'establiment del llop. La preocupació que comporta un possible atac de llop als ramats es compara amb la possibilitat de que

l'atac fos per part de gossos salvatges. Com es veu, aquesta és major. Per part dels caçadors, no veuen l'animal com una competència.

3.2.2 Repercussió del possible establiment del llop

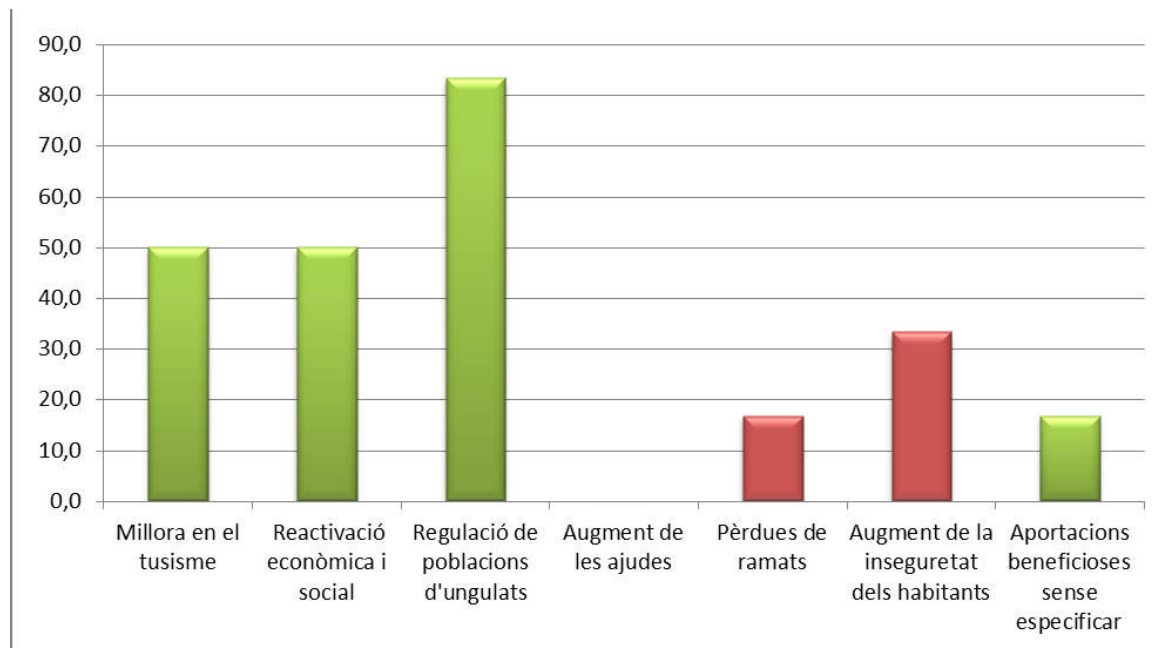

Figura 22: Opinió general sobre les repercussions de la reaparició del llop a la Vall d'Alinyà (Elaboració pròpia).

Aquest gràfic de barres recull les diferents repercussions que es donarien en cas de que una població de llops s'establís a la vall, segons el que han comentat els ramaders, caçadors i veïns de la zona. Es diferencien entre elles les repercussions que es consideren beneficioses per a la Vall (millora del turisme, reactivació, regulació d'ungulats i augment de les ajudes), des del punt de vista de la població i les considerades negatives o perills (pèrdua de ramats i augment de la inseguretat).

Es pot observar que en general es veuen més beneficis que perjudicis a l'aparició del llop. En el cas de l'augment de les ajudes, ningú considera que succeeixi, raó per la qual la casella es troba buida.

3.3 Funcionament de la gestió de les administracions

3.3.1 Gestió de la caça a la Reserva del Cadí-Moixeró

La Vall d'Alinyà es troba en gran part dins de la Reserva de Caça del Cadí-Moixeró, i per tant es veu afectada per la gestió d'aquesta.

Regulació de la caça per part de l'administració

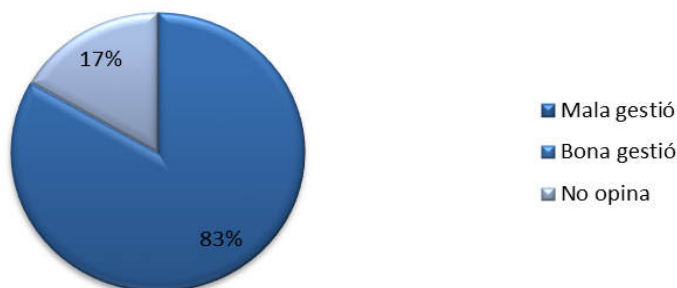

Figura 23: Opinió sobre la regulació de la caça a la Vall d'Alinyà (Elaboració pròpia).

En el gràfic s'aprecia un notori descontent en la gestió, centrant el focus d'aquest, localitzem el desacord amb la gestió de la caça en les quantitats autoritzades a caçar. En concret es tracta de les poblacions següents.

Figura 24: Deficiències de la gestió de la caça dels grans ungulats d'Alinyà (Elaboració pròpia).

Els ungulats són un dels principals problemes en la gestió de la caça, en aquest gràfic de barres es veu com el 80% coincideix en dir que el senglar està mal gestionat, concretament la opinió és que s'hauria de poder caçar més ja que tracta d'un animal que està causant problemes a tot arreu de Catalunya per la superpoblació que hi ha actualment a nivell autonòmic. El segueix l'isard, un animal que provoca problemes en

l'agricultura dels terrenys d'Alinyà, un sector molt reduït actualment. No s'han avaluat problemes amb altres animals cinegètics.

3.3.2 Política d'indemnitzacions

Taula 11: Opinió sobre la política d'indemnitzacions (Elaboració pròpia).

	Funciona	No funciona	No sap
Ramader de vaques		X	
Ramader de cabres			X
Ramader d'ovelles	X		
Ramader de cavalls	X		
Cap de colla 1	X		
Cap de colla 2	X		

L'existència d'una política d'indemnitzacions per el possible atac del llop als ramats és en general sabuda, malgrat que no es coneixen gaire els continguts i funcionament, tot hi així el col·lectiu dels ramaders i caçadors coincideix en que aquesta política podria ser viable.

4. Connectivitat ecològica del llop

Les dades treballades mostren les següents zones amb presència de llop:

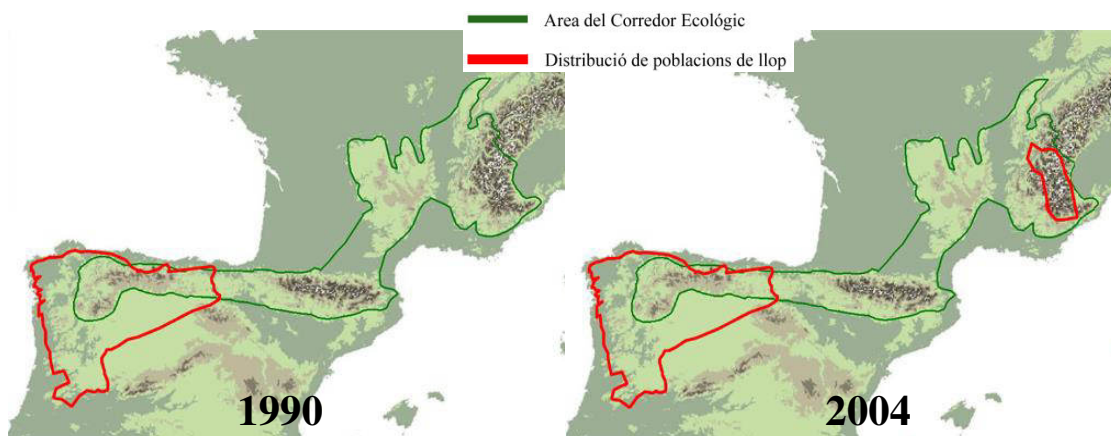

Figura 25: Mapa del Gran Corredor Ecològic i evolució de les àrees amb població de llop que engloba del 1990 al 2004 (Font: Fundació Catalunya – La Pedrera).

Amb la reintroducció del *Canis lupus italicus* als Alps francesos, el corredor ecològic connecta la Vall d'Alinyà (i la resta de Catalunya) amb dos zones amb població de llop estable d'on l'espècie podria venir.

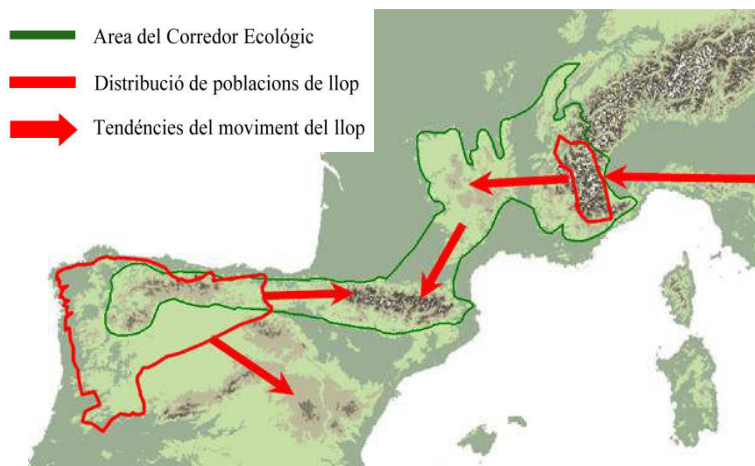

Figura 26: Mapa de tendències del moviment de les poblacions de llop (Font: Fundació Catalunya – La Pedrera)

Els moviments registrats per les aparicions detectades al llarg dels últims anys mostren que els exemplars italians i francesos tenen certa tendència a moure's cap al oest i d'allà cap al sud. D'altra banda, els moviments dels exemplars espanyols mostren una tendència a anar cap a l'est. Ambdues tendències són favorables a l'arribada a Catalunya.

VII. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS

1. Identificació de la presència del llop

Des de 2010 que no hi havien a Catalunya registres de la presència del llop fins a inicis de la primavera del 2013 que s'han trobat indicis al Ripollès. A més, en el cas de que es trobés es tractaria d'individus aïllats i no de llopades o grups establerts. Així doncs, els resultats que indiquen l'absència de l'espècie a la Vall són els esperats.

a) Transsectes

Tenint en compte la situació actual de l'espècie a Catalunya, el més probable seria que els llops que apareguessin fossin individus aïllats, no vinculats a cap llopada. Aquests individus, al no estar marcant territori i trobant-se en una zona desconeguda, és possible que no deixessin rastres fàcilment identificables als camins. Per tant, podria ser que la presència del llop passés inadvertida per aquest mètode.

b) El gos de detecció

Efectivitat de l'ensinistrament

Segons l'ensinistradora el gos es trobava proper als límits de l'edat per a un ensinistrament, ja que es considera que l'edat útil per dur a terme aquesta tasca acaba al voltant dels 6 anys, justament l'edat de la gossa en qüestió. No obstant, en aquest cas el cànid tenia el bagatge d'anteriors ensinistraments en detecció de substàncies estupefaents i en la recerca de persones desaparegudes. Per tant, el seu aprenentatge ha estat més senzill i ràpid del que és habitual. Es podria dir que l'experiència del cànid situava la seva velocitat d'aprenentatge per sobre de la mitjana.

D'altra banda, degut als escassos recursos a la disposició d'aquest projecte, l'ensinistrament no ha pogut gaudir de l'exhaustivitat que requereixen aquest tipus d'aprenentatges amb gossos. L'ensinistradora recomana de fer uns 3 a 4 mesos d'entrenament per a un gos de detecció i diverses sessions de prova controlades, més de les que es van dur a terme en aquest projecte. Tot i aquesta limitació, els resultats obtinguts a les proves realitzades a l'Arboretum de Catalunya han estat satisfactòries.

Problemes de salut

En quant a la realització del transsecte a la Vall d'Alinyà, es va veure afectat per una dificultat afegida. Uns mesos abans, el gos ensinistrat va contraure una malaltia que no es va poder identificar, provocant diarrees, anèmia i pèrdua de massa corporal. A més, també es va manifestar a una pota una antiga lesió que arrossegava la gossa des de fa anys. Segons l'ensinistradora, això sumat a l'estrès provocat pel desplaçament realitzat en els diversos vehicles va afectar a la capacitat de concentració i resistència física del gos obligant-nos a disminuir el temps i l'abast del transsecte olfatiu. Tenint en compte també que les habilitats del gos es veien en detriment, existeix la possibilitat de que hi hagués un biaix més elevat de l'esperat. Aquest biaix es veuria plasmat en el temps per a dur a terme el rastreig, l'abast de l'olfacte del cànid i la capacitat per a identificar rastres.

Rigor i comprovació del mètode

Al final de l'ensinistrament, estava previst realitzar una prova pilot. La idea era portar gos i ensinistradora a un espai on la població de llops estigués confirmada i controlada. La zona adequada més propera i recomanada en un principi era la Reserva Nacional de Caza de Sierra Culebra. Es va intentar entrar en contacte amb l'administració de la reserva però per temes burocràtics no va ser possible que fructifiqués la sol·licitud. Més endavant se'ns va oferir la possibilitat de realitzar la prova a la província de Lugo amb el suport del Grup Arena Natura. No obstant, els problemes de salut del gos feien inviable organitzar un viatge tan llarg. A més, els tràmits es van allargar massa i va resultar impossible fer coincidir els horaris amb la disponibilitat de l'ensinistradora. Això sumat als recursos limitats que tenim com a estudiants ens va obligar a cancel·lar el viatge.

La falta de comprovació de l'ensinistrament priva del rigor científic que seria desitjable. Així que es va dependre exclusivament de les proves realitzades a l'Arboretum i la comprovació a la zona d'estudi.

c) Testimoni humà

Se'ns ha senyalat sovint al llarg del projecte que el testimoni humà en la identificació de presència del llop és un mètode confús. Els experts consideren el llop un animal al

que és difícil d'identificar amb completa seguretat, donada la seva similitud amb certes races canines. Tant en l'udol, com en l'aparença i rastres que deixen.

En la cerca que s'ha dut a terme en aquest projecte, no s'ha trobat res que indiqui amb seguretat la presència del llop a les zones senyalades pels testimonis.

2. Viabilitat ecològica de l'establiment de l'espècie

a) Adequació del hàbitat

La idoneïtat de l'hàbitat en el projecte s'ha analitzat basant-nos en patrons determinats definits en altres estudis i per experts en la matèria. Aquestes consideracions, doncs, es veuen limitades per dades externes al procés d'avaluació de la zona d'estudi com a un lloc adequat per al establiment del llop. Els comportaments de l'espècie que es tenen en compte no contemplen la individualitat, i tenint en compte que, ara per ara, són individus aïllats els que arriben a Catalunya, no podem considerar que aquest serà el comportament futur de l'espècie. A més, no es pot preveure amb exactitud el comportament a la Vall amb les dades i opinions recollides a altres zones ja que cadascuna té les seves particularitats. No obstant això es considera una aproximació adequada.

b) Presència de preses

En els transsectes realitzats s'ha comprovat la presència de diverses preses viables per a l'alimentació del llop. No obstant, l'abundància d'aquestes no es pot determinar amb aquest mètode més enllà d'una simple observació. Per a considerar aquest aspecte s'han utilitzat estudis anteriors i consulta als experts i població local.

3. Viabilitat socioeconòmica

De la mateixa manera que no es pot preveure el comportament de l'espècie a la Vall amb total seguretat, l'evolució de la població i les activitats humanes no és completament determinant del rumb que prendran aquestes. Aquestes dues coses podrien afectar a les nostres conclusions respecte l'efecte de l'aparició del llop a la zona, doncs no es considera el fet de que les poblacions i les activitats no segueixin la tendència dels darrers anys.

VIII. CONCLUSIONS

- La recerca realitzada en aquest territori permet asseverar que actualment **no existeix cap indicati de presència de l'espècie** en l'àrea d'estudi com a grup assentat (llopada) o com a individu aïllat.
 - Per les informacions obtingudes amb al recerca realitzada, es pot perfilar que el llop a Catalunya presenta un degoteig d'individus provinent dels Alps Italo-francesos o Cantàbria, fet que ha pogut derivar en una presència d'individus aïllats al territori català. En aquesta línia, no es poden menysprear els testimonis la gent de la Vall, que donen indicis d'aquest animal (petjades i rastres diversos), malgrat no haver-se determinat de manera científica les informacions més recents.
- L'eina dels **gossos de detecció** avaluada en la identificació de la presència de la espècie ha mostrat **resultats esperançadors**.

Malgrat els imprevistos i no trobar cap indicati de la presència del llop durant els transsectes realitzats a la Vall, podem afirmar que aquest instrument de recerca **pot ser molt útil**. L'ús d'un gos ensinistrat aporta eficàcia i abast als transsectes realitzats. Es pot concloure que és aquesta una **tècnica eficaç a l'hora de controlar i gestionar la reaparició i presència del llop**.

- La zona d'estudi, **la Vall d'Alinyà, és apta socio-ecològicament** per al assentament de poblacions estables de llop.
 - L'hàbitat estudiat té un **elevat grau de idoneïtat** per al llop. Els aspectes claus que contribueixen a incrementar la probabilitat d'assentament dels llops són la elevada taxa de preses i la disponibilitat d'aigua del ecosistema. A més cal tenir en compte el fenomen d'èxode rural a Catalunya que proporciona al llop un hàbitat menys estressant on li és molt més fàcil refugiar-se.
 - **Socioeconòmicament la presència del llop a la Vall d'Alinyà es viable**. Els efectes a la presència humana, bastant limitada, no indiquen un rebuig a l'espècie ni es mostren actituds que puguin afectar negativament una possible convivència.

- A partir de l'anàlisi dels estudis sociològics duts a terme amb els actors implicats de la Vall d'Alinyà, podem determinar que hi ha una **visió indiferent respecte la reaparició de l'espècie**.

Aquest fet s'explica per la confiança dels agricultors i ramaders en l'excedent de preses (especialment ungulats) presents en el bosc, aquest excedent abastiria sobradament l'alimentació de l'espècie. A més, un altre fet que fa que restin importància a la reaparició del llop és que el bestiar present a la Vall tindria una baixa probabilitat de patir atacs per part d'un depredador, el boví i equí, no són una presa habitual per al llop, i el bestiar oví de la Vall ja presenta les mesures de protecció adients.

Per últim, l'administració determina que els possibles atacs que es puguin donar, estan coberts per la legislació establerta, que empara a aquests actors proporcionant uns serveis de protecció, ajudes i indemnitzacions en cas d'atacs. D'aquesta manera no es veu el llop com una amenaça, sinó com un element més del ecosistema natural de la Vall.

- La reaparició del llop es veu **més beneficiosa que perjudicial**.

Principalment, s'aprecia la seva funció com a bioregulador de les poblacions d'ungulats. També es considera una millora per al turisme i la reactivació econòmica de la Vall d'Alinyà. No obstant, en menor grau, hi ha una consideració en front a la pèrdua de ramats i la inseguretat que pot sentir la població.

IX. PROPOSTES

1. Propostes d'accions futures

Les següents propostes són elaborades a partir de les conclusions i resultats del projecte, mostrats anteriorment.

1.1. Protocol per a la possible presència del llop

Malgrat aquest projecte s'emmarca en un entorn determinat, la Vall d'Alinyà, pretén ésser aplicable a altres territoris de Catalunya .

D'aquesta manera, davant la possibilitat de reaparició de llop a una zona es pot utilitzar la metodologia observada al llarg del projecte per tal d'identificar la presència o absència de l'animal, el seu estat, la idoneïtat del hàbitat, els impactes, tant ecològics com socioeconòmics, de la seva aparició i definir un model de convivència de l'espècie amb la població humana.

Cal tenir en compte que, depenent de la zona a estudiar, algunes de les consideracions no seran les mateixes. Per exemple, en aquest estudi s'ha considerat als ramaders com al principal col·lectiu afectat en cas d'aparició del llop, en segon lloc els caçadors, seguits d'agricultors i la resta de la població. En altres llocs els més afectats poden ser els agricultors, com seria el cas del baix camp tarragoní, la pròpia població o propietaris d'activitats turístiques com són els càmpings i les cases rurals aprofitades per al turisme rural.

1.2. Gossos de detecció

La eina dels gossos de detecció en la gestió ecològica és molt poc o gens utilitzada, i en aquest projecte s'ha demostrat útil i efectiva. Per tant, es pot considerar un mètode adequat per la gestió de la reaparició del llop. Fins i tot es pot aplicar a altre tipus de fauna.

L'ús d'un gos ensinistrat per a identificar i trobar rastres de llop no té gaires precedents; en aquest projecte s'ha posat a prova de manera experimental. L'abast i capacitat de diferenciació de l'olfacte caní facilita la realització de transsectes o la cerca en general del llop. Els resultats, malgrat els imprevistos i problemes succeïts al llarg de les proves, han resultat prou satisfactoris per a considerar el mètode apte i efectiu.

Els gossos de detecció compten amb diversos avantatges. Com s'ha senyalat, és un mètode efectiu no només per a localitzar sinó fins i tot per a diferenciar els rastres. L'adquisició d'un gos ensinistrat o l'ensinistrament pot semblar una forta inversió inicialment, depenent del cas, però aquesta es fa rentable fàcilment. El gos serà apte per a treballar fins als seus 10-12 anys d'edat. La seva capacitat de localització és equiparable a la de diverses persones treballant en equip tant en abast com en efectivitat.

1.3. Accions preventives

Davant de la possibilitat de reaparició del llop a la Vall d'Alinyà que s'ha conclòs, es proposen una sèrie d'accions que considerem adequades de cara a la futura situació. Aquestes es prenen de cara als efectes adversos que s'han previst i les consultes a la població.

1.3.1 Protecció dels ramats

L'activitat ramadera a la Vall, com s'ha observat, no està gaire amenaçada per la possible reaparició de llop. Els ramats més vulnerables, que serien els de ovelles i, en segon lloc, els de cabres, ja disposen de mesures que els mateixos pastors consideren suficients. Cal tenir en compte que el llop atacarà les preses que resultin més fàcils, així que la qüestió és que aquestes no siguin els ramats. La idea seria aconseguir que el llop considerés el bestiar que controla el ramader o pastor més difícil d'atacar que no pas un cabirol o un senglar que hi hagi a la part silvestre de la muntanya. Les mesures a aplicar que es suggereixen van encarades a aquest objectiu.

- **Gossos de defensa**

Es tracta de gossos de races determinades, en general grossos, que conviuen amb el ramat, com un més, i el protegeix de qualsevol cosa que puguin considerar una amenaça, humans inclosos. En la tradició pirinenca, existia la raça del Muntanya dels Pirineus per a aquesta tasca (veure Annex X). A la Vall hi ha casos de pastors als que la Fundació Catalunya–La Pedrera va cedir exemplars d'aquesta raça ensinistrats per a la tasca. És una bona manera mantenir el patrimoni cultural i protegir els ramats.

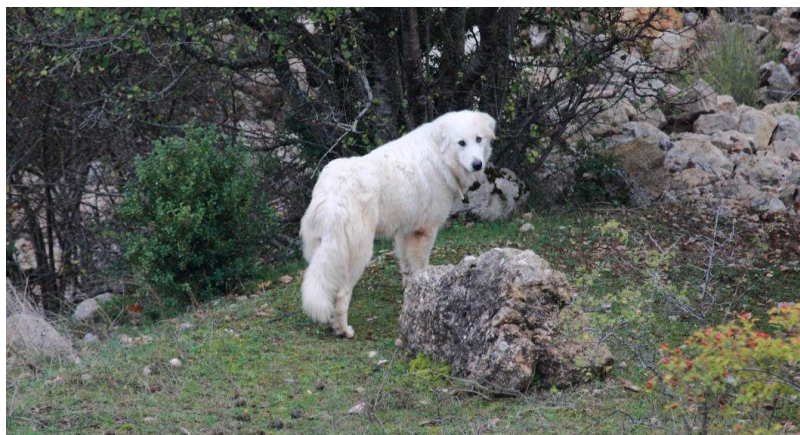

Figura 27: Gos Muntanya dels Pirineus, un dels vigilants del ramat de cabres (Font pròpia)

- Tancats

Un dels mètodes més bàsics i també emprats tradicionalment. Tradicionalment s'han emprat les pletes o corral, construccions rurals que s'utilitzaven quan hi havia molt de ramat per la muntanya. Eren tancats de pedra que permetien al pastor tancar el ramat per la nit. Una segona utilització, sobretot del corral, era que permetia recollir fàcilment les femtes del bestiar per tal de adobar els camps, per a facilitar la tasca, sovint es pavimentava el terra amb pedra. Recuperar i/o adaptar construccions d'aquest estil podria resultar útil per a quan el pastor no pot estar pendent del ramat. Evita extraviar el ramat i bloqueja els possibles atacs d'animals salvatges, com seria el cas del llop. Existeixen també casos en els que l'administració ha facilitat estructures d'aquest estil per a la ramaderia extensiva

- Equipaments per al ramader

Una proposta per a l'ajut a pastors que viatgen amb el ramat és la construcció de petits habitatges equipats per al descans i/o pernoctació del ramader quan ha de vigilar el ramat lluny de la llar. Això ja es duia a terme de manera clàssica. Un exemple són les bordes, construccions de pedra i fusta que serveixen per allotjar-hi el bestiar, a la planta baixa, i per emmagatzemar-hi el farratge recollit a l'estiu, a la part alta. Existien també les cabanes de pastor, per a que el pastor pogués pernoctar a prop del bestiar, ja estigués aquest en pletes, corrals o per lliure.

1.3.2. Informació i Comunicació

Una bon mètode de gestió és fer a la població part del sistema, obtenir el seu suport i/o participació. El primer pas sempre és informar i conscienciar, fent-los coneixedors de la situació, els impactes i els recursos a la seva disposició.

- Població

Tant si es pretén aprofitar la reaparició de llop i fer-ne una gestió com si no, és important mantenir informada a la població. L'oportunitat de participació, tant si s'aprofita com si no, donarà confiança als afectats i les iniciatives comptaran amb més suport. D'altra banda, conscienciar a la població sobre les característiques, beneficis i amenaces del llop ajudarà també a obtenir el seu suport o, almenys, introduir el punt de vista de la gestió que es vol dur a terme.

- Caça

Els resultats de les entrevistes mostren que, més que un esport, com passa en certs casos, a la Vall d'Alinyà la caça es considera una necessitat reguladora d'algunes poblacions que poden esdevenir perniciosos. En aquests casos parlem de controlar les poblacions d'isard i reduir les de porc senglar, considerat per a molts habitants una plaga. Si es produís una reaparició del llop a la zona, els caçadors haurien de ser informats immediatament i considerar la possibilitat de limitar les àrees i fins i tot els períodes de caça per a un temps.

- Política d'indemnitzacions

S'ha detectat un cert desconeixement del funcionament d'aquestes mesures, sumats a certa desconfiança en la seva efectivitat. Eines com aquesta, a la disposició dels ramaders, han d'esser ben conegudes per al ramader per a que en pugui fer ús i es senti més emparat per l'administració.

- Incorporació al projecte Wolf: Wild Life and farmers

En cas de que en un futur és confirmes l'assentament del llop a la Vall d'Alinyà, incloure's en el projecte WOLF: "Wild Life & Farmers" (vida salvatge i món rural); un projecte de cooperació interterritorial i transnacional entre Grups d'acció Local (GAL) d'Espanya, Estonia, Portugal i Romania que busca aconseguir un

equilibri entre el món rural i la vida salvatge, per tant intenta establir solucions a la problemàtica de la coexistència entre el llop, l'ós i l'agro-ramaderia.

El projecte també pretén incentivar les activitats ramaderes i agrícoles. Com ja s'ha esmentat, la Vall pateix un despoblament, per tant la seva implementació podria representar una reactivació econòmica i social al territori.

1.4. Aprofitament temàtic

La presència del llop pot comportar beneficis econòmics, com ocorre en zones com Sierra Culebra, a la província de Zamora, on els beneficis superen els 3 milions d'euros anuals. La presència de llop dona molt bona imatge a una fundació compromesa amb la tasca de la conservació del medi i sempre aporta popularitat a la zona. De manera més directa, es podrien dur a terme les següents activitats.

1.4.1. Turisme de llop

Consisteix en la elaboració d'un programa d'activitats relacionades amb el llop per a turistes. Es plantejaria en un futur en cas de que confirmés presència de l'animal. És una proposta complexa en tant que pot afectar a l'espècie, pertorbant el seu hàbitat. Són un tipus d'activitats que han estat criticades en alguns àmbits conservacionistes, raó per la qual s'han de plantejar amb molta cura. No obstant, amb un correcte disseny dels procediments per dur-lo a terme, es podria crear un turisme de llop sostenible que no pertorbés les poblacions.

No necessàriament han de consistir en detectar o visualitzar llop o els territoris de la llopada; a la Vall d'Alinyà existeixen llocs i punts interessants en el coneixement del llop. En aquest projecte s'han comentat espais que exemplifiquen la presència històrica i cultural del llop: la trampa llobera trobada a prop de Canelles, el poble de Llobera, el Pas del llop...

Les aplicacions del turisme de llop poden comportar llocs de treball per a la població local. En aquest concepte es crearien ofertes de feina indirectes amb el llop com per exemple l'hosteleria, degut a l'augment de turisme que vindria atreta per el llop o treballant més directament en el tema del llop fent de guies o guaites de l'àrea. Aquesta iniciativa ja s'ha portat a terme, amb èxit, a Cantàbria, on han format la "patrulla de l'ós". La Fundación Oso Pardo (FOP) ha format i contractat a guies-vigilants per a les zones on hi ha ós. És doncs que estaria bé que la Fundació Catalunya- La Pedrera donés

suport a la iniciativa, degut a que amb la oferta d'aquest tipus de treball s'aturaria, d'alguna manera, l'èxode rural.

1.4.2. Escola natura

Aquesta iniciativa es recomanable per més enllà del tema del llop. La Vall d'Alinyà inclou paratges i espècies molt diverses i d'interès natural important. Una escola natura ajudaria al coneixement i la introducció dels espais natural de la Vall al públic, popularitzant els trets distintius i únics com la fauna necròfaga.

Aquests valors es poden emprar per a popularitzar i donar a conèixer la Vall d'Alinyà com a espai natural. Amés, les instal·lacions es podrien utilitzar per a la realització d'exposicions itinerants, tal i com realitza el projecte "Udols de Llop" o el propi Carlos Sanz.

1.5. Anàlisi de poblacions de llop en cas d'establiment

A continuació tractarem els mètodes que utilitzaríem en cas de que s'establís una població de llops a la Vall d'Alinyà. S'ha de recordar que aquests mètodes serveixen per mostrejar i analitzar l'estat de la població de llop en el moment; s'han de tenir molt en compte els objectius per definir el criteri que s'utilitzarà per tal de que els resultats siguin acurats. La nostra intenció es donar una idea general de quins tipus de mètodes es podrien utilitzar.

Per tal de trobar la evidència de la presència o realitzar l'estudi de la població d'una espècie en concret s'han descrit moltes maneres. A continuació s'exposa una classificació dels diferents mètodes.

a) Mètodes indirectes

- Indicadors de l'activitat de l'individu: rastres, excrements, pèls, nius..
- Tècniques artificials: trapes fotogràfiques, sòls tous, sonar

b) Mètodes directes

- Registres visuals: visualització dels individus (per transsecte o per esperes)
- Registres sonors: Esperes auditives

c) Mètodes de captura

- Tècniques actives:
- Tècniques passives: Trampes, xarxes

Una vegada estigui verificat i controlat que hi ha llop assentat a l'àrea, es podrien utilitzar altres mètodes de pressa de dades com es la utilització de foto-trampeig (mètode indirecte artificial). Els llops freqüenten sovint les mateixes vies de pas. Es per això que, per a la realització d'un estudi de control de població de llops a la vall seria interessant utilitzar aquest mètode. Deixant la càmera durant una setmana, per tal de que perdi l'essència d'olor humana, i posant-la en un lloc on se sàpiga del cert, amb l'ajut dels agents rurals, que hi passen els llops, es podria obtenir una informació més acurada de les dimensions de la població i l'activitat. A més, s'obtenen registres i imatges de l'activitat de l'animal.

El mètode directe de registres sonors (estacions d'udol), en quant a llopades assentades, té els seus pros i contres. Per un costat, es un procés que, ben realitzat, no es costós i podria donar bona informació de quantitat de llopades a la zona. La contra es que es una metodologia en la que no s'hauria de forçar al llop a realitzar udols, doncs estresses a la manada. També s'ha de tenir en compte que només udolen els llops quan estan assentats en una zona i tot i així no sempre ho faran. Per aquesta metodologia es realitza un gran esforç d'espera que no sempre donarà resultats.

Figura 28: Càmera de foto-trampeig del Consorci del Parc de Collserola
(Font: Centre de Gestió de Fauna Can Balasc)

Els transsectes, tot i que en el nostre cas l'haguem utilitzat en el moment en que no hi ha seguretat de presència del llop, seria un bon mètode per determinar les àrees d'acció del llop a la Vall. Seguint el mateix mètode que s'ha dut a terme en el projecte es pot mantenir un seguiment i rastreig del llop. Es considera molt recomanable de dur-los a terme, com s'ha fet en aquest estudi, amb un gos ensinistrat, ja que facilitaria la tasca enormement.

Els mètodes de captura són poc recomanables per a un súper-depredador com el llop. De fet, no estan pensades per a la gestió i seguiment d'aquest tipus d'animals.

2. Propostes de millora per aquesta recerca i noves vies d'investigació

Les següents propostes s'han elaborat a partir de les limitacions i mancances detectades en el projecte amb la intenció de posar en manifest els punts i accions que es podrien fer per a complementar, millorar, concretar o incrementar l'estudi realitzat al llarg d'aquest projecte.

Un cop finalitzat el nostre treball considerem important que en el futur es realitzin les següents investigacions per tal de millorar i contribuir al coneixement i la recerca entorn al llop, a més de desenvolupar algunes de les temàtiques tractades ja en aquest projecte, les possibles línies futures contemplades són les següents:

- L'aplicació del protocol de recerca desenvolupat en aquest projecte en diferents hàbitats on es detecti una possible presència de llop, per tal de determinar l'efectivitat del protocol en altres ecosistemes.
- La realització d'una prova final amb el gos de detecció en hàbitats amb una important presència de llop com poden ser la Reserva de Caza de Sierra Culebra o els espais naturals de Lugo, com se'ns ha suggerit al nostre projecte. Aquesta experiència proporcionaria rigor i fiabilitat a l'ensinistrament del gos. En aquest projecte va ser impossible dur a terme aquestes proves en aquests espais per temes logístics, burocràtics i imprevistos amb la salut del gos.
- La modelització d'una xarxa tròfica amb el llop al capdamunt, per tal de establir qualitativament i quantitativament els fluxos alimentaris que es produeixen entorn aquest super-depredador. Aquesta branca d'investigació és important perquè contribueix a determinar la viabilitat alimentària de l'espècie al ecosistema, i a més proporciona informació essencial sobre l'efecte en les poblacions d'altres espècies, especialment alguns herbívors com poden ser la llebre, l'isard i el senglar; els quals afecten a l'agricultura de la zona. També pot donar una idea dels riscos que pot suposar per la ramaderia.

X. BIBLIOGRAFIA

- CASTELLVÍ, I (2008). “EL rastro del lobo” Equipo Sirius
- GRANDE DEL BRÍO, R (1984) . “El Lobo Iberico: Biología y mitología” Ediciones Hermann Blume
- Institució Catalana de Història Natural ICHN (2004). “Els sistemes naturals de la Vall d’Alinyà”
- MANENT A, (2004). “*El Llop a Catalunya*” Editorial Pagés
- MASSIP JM, (2011). “El llop i els humans: passat i present a Catalunya ” Arola Editors
- MASSIP, JM; MAROTO, J (2011). “*El seguiment de l’activitat del llop a Catalunya: Llops i humans a Catalunya. Del passat al present*”, pp 171-191.
- LANDRY JM (2004). “El lobo: Biología, costumbres, mitología, cohabitación, *protección...*” Ediciones Omega: Colección las Sendas del Naturalista

Enciclopèdia

- El maravilloso mundo de los animales (1999), Volumen 7, Mamíferos en su hábitat pág. 208-214. National Geographic
- Rodríguez de la Fuente, F; Fauna Ibérica: El Hombre y la Tierra (1992), Volumen 9, pág. 2022- 2045. Salvat

Articles

- CAMPRODON, J; GUIXÉ, D; MALUQUER-MARGALEF, J (2004). “Fauna vertebrada de la Vall d’Alinyà” A: Germain,J [cur]. Els sistemes naturals de la *vall d’Alinyà*.
- ECHEGARAY, J (2004); “Percepción social de los grandes mamíferos en la cordillera cantábrica” *Galemys*, 16, p. 25 - 40
- FRANCO SANABRIA, F.J. ;SANTIAGO FIDALGO, J.L. (2009). “El centro temático del lobo ibérico de Puebla de Sanabria : un ejemplo de ecoturismo y desarrollo sostenible » , jornadas ECOPÁS’09
- Institut d’Estadística de Catalunya Idescat (2011). “Els municipis en xifres: Fígols i Alinyà” Web oficial del Idescat

- LAMPREAVE, G (2011). “ El retorn del llop a Catalunya” El picot negre , 17, p. 11-17
- LLANEZA, L ; LÓPEZ-BAO, J.V ; SAZATORNIL, V (2011); “Insights into wolf presence in humandominated landscapes: the relative role of food availability, humans and landscape attributes” Diversity and Distribuitons
- LLANEZA, L; PALACIOS, V; UZAL, A; ORDIZ, A; SAZATORNIL, V; SIERRA, P; ÁLVARES, F (2005); “Distribución y aspectos poblacionales del lobo ibérico (Canis lupus signatus) en las provincias de Pontevedra y A Coruña (Galicia)” Galemys, 17, p. 61-80
- NELSON M.P., PETERSON R.O., and VUCETICH J.A. (2008). “The Isle Royale Wolf–Moose Project: Fifty Years of Challenge and Insight”
- SARGATAL, J (2008). “Piloto Montaña de Alinyà”. Agendaviva verano 2008
- Yellowstone National Park (2009). “Yellowstone Wolf Project: Annuary Report 2009”

Documents no publicats

- SUAUA, A (2012). “Model d’adequació de l’hàbitat del llop a Catalunya” Memòria de projecte de final de Llicenciatura de Ciències Ambientals
- BARBA, A; COLOM, A; LÓPEZ, M (2011). “El retorn del llop a Catalunya: Anàlisi de les Repercussions Socials i Legals” Treball d’investigació UAB

Pàgines Web

- Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC):
<http://www.icc.cat/>
- Pàgina oficial de Carlos Sanz (Amigo Lobo):
<http://carlossanzamigolobo.com/>
- Pàgina oficial Fundació Catalunya- La Pedrera:
<http://www.fundaciocatalunya-lapedrera.com/ca/home>
- Pàgina oficial de la Plataforma de Defensa del llop
<http://lobomarley.org/>
- Pàgina oficial del projecte “udols de llop”:
<http://udols.wordpress.com/el-llop-a-catalunya/>

- Pàgina oficial de l'ensinistradora canina Ingrid Ramón:
<http://perrosdedeteccion.com>
- Pàgina oficial d'estudi i divulgació del llop per Ignasi Castellví:
<http://www.signatus.es/>
- Pàgina oficial d'ecoturisme del llop a Zamora, grup LLOBU (Javier Talegón i Jose Luis Santiago):
<http://www.llobu.es/>
- Pàgina oficial dels Parcs de Catalunya (Cadí i Moixeró):
www.gencat.cat/

XI. GLOSSARI

Alimanya: Categorització d'aquella fauna a la que es permet la caça i persecució fins a l'extermini.

Cànid: Família de mamífers carnívors o omnívors principalment caracteritzats per un cos comprimit i un musell allargat. Inclou, entre altres, llops, guineus, gossos...

Cinegètic: Fauna a la qual es pot caçar en uns períodes i quantitats regulats per l'Administració.

Èxode rural: Emigració, generalment de gent jove, del camp a la ciutat. Aquest procés va patir una acceleració molt pronunciada amb la Revolució Industrial, i especialment a la segona meitat del segle XX.

Llobera: Lloc habitat o freqüentat per llops. També pot fer referència a la trampa destinada a caçar llops, consistent en un forat al terra realitzat en els espais transitats per l'espècie, pot constar d'esquer o no.

Llopades: Conjunt de llops.

Trementina: Oleoresina del pi i d'altres coníferes, massa groguenca i opaca, de propietats rubefaents i carminatives, d'on s'extreu l'oli de trementina, emprada com a base d'ungüents, com a herbicida i en la producció de càmfora sintètica.

Ungulats: Mamífer herbívor que té els dits de cada extremitat protegits per una peül·la, en contraposició als unguiculats, que tenen els caps dels dits recoberts d'ungla. Englova, entre altres, senglars, isards, cabirols...

XII. PRESSUPOST

	Quantitat	Preu unitari (€/unitat)	Total
DESPESES DIRECTES			
RECURSOS HUMANS			
Recerca d'informació i elaboració del projecte			
Treball de camp	160	12	1.920
Treball de redacció	600	8	4.800
Desplaçaments i dietes			
Transports (viatges a carbils, alinyà, etc)	15	0,14	2666
Allotjament i dietes	5	40	880
Cost de formació			
Seminari sobre el Llop (Xavier Castanyer)	4	70	280
Ensinistrament del gos de detecció (Ingrid Ramón)	1		3500
Curs AVAFES de Fauna Salvatge	1	60	60
TOTAL:			14.106 €
RECURSOS MATERIALS I EQUIPAMENTS			
Fons bibliogràfic	8	21,25	170
Material fungible	4		8,7
Material de camp (Binocles olympus, GPS Garmin)	2		242
Equip fotogràfic (Cámara Canon i objectius fotogràfics)	6		2636
Lloguer cotxes 4x4	4	200	800
TOTAL:			3856,7
DESPESES D'EDICIÓ			
Impressió del projecte (blanc/negre)	540	0,04	21,6
Impressió del projecte (color)	100	0,36	36
Cd's	4	0,2	0,8
Enquadernació	4	2	8
TOTAL:			66,4
DESPESES INDIRECTES (Imprevistos, entre 5-10% del pressupost total)			
TOTAL:			1.803 €
SUBTOTAL			19.832 €
IVA (+21%)			4.165 €
TOTAL			23.997 €

XIII. PROGRAMACIÓ

	Septembre	Octubre	Novembre	Desembre	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol
Escollir tema											
Diagnosi ambiental de la zona											
Treball de camp											
- <i>Transecte</i>											
- <i>Ensinistrament del gos</i>											
- <i>Rastreig amb gos</i>											
- <i>Cursos de rastreig</i>											
- <i>Entrevistes i enquestes</i>											
Anàlisi de les dades obtingudes											
Redacció documents											
Elaboració document final											
Entrega de projectes											
Assaig de defensa del projecte.											
Defensa del projecte											

XIV. ÍNDEX DE FIGURES

Figura 1: Llop Ibèric	11
Figura 2: Cadells de llop ibèric interactuant amb la seva mare.....	14
Figura 3: Gravat francès de 1894 amb dibuix de Jules Gelibert on es representa un atac als ramats.....	16
Figura 4: A la dreta una representació a escala dels tancats per a les batudes de llops, a l'esquerra un parany de cep per a llops; a l'Exposició del Llop a Lloret.....	17
Figura 5: Situació de la Vall d'Alinyà a Catalunya.....	20
Figura 6: Mapa del espai gestionat per la Fundació Catalunya – La Pedrera a la Vall d'Alinyà.....	20
Figura 7: Roca de la Pena, símbol de la Vall d'Alinyà	21
Figura 8: Isards al Prat Major.....	23
Figura 9: Font de Llobera a l'Alzina d'Alinyà.....	26
Figura 10: Trampa llobera abandonada a la Vall d'Alinyà.....	26
Figura 11: Mapa dels massissos que conformen el Gran Connector Ecològic.....	28
Figura 12: Rastres de llop identificables.....	35
Figura 13: Petjades a la neu. A la dreta petjades de gos, a l'esquerra petjades de llebre.....	36
Figura 14: Etna, la gossa ensinistrada per a la detecció de rastres de llop.....	38
Figura 15: Mostres amb les que es va dur a terme l'ensinistrament.....	39
Figura 16: Etna, la gossa ensinistrada, a les proves al Arborètum.....	39
Figura 17: Transsecte olfactiu al Prat Major de la Vall d'Alinyà.....	40
Figura 18: Mapa del recorregut de realització dels transsectes, al Prat Major, al sud-est d'Alinyà a 1800m d'altitud.....	41
Figura 19: Cranis de cànids.....	42
Figura 20: Llops udolant.....	42
Figura 21: Rastres trobats a la realització de transsectes.....	43
Figura 22: Opinió general sobre les repercussions de la reaparició del llop a la Vall d'Alinyà	52

Figura 23: Opinió sobre la regulació de la caça a la Vall d'Alinyà.....	53
Figura 24: Deficiències de la gestió de la caça dels grans ungulats d'Alinyà.....	53
Figura 25: Mapa del Gran Corredor Ecològic i evolució de les àrees amb població de llop que engloba del 1990 al 2004.....	54
Figura 26: Mapa de tendències del moviment de les poblacions de llop.....	55
Figura 27: Gos Muntanya dels Pirineus, un dels vigilants del ramat de cabres.....	64
Figura 28: : Càmera de foto-trampeig del Consorci del Parc de Collserola.....	68

XV. ÍNDEX DE TAULES

Taula 1: Distribució de la població a la Vall d'Alinyà segons el cens de 2011.....	24
Taula 2: Identificació de presència de llop als transsectes realitzats.....	46
Taula 3: Llista d'identificació de presència d'espècies animals considerades preses potencials per al llop.....	47
Taula 4: Rastres trobats al transsecte a la neu i la seva identificació.....	48
Taula 5: Rastres trobats al transsecte sense neu i la seva identificació.....	48
Taula 6: Resultats la primera del gos de detecció realitzada al Arboretum.....	49
Taula 7: Resultats de l'última (10a) prova del gos de detecció al Arboretum	49
Taula 8: Resultats de la prova del de detecció en la zona del transsecte com a zona.....	50
Taula 9: Coneixement del llop per experiències pròpies i històries d'avantpassats.....	50
Taula 10: Afectació en l'activitat ramadera i la caça.....	51
Taula 11: Opinió sobre la política d'indemnitzacions.....	54

ANNEXOS

ANNEX I

Mètodes descartats

L'ús de la trementina:

Aquest mètode consisteix en l'ús d'una oleoresina de pi i d'altres coníferes, que té una olor característica la qual atreu a moltes espècies del món silvestre. La utilització de la trementina, consisteix en impregnar la base d'arbres, pedres, o altres punts del bosc, amb l'objectiu de que els animals que freqüentin aquelles zones siguin atrets per l'olor d'aquesta oleoresina i s'apropin a olorar-la. La atracció als punts impregnats, pot comportar que l'animal que s'acosti i en conseqüència es refregui per gratar-se o per impregnar-se del olor de la trementina. Això pot implicar que l'espècie en qüestió deixi en aquets punt concret o proximitats, mostres de pèl o d'altres com a conseqüència de les seves accions. També existeix la possibilitat de que al situar-se en el punt on s'ha escampat la trementina, l'animal orini, faci alguna deposició, o algun tipus de rascadures...tots aquestes accions poden desembocar en pistes molt rellevants, que amb un exhaustiu anàlisis podem concloure les espècies presents al àmbit estudiat.

El problema que té aquesta metodologia és que no es gens selectiva, a part de atreure al llop, l'ús de la trementina atrau també a un ampli ventall de fauna entre els quals podem destacar als gossos ,les guineus i especialment el senglars, entre moltes altres. Per aquest motiu i davant les dificultats que presentaria fer un anàlisis curós de laboratori per diferenciar genèticament les diferents mostres que s'hi trobarien es va decidir no incorporar aquest mètode en el nostre protocol de recerca del llop.

Estació d'udols:

Aquest mètode consisteix en l'ús d'udols enregistrats com eina d'interacció amb els possibles individus que puguin ser-hi presents a la zona d'estudi. Aquesta tècnica té com a objectiu, que es doni una resposta per part dels individus de l'espècie que puguin haver-hi en un espai d'aproximadament uns 9 km a la rodona.

El problema que té aquesta metodologia és que aquells individus itinerants i aïllats no acostumen a respondre a aquests reclams, a més aquells possibles individus que hi puguin haver són afectats i condicionats pels udols, ja que els hi poden crear confusions i alterar el seu cicle de vida. Com a mètode a utilitzar en la recerca del llop, el món naturalista ha manifestat moltes crítiques entorn al seu ús i com pot afectar negativament a l'espècie, un exemple seria el incitar l'espècie a buscar desesperadament els membres de l'espècie que reproduïm amb l'estació d'udols, el qual provocaria problemes al llop ja que la seva busqueda no tindrà èxit. A més, aquesta tècnica pot comportar que es donin respostes com els udols dels diferents gossos presents al territori, en el nostre cas al Pre-Pirineu destaquem la presència del mastí, els udols del qual costen molt de diferenciar respecte als del llop, i únicament els naturalistes més experimentats són capaços de distingir-los amb garanties. Donat que per determinar la presència del llop, no es vol causar cap pertorbació negativa a l'espècie *Canis lupus* no incorporar aquest mètode en el nostre protocol de recerca del llop.

Trampeig fotogràfic:

Aquest mètode consisteix en l'ús de càmeres fotogràfiques o de vídeo, instal·lades en punts estratègics del hàbitat a estudiar, com poden ser zones de pas o espais on els animals poden anar a beure o alimentar-se. Amb l'ús d'aquesta tècnica podem identificar un gran nombre d'espècies que freqüenten aquests espais, sempre i quan haguem escollit un bon indret on col·locar la càmera.

El problema que té aquesta metodologia és que no és caracteritza per ser una tècnica selectiva, sinó que enregistra tot allò que passi per davant del objectiu de la càmera, de manera que s'ha d'invertir molt de temps a l'hora d'analitzar allò enregistrat, i en el cas del llop que la seva possible presència constaria de pocs individus, la opció de que aquest passi justament per la zona on s'ha instal·lat l'objectiu és molt baixa, gairebé nul·la. A més, els equips necessaris per dur a terme aquesta experiència requereixen d'importantes inversions econòmiques. Per aquestes raons es va decidir no incorporar aquest mètode en el nostre protocol de recerca del llop.

ANNEX II

Fitxes de rastreig

Una bona tècnica per introduir-se en el món del naturalisme del llop i aprendre del seu entorn és l'elaboració de fitxes de rastreig. Gràcies a treballar i estudiar l'animal d'una manera sistematitzada i ordenada s'aconsegueix assimilar més fàcilment la informació i estalviar molt de temps en l'enregistrament de dades obtingudes i posterior anàlisi.

Amb la col·laboració del responsable del “Projecte Udols de Llop”, Francesc Xavier Castañer, es va realitzar un curs de rastreig a l'Arborètum de Catalunya; on es van utilitzar les eines necessàries per un naturalista a l'hora de realitzar una sortida de camp per a la cerca del llop, així com aprendre que cal tenir en compte a l'hora de començar la cerca de rastres. A més, es van poder fer in situ les diferents observacions i recollida de dades en les fitxes facilitades per l'Escola URSUS Natura.

Les fitxes en qüestió són una guia de camp que recull els aspectes més destacables relacionats amb l'anatomia, la fisiologia i el comportament del llop; En total són cinc fitxes que estableixen unes directrius que permeten determinar l'espècie, l'edat i el sexe de l'individu i el seu comportament.

Al llarg de la pràctica es van poder analitzar i diferenciar cranis de diferents exemplars de llop i d'un gos per tal d'establir una comparació. Mitjançant diferents mesures i **observacions del seu crani** es determinen l'edat i el sexe.

A més de fitxes d'anàlisi de cranis també es van omplir **fitxes d'anàlisi d'excrements**, amb les que es diferencien els excrements de llop del d'altres animals amb els qui comparteix l'espai; també serveixen per analitzar la composició per tal de determinar l'alimentació de l'exemplar tractat. Una altre tipus de **fitxa** és la utilitzada en les **esperes** realitzades per el naturalista a l'hàbitat, on hi figuren els avistaments produïts al llarg d'una espera en un indret determinat.

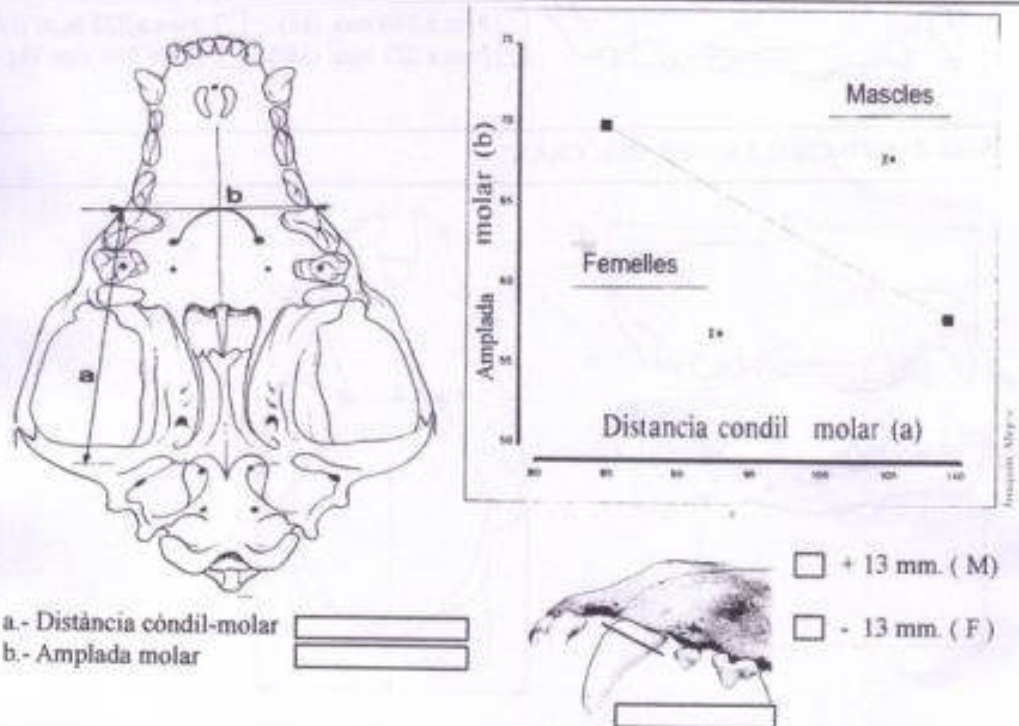
Per finalitzar la recollida de dades es va comptar també amb les fitxes de petjades i caus, la primera de les quals és emprada per caracteritzar els **rastres de petjades** i determinar si es tracta d'un rastre de llop, tot analitzant el lloc on es troben, el terreny, la direcció, el tamany, l'aspecte i les quantitats. Les segones, en cas de trobar un cau, serveixen per comprovar si es tracta del d'un llop o un altre animal.

A continuació s'adjunten les plantilles de les cinc fitxes.

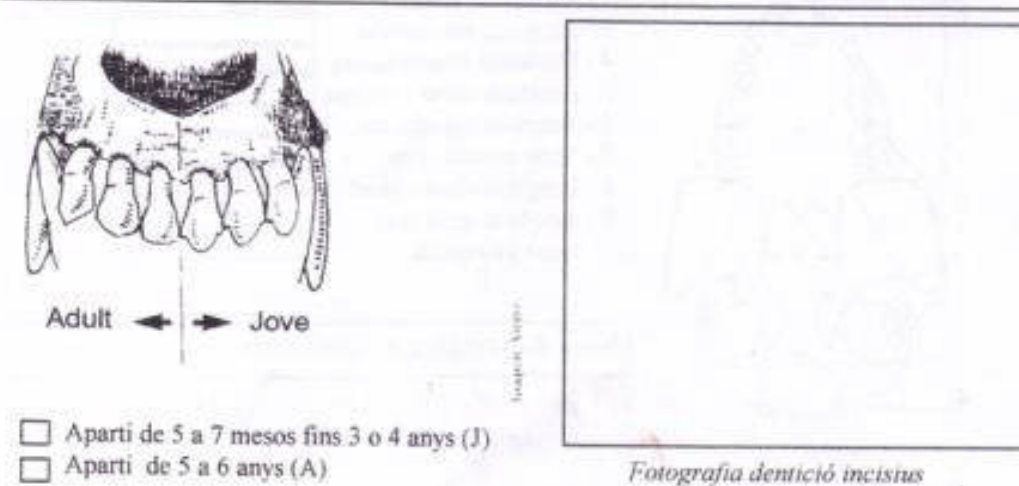
Recull de dades per a la realització d'una guia de camp sobre rastres
Fitxa de camp per determinar el sexe i l'edat del llop ibèric a través de l'estudi del crani.

Crani revisat numero Espècie
 Procedència Data de la nota
 Altres observacions

Nota 1.- ☐ MASCLE ☐ FEMELLA

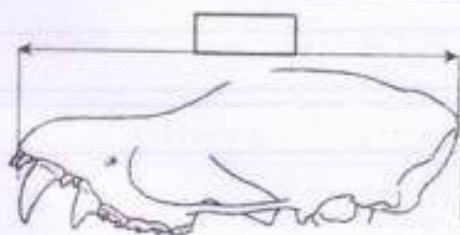

Nota 2.- ☐ JOVE ☐ ADULT ☐ ALTRES

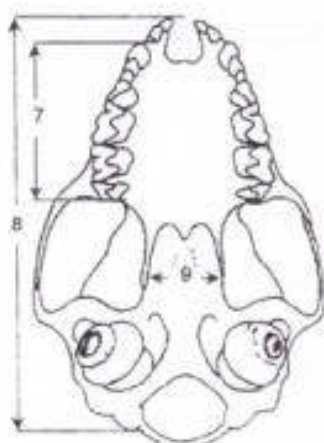
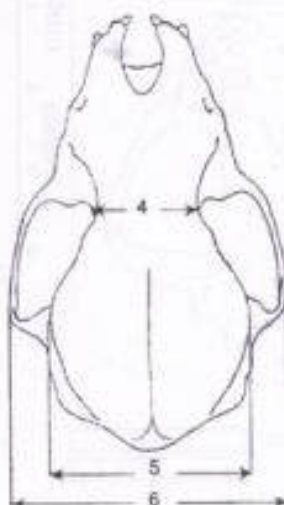
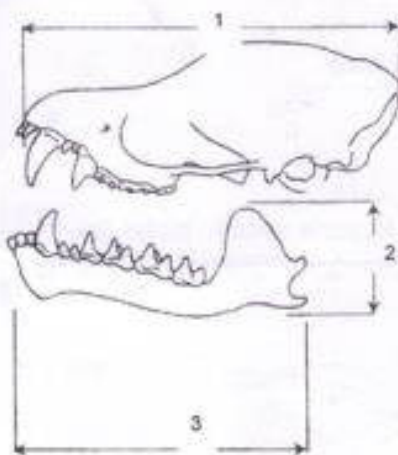
Recull de dades per a la realització d'una guia de camp sobre rastres
Fitxa de camp per determinar el sexe i l'edat del llop ibèric a través de l'estudi del crani.

Nota 3.- ☐ MASCLE jove ☐ MASCLE adult ☐ FEMELLA jove ☐ FEMELLA adulta

☐ Fins a 218 mm. (FJ) ☐ Fins a 233 m.m (FA)
☐ Fins a 222 mm. (MJ) ☐ Entre 250 mm. (MA)

Nota 4.- PRINCIPALS MIDES DEL CRANI

- 1.- Longitud cranial
- 2.- Alçada coronoide
- 3.- Longitud mandibular
- 4.- Distància interorbitària
- 5.- Amplada caixa craniana
- 6.- Amplada zigomàtica
- 7.- Serie dentaria superior
- 8.- Longitud còndil basal
- 9.- Amplada de la fosa meso pterigoide

Nota 5.- FORMULA DENTARIA

I (/) C (/) P (/) M (/) = ()

PETJADES

URSUS

Escola de Natura
Recerca i Investigació
de la Fauna Salvatge

FITXA N° :

ANIMAL :

GRUP :

DATA : HORA :

EPOCA DE L'ANY :

LLOC :

TEMPS : CLIMA :

LLOC		TERRENY		DIRECCIO	
Bosc		Sorra dura		Cercles	
Camí		Sorra tova		Rectes	
Fang		Fang		Zig - Zag	
Riera		Pols		Rodeig	
Descampat		Altres		Creuen camí	
Altres		Altres			
TAMANY		ASPECTE		QUANTITATS	
Gros		Trencada		Una	
Mitja		Superposada		Moltes	
Petita		Borrosa		Grups	
Desplaçada		Definida		Altres	
Altres					
PART DEL COS					
Davant					
Darrera					
Dreta					
Esquerre					

ESPERES

URSUS
Escola de Natura
Recerca i Investigació
de la Fauna Salvatge

FITXA N° :

ANIMAL :

GRUP :

DATA : **HORA :**

EPOCA DE L'ANY :

LLOC :

TEMPS : **CLIMA :**

OBJECTIU :

DURADA :

ALTRES AVISTAMENTS :

Lluny		Cata	
Haid		Prismàtics	
Xarxa		A vista	
Vehicle			
Edifici			

EXCREMENTS**URSUS**

Escola de Natura
 Recerca i Investigació
 de la Fauna Salvatge

FITXA N°:**ANIMAL:****GRUP:****DATA:** **HORA:****EPOCA DE L'ANY:****LLOC:****TEMPS:** **CLIMA:**

TAMANY cm		LLOC		CONTINGUT	
Llarg		Costat camí		Fruits bosc	
Ample		Creuament camí		Herbes	
COLOR		Sobre pedres		Ossos	
		Sobre fulles		Pèls	
		Sobre altres		Altres	
Negre		FORMA			
Marró					
Gris					
Altres					
TEXTURA		Allargada			
		Trencada			
		Unida dos parts			
		Rodona			
Tou		Altres			
Dur					
Granulós					
Pèl					
Altres					

ESQUEMA**DIBUIX**

CAUS**URSUS**

Escola de Natura
Recerca i Investigació
de la Fauna Salvatge

FITXA N° :**ANIMAL :****GRUP :****DATA :****HORA :****EPOCA DE L'ANY :****LLOC :****TEMPS :****CLIMA :**

LLOC		PROFUNDITAT		TIPUS		FORMA	
Bosc		Recta		Artificial		Lluna	
Riera		Corbat		Excavat		Rodona	
Camí		Avall		Aprofitat		Irregular	
Cova		Diagonal		Humà		Més d'un	
Tronc		TERRENY		Altres		Altres	
Edifici							
Arbres		Tou					
Matolls		Dur					
Altres		Altres				TAMANY	
						Ampla	
						Alt	

ESQUEMA**DIBUIX**

ANNEX III

Interpretació i informació dels rastres d'excrements

Els rastres d'excrement, segons el criteri d'alguns experts en la matèria, no sols indiquen la ubicació de la llar de la manada sinó que també analitzant la composició de l'excrement de llop podem obtenir més informació d'utilitat, sobretot a l'hora de gestionar aquesta espècie.

Els excrements dels llops, a més de delimitar la seva superfície d'acció, indiquen l'estat de la població, tant del llop com d'altres animals en el seu ecosistema.

Una població sana que tingui preses en abundància, presentarà uns excrements amb pèl reconeixible de l'animal que han caçat, això es dona perquè el pèl és difícil de digerir pel tracte digestiu d'aquesta espècie. Així doncs, si hi ha presència de pèls de senglar, cérvols, conills... significarà que els llops tenen una bona base de preses. Però, en el moment en que trobem que en aquestes restes hi ha pedres i/o poc pèl significarà que la presència d'animal a caçar és molt baixa i es dediquen a fer el paper de carronyaires.

Es llavors quan s'ha d'extremar la precaució en la gestió d'aquest animal i el món rural haurà d'actuar en conseqüència. En el moment en que l'espècie pateixi un dèficit en el nombre de preses anirà a atacar al bestiar més desprotegit, i doncs les properes mostres d'excrements que veiem tindran, probablement, pèl d'ovella (o altre animal de granja). Tot i així, s'ha referit al llop com un animal que sempre atacarà a la presa més indefensa; és per això que s'ha de gestionar i ajudar als ramaders per tal de fer possible una bona vigilància i protecció sobre el seu ramat.

Tot seguit, es presenta un quadre que mostra els diferents tipus d'excrements de llop que podem trobar en funció de la seva alimentació, aquesta vindrà influenciada per la disponibilitat de recursos del ecosistema.

Excrements de senglar/ Cabirol/ Cérvol		
	DESCRIPCIÓ Color i textura uniforme. Molt de pèl de l'animal ingerit. No hi ha ossos per que estan ben digerits. Forta olor	QUE INDICA Abundància de presses d'ungulats. Bon estat de població d'ungulats; els llops no tenen per què atacar ramats dels humans si estan ben protegits
Excrements de muladar		
	DESCRIPCIÓ Com els excrements d'ungulats però amb els pèls clars de les mules	QUE INDICA Està començant a buscar presses mortes. Falta d'ungulats salvatges
Excrements de carronya		
	DESCRIPCIÓ Excrements petits amb composta d'ossos, fulleraca i sorra. Colors molts oscurs. Dimensions molt reduïdes i fragmentades	QUE INDICA Busca presses mortes. S'ha de començar a fer gestions sobre la protecció del ramat doncs serà el proper objectiu
Excrements d'ovella		
	DESCRIPCIÓ Molt digerit. Només queden boles de llana d'ovella ja que els músculs i ossos són molt fàcils de digerir per al llop	QUE INDICA No hi ha facilitat de caça i ataca al bestiar del ramader. Principal problemàtica amb el llop

A més d'això, els excrements donen informació sobre el comportament i l'estatus dels individus dins de la manada. Els adults marquen el territori defecant en els camins. El mascle líder utilitzarà centres del camí o punts elevats per marcar la zona. En creuaments de camins ho farà en el costat cap a on es situa el seu territori. La resta de llops adults, normalment fills del mascle líder, marcaran en el costats del camí, tot imitant el comportament del cap de la llopada. Els petits, tot i que no poden marcar, tenen la pauta d'imitar als adults per tal d'aprendre.

La imatge de l'esquerra mostra un excrement dipositat per un mascle líder al mig del camí. A la dreta, una deposició en el marge del camí per un adult. (Font: Udols de Llop)

Es fàcil, amb el mètode d'observació d'excrements, saber l'edat de l'individu per la composició dels excrements. Si només hi ha compost de pèls, serà presència d'adults, doncs els pèls no son digeribles pel tracte digestiu del llop; en canvi, si hi ha presència de trossets d'os sense acabar de digerir l'excrement tractarà d'un subadult, doncs aquest tracte digestiu no ha madurat del tot. Els pèls presents a l'excrement tenen una important funció en el marcatge degut a que contribueixen a que les feromones que acompanyen la deposició perdurin durant més temps.

La imatge mostra el marcatge d'un mascle amb l'ús d'excrements
(Font: Udols de llop)

ANNEX IV

Gos de Muntanya dels Pirineus

El Gos de Muntanya dels Pirineus té el seu origen a França. Es tracta d'una raça de gos de gran talla, imponent i amb un fort esquelet. Aquest gos està destinat a la protecció de ramats de muntanya, degut a que posseeix les característiques idònies per dur a terme aquest tipus de funció.

Gos Muntanya dels Pirineus. (Font: InstitutPirinenc.org)

El seu comportament i el seu caràcter són determinants per a utilitzar-lo per a la protecció de ramats contra els atacs dels depredadors (bàsicament llops i óssos). La selecció d'aquests individus es centra especialment en les seves aptituds per a la guarda i la dissuasió i la seva afecció amb la ramat. Altres qualitats importants són la seva força i agilitat, així com la dolçor i l'afecció als qui protegeix. Aquests gossos tenen una propensió per la independència (les llargues estades en els prats d'altura guardant i protegint ramats, moltes vegades sense pastor, han configurat aquest caràcter independent) i un sentit de la iniciativa que requereix, per part del seu propietari, una certa autoritat.

En l'aspecte psicològic, aquesta raça és una fora de sèrie. El seu genoma amaga un potencial psíquic espectacular, on l'humà únicament ha de modelar amb la deguda sociabilització per tal d'encarrilar el gos cap a les funcions que desitgem.

L'orografia pirinenca ha modelat aquesta raça en l'aspecte físic d'una manera molt especial, però també en l'aspecte temperamental, de presa de decisions, d'extrema complicitat amb el que considera seu o del que no ho és però que està sota la seva responsabilitat protegir-ho.

En el procés de sociabilització i en l'educació i ensinistrament del animal, és molt important que, malgrat ser un animal de ramat, cal fer-li saber quin és el seu lloc a la jerarquia de la família de manera que des del principi ell tingui assumit el paper en la mateixa.

ANNEX V

Recull de notícies

Font: La Vanguardia

Data: 19/05/2013

Autor: Antonio Cerrillo

El lobo conquista el sur del Duero

El gran carnívoro coloniza nuevos espacios en Castilla y León mientras se polariza el debate entre su exterminio y su preservación

"En mi caso, el lobo mató una vacuilla de dos años. A la semana siguiente, a otro vecino del pueblo le pasó lo mismo. En los dos últimos años, estamos sufriendo ataques continuos", explica Eduardo Montes, un ganadero que tiene 80 vacas en el pueblo de Cepeda de Mora (Ávila). Testimonios como el suyo se repiten en la provincia de Ávila, en donde los ganaderos de vacas y ovejas se sienten víctimas de este animal.

Además, casi 100 ayuntamientos se han adherido a la campaña "Ávila libre de lobos", que sugiere una voluntad de exterminar las poblaciones. La expansión del lobo ha pillado de sorpresa a todos. El animal quedó casi extinguido hace 50 años, pero en los últimos años ha ido colonizando zonas al sur del Duero, en donde la falta de memoria histórica sobre sus peligros ha desprovisto a los pastores de las viejas prácticas de manejo ganadero seguro.

Los ganaderos al sur del Duero vienen denunciando los ataques continuos de manadas de lobos a sus vacas y a sus ovejas, y los cuantiosos daños producidos. Su irritación es creciente. El problema social que plantean se relaciona con el hecho de que al sur del río Duero el lobo es considerado como una especie protegida por la directiva europea Hábitats, por lo que está prohibida la caza, mientras que, por contra, al norte de este río, se permiten cupos cinegéticos con batidas autorizadas por la Junta castellanoleonesa. Sólo en el año 2012, en toda la comunidad se registraron 746 ataques, con 1.930 animales muertos (y una indemnización de 350.000 euros), según datos oficiales de la Junta de Castilla y León.

Directiva europea

"Nosotros respetamos la directiva europea que protege el lobo, pero creemos que también se debe defender a las personas. Si queremos evitar la despoblación del mundo rural; si queremos que haya vida en el campo, y casas rurales para quienes vienen de la ciudad y actividad económica, debemos defender a los ganaderos", dice Julio López, coordinador de la alianza sindical UPA-COAG.

Este dirigente sindical dice que los ataques de los lobos "están causando abortos a los animales"; se "les corta la leche"; y, extrañamente, los que son heridos no logran luego recuperarse. Algunos ganaderos están en tratamiento psicológico por los problemas de inseguridad, añade.

La presión no cesa

La Junta de Castilla y León, presionada por los ganaderos, intentó ceder a estas exigencias hace tres años y autorizar la caza del lobo al sur del río Duero con un plan de gestión. Pero los grupos ecologistas denunciaron esta pretensión a la UE, y ganaron el pleito, de manera que el conflicto ha vuelto a la situación de partida, y sigue enquistado. La UE ha recordado que, antes de

autorizar la caza, se debe llevar a cabo un censo de lobo, tarea en la que trabaja ahora la Junta castellano-leonesa, que realiza controles poblacionales en caso de daños.

Sin embargo, la presión de los ganaderos no cesa. En febrero del 2012, más de 2.000 personas se manifestaron en Valladolid para pedir soluciones, mientras que el pasado martes, la alianza sindical UPA-COAG entregó al gobierno autonómico la adhesión de un centenar de ayuntamientos que piden declarar Ávila zona libre de lobos. La presión se ha intensificado tras una sentencia del Tribunal Supremo, en el que obliga a la Junta a asumir las indemnizaciones por los daños de los lobos.

La Junta de Castilla y León ha venido otorgando ayudas e indemnizaciones a los afectados; pero con la condición de que los afectados suscribieran una póliza de seguro para hacerles partícipe del riesgo de sus explotaciones y que tomaran medidas de protección (vallas, mastines). Así, pues, si no tenían el seguro, no había indemnización. Pero muchos ganaderos se han negado a suscribir los seguros; recurrieron a los jueces, y éstos les han dado la razón.

No aceptamos seguros

"Nosotros, los ganaderos, no debemos soportar el coste de la protección del lobo. El Tribunal Supremo dice que la Administración debe pagar las indemnizaciones. Si el lobo es protegido, la Administración debe pagar", sentencia el sindicalista Julio López. Los ganaderos no protegen los rebaños. Prefieren la solución de acabar con el lobo antes que adoptar medidas de protección del ganado", opina Theo Oberhuber, de Ecologistas en Acción, convencido de que las subvenciones deben servir para adaptarse a la llegada de lobo. El lobo fue considerado durante años como una alimaña combatida incluso con venenos, de manera que al sur del Duero casi se extinguió. Al dejar de ser perseguido, se fue recuperando y ahora, cuando coloniza espacios de ganadería extensiva, es visto como un mortal enemigo.

Los ganaderos han perdido la memoria del peligro que comporta. Y eso se ve en sus costumbres relajadas. Vacas y ovejas pastan libremente de manera extensiva en la sierra, en donde se dejan sin vigilancia por la noche y sólo son recogidas al día siguiente. Y el lobo aprovecha la noche para atacar.

Sin seguridad

"El ganado debería ser protegido, con perros mastines y acompañado por alguien para que tenga un efecto disuasorio; y debería ser recogido por la noche, explica Jorge Echegaray, experto en fauna de la estación Biológica de Doñana. "Debemos evitar los extremismos y huir de las posiciones radicales. El pastor debe entender que vive en la Naturaleza y eso comporta riesgos, como que haya lobos y ataques", dice Odile Rodríguez de la Fuente, presidenta de la Fundación que lleva el nombre de su padre. Pero ella es partidaria sobre todo de formar y "ayudar a esos pastores y ganaderos que han perdido el conocimiento de las medidas de seguridad", pues durante una generación el ganado ha pastado a sus anchas.

"Aplicar medidas de vigilancia comporta nuevos costes: pagar pastores, nuevos esfuerzos, emplear más tiempo... La Administración debe ayudarles a recuperar esa cultura de seguridad", dice Odile Rodríguez, partidaria la vez de aplicar planes para "prestigiar los productos ganaderos asociados a la conservación del lobo", como un valor añadido. Tanto Rodríguez de la Fuente como Oberhuber opinan que el lobo debe formar parte del desarrollo rural. "Hay grandes posibilidades de impulso turístico basado en la observación del lobo. Existe un indudable interés de personas extranjeras. Tiene un enorme futuro para dinamizar la economía rural", dice Rodríguez. "Debemos conservar el lobo, es clave para mantener la pirámide ecológica. Elimina la carroña; ayuda a combatir plagas; su presencia es síntoma de un ecosistema sano", resume Oberhuber.

Culpable de todo y más

Juan Carlos Rico, ingeniero técnico agrícola y agente de desarrollo rural de El Oso (Ávila), critica también que "se sueltan las vacas en la sierra sin perro ni sin vigilancia", y que esa falta de cultura de la protección contribuye a que luego se culpe de todo a lobo, cuando a veces los ataques pueden ser también obra de perros incontrolados. Rico propone un plan de gestión serio.

Echegaray sostiene que el conflicto y el tono de las demandas pueden agravar los prejuicios contra esta especie. "Me parece injusto que se busque una solución violenta para resolver el problema de los daños y la supuesta conflictividad", dice. Las indemnizaciones no resuelven el conflicto. "Si no hay vigilancia, el ganado puede sufrir predaciones", recuerda.

Visión europea

El naturalista Martí Boada dice que la carga ideológica occidental lo condiciona todo. "El hombre europeo domesticó el paisaje eliminando a finales del siglo XIX el lobo y el oso, las últimas bestias que podían competir con la especie humana", dice, antes de diferenciar entre un paisaje salvaje (con especies que compitan con el hombre) o silvestre (carente de ellas). "El hombre occidental quiere que los grandes carnívoros sean protegidos en el tercer mundo, pero no quiere especies peligrosas, como el lobo o el oso, que coexistan con él", dice. Por eso, sus ataques se sobredimensionan. El daño en realidad, empezó seguramente con un cuento en el que un lobo mataba a una abuelita enferma y otro relato de tres cerditos indefensos. "No podemos jugar a ser Dios y matarlo por el hecho de que sea incómodo", dice Oberhuber.

Los más beligerantes

La posición más beligerante en defensa de este animal la encabeza el naturalista Luis Miguel Domínguez, que, a través de la plataforma "Lobo Marley", ha desplegado una campaña "contra la guerra unilateral contra el lobo declarada por los sindicatos ganaderos". La citada plataforma entregó hace unos días 145.000 firmas a la Consejería de Fomento y Medio Ambiente de la Junta para defender al gran carnívoro.

La plataforma tiene el nombre de "Marley" en recuerdo de un lobo que llevaba un collar de control y que falleció por disparos de funcionarios en el parque nacional de los Picos de Europa (el 21 de agosto del 2011), lo que le ha llevado a ser considerado un lobo "martir". "Mataron a Marley en el parque nacional, de manera ilegal y con dinero de todos los españoles", se lamenta Domínguez, que espera recoger más de 200.000 firmas para ser entregadas en el Parlamento europeo.

"La sociedad no quiere perder al lobo, porque forma parte de nuestra historial natural. Detrás de la idea de los llamados controles poblaciones, hay una voluntad de exterminio. Nosotros decimos: 'ni una muerte más de un lobo'", añade. "Los ganaderos no pueden alegar problemas económicos; porque toda la sociedad sufre la crisis. Lo que no se puede hacer es usar el lobo como un chivo expiatorio para presionar a los gobiernos, que tienen políticas débiles, para lograr otros objetivos", agrega.

La Junta otorga desde hace tiempo indemnizaciones cuando se producen daños. "No existen problema en este sentido. Si se producen daños, se verifican y la Administración paga. El problema de los ataques del lobo se sobredimensiona. El verdadero problema son los engaños"(cabezas muertas por perros incontrolados), explica el naturalista, encendido porque el lobo "realmente no está protegido en España, pues su conservación siempre tiene que pasar el filtro de los intereses de los ganaderos, que no dejan avanzar en su conservación", concluye.

LAS CARAS DEL LOBO

La reaparición de este animal en el Pirineo provoca divergencias entre los ganaderos. Algunos ganaderos sospechan que hay más de un lobo en el Pirineo y que incluso ya ha empezado a reproducirse

Los habitantes de los pueblos situados en la falda del parque natural del Cadí-Moixeró vuelven a verle las orejas al lobo ciento dos años después de que sus antepasados eliminaran, cuenta la leyenda, al último ejemplar visto en esas montañas. El anuncio de la Generalitat del retorno del lobo a esos parajes no ha dejado a nadie indiferente. Mientras unos califican la noticia de auténtica barbaridad y desempolvan historias de insomnio protagonizadas por esos animales, otros aplauden su vuelta y consideran que es de justicia que el hombre recupere una especie que él mismo aniquiló.

Victòria, Joan y Josep viven en una de las dos únicas casas que se mantienen abiertas todo el año en Ansovell, un apartado núcleo del Alt Urgell que se levanta al pie del Cadí. Ellos no quieren ni oír hablar del lobo, al que consideran su principal enemigo. Son ganaderos y temen que sus terneros acaben convertidos en alimento de ese depredador.

Esto era lo que ocurría hace más de cien años, tal y como habían oído decenas de veces a su abuelo. Armand Flaujat vive en Bor, núcleo pegado al parque natural del Cadí-Moixeró, a caballo entre la Cerdanya de Lleida y Girona. Él es pastor de ovejas y se muestra encantado con la vuelta del lobo. Armand insiste en que es un error pensar que ahora puede repetirse la historia y ocurrir lo mismo que en el siglo pasado, cuando estos animales llegaron a ser los auténticos dueños de esas montañas y no existían los sistemas de control que pueden aplicarse en la actualidad.

Joan, de la familia de Ansovell, asegura que el lobo hace al menos cuatro años que ya campa a sus anchas por el Cadí. “La pisada que deja ese animal no se parece a ninguna otra y yo ya encontré un rastro, pero cuando lo dije nadie me hizo caso.” Aunque este ganadero va mucho más lejos al afirmar queha sido la Generalitat la que ha llevado el lobo a esas montañas y no se cree la versión oficial, según la cual el ejemplar detectado en el Cadí-Moixeró ha llegado al Pirineo viajando desde los Apeninos italianos.

Armand Flaujat afirma, por su parte, desconocer si el lobo ha sido reintroducido en esas montañas en una operación preparada o ha llegado de forma casual, mientras que otros ganaderos de la zona comparten las sospechas de Joan. De hecho, la opinión generalizada es que hay más de un lobo en el Cadí-Moixeró y que incluso esta especie ha empezado ya a reproducirse en ese territorio. Los que no se creen la versión de la Generalitat recalcan que para la Administración es más fácil decir que el lobo ha llegado por casualidad, después de la polémica provocada con la reintroducción del oso, de la que se informó a los habitantes del Pirineo cuando se habían soltado ya varios ejemplares sin dar opción a los habitantes del territorio a opinar sobre el tema.

La vuelta del lobo ha provocado que se mezclen ahora leyenda y mensajes conservacionistas. Joan, de Ansovell, recuerda historias contadas por su abuelo, como la de un vecino que se trasladó a La Seu d'Urgell para comprar carne para un enfermo y, a la vuelta, se vio acosado por un lobo. Mientras pudo ir tirándole carne, salvó la vida; cuando finalmente se le acabó, el lobo le devoró. Armand de Bor, por su parte, echa mano de datos contrastados y recuerda que en las zonas de España donde se reintrodujo hace años el lobo jamás se ha dado un ataque a un

humano por parte de este animal, mientras que enumera las últimas muertes de personas provocadas por perros domésticos.

Otra cosa es la amenaza que supone para el ganado el reencuentro con este depredador. Joan guarda en su memoria otras historias. “Mi abuelo me contaba que las vacas hacían un ruedo para proteger a sus crías. Los lobos se embadurnaban de barro, se acercaban a las reses y movían su cuerpo para expulsar el fango que acababa en los ojos de las vacas. Esa momentánea ceguera la aprovechaban los lobos para franquear la barrera y comerse a los terneros.” Los dueños de las reses y ovejas dormían, asimismo, junto a los rebaños en barracas móviles de madera, en forma de ataúd, que trasladaban de una finca a otra.

Armand Flaujat no esconde el riesgo de ataques al ganado. Aunque insiste en que hay métodos para minimizar estos daños. El más efectivo sería la recuperación de los perros de montaña del Pirineo para la protección de los rebaños. “Estos perros nacen en los establos y se crían con la ovejas, con las que crean lazos afectivos y sociales”, tal y como explica Joan Ferrer, vecino de Urtx (Cerdanya) e impulsor del Institut Pirinenc del Gos de Muntanya dels Pirineus, que acaba de crearse. “Estos canes actúan como protectores del ganado. Jamás atacan ni se separan de las ovejas, ya que eso sería dejarlas a merced de su enemigo”, añade Joan Ferrer. Su misión es ladrar y adoptar actitudes amenazantes para alejar el peligro. Hace cien años estos perros, los únicos capaces de plantar cara al lobo, iban protegidos con collares de pinchos y una especie de peto, también con objetos punzantes, que aún conservan en sus casas muchos ganaderos del Pirineo.

Armand Flaujat se muestra convencido de que con las técnicas actuales será fácil controlar la dispersión y crecimiento de las manadas de lobos, en contra de la opinión de Josep, que augura un negro futuro para el Pirineo si estos animales vuelven a ocupar estas montañas. “Hace cien años ya se quemaron muchos bosques para ahuyentar a estos depredadores y ahora la historia podría repetirse”, indica el vecino de Ansovell. Más difícil será, sin embargo, que reaparezca la temida figura del “llobater”.

Victòria recuerda haber escuchado historias de este hombre, que tenía amaestrado al líder de la manada de lobos y que cobraba una especie de impuesto a los ganaderos para que sus rebaños no fueran atacados. Las ovejas del que no pagaba tenían los días contados. Armand reitera que en todas estas historias hay mucha más mitología que realidad y el único “llobater” de la era moderna va a ser la Generalitat, en cuyas manos va a estar el control de las manadas de los lobos y la responsabilidad de indemnizar a los ganaderos que puedan verse afectados por este noble depredador.

Font:Diari El Mundo

Autor:Mireya Roura

En Cataluña se han avistado lobos desde hace más de dos años.

Fue en 1940, en Els Ports de Beseit, cuando cayó el último lobo de Cataluña. Han pasado 70 años, y ahora se difunde que se ha detectado un lobo itinerante deambulando entre los parajes del Parque Natural del Cadí. Pero ese lobo tan mediatizado no es novedad. No es el primero. Hace ya tres años que varios especialistas vienen detectando tímidas huellas de lobo en Cataluña, y el secreto oficial sólo se ha hecho público ahora, después de que se hayan asentado las primeras bases de un Plan de Gestión que ayude a mitigar una posible alarma.

Los lobos están recolonizando un terreno que perdieron cuando en el siglo pasado fue perseguido tenazmente por el hombre hasta la década de los 70. Pero debido a su extraordinaria capacidad de recuperación, su mapa de distribución cada vez se asemeja más al que se perfilaba en la Europa del siglo XIX. En 1828, un lobo bien podía estar descendiendo por la calle Balmes,

mientras que en las alturas del Tibidabo se oían los disparos de una batida en la que podían caer tres o cuatros lobos.

«Hace 200.000 años el lobo era el compañero inseparable del hombre. Ambos cazaban juntos, e incluso se han encontrado tumbas en las que ambas especies estaban enterradas en el mismo ataúd», dice Manuel Ramos, un naturalista experto en lobos. Sin embargo, esta concepción del animal cambió cuando el hombre empezó a domesticar el ganado. El depredador nato programado para cazar grandes piezas se encontró entonces con presas terriblemente vulnerables.

El lobo se acercaba a los rebaños con increíble sutileza y se precipitaba sobre una y otra matándolas con una mordedura que cruzaba la yugular. Dejaba, y sigue dejando en algunas provincias españolas, el campo minado de cadáveres que no necesitaba para comer. «Un lobo puede matar 100 ovejas de un solo golpe, porque es un animal que no sólo mata para comer. Mata todo lo que se mueve porque no tiene capacidad de inhibir su agresividad», explica Juan Carlos Blanco, doctor en biología y uno de los mayores expertos en lobos de Europa. A partir de entonces, las vidas de ganaderos y lobos se cruzaron inexorablemente y *Canis lupus signatus* se alzó como un animal sanguinario, de mirada ambarina, discreta e inteligente, que mataba ovejas sin piedad.

Se persiguió con saña durante muchos años. Tras la Guerra Civil, Franco creó la denominada Junta de Extinción de Animales Dañinos, un organismo estatal motivado por el ánimo de exterminar a los lobos, y otros animales considerados ‘enemigos del hombre’, como águilas y zorros, entre otros. Fue entonces cuando los municipios gratificaban su muerte. Una vez se derribaba un lobo, se llenaba de paja, se montaba sobre un burro y era paseado por los pueblos limítrofes para que cazadores recibieran recompensas.

En los albores del 1940, el animal ya se había desaparecido en Cataluña y en tres cuartas partes de España. Iba camino de la práctica extinción si Félix Rodríguez de la Fuente no hubiera conseguido, en 1940, que el lobo se descatalogara como alimaña, y se le considerara especie cinegética. Desde entonces, poco a poco, el lobo se ha ido recuperando. «Aunque no se puede precisar exactamente cuántos lobos quedan en España, actualmente el número ronda los dos mil ejemplares. Se trata de la población más grande de toda la Europa Occidental», asevera Blanco.

No obstante, en la llanura cerealista española, allí donde hay más densidad de lobo, el animal es motivo continuo de controversia entre ganaderos, ecologistas, cazadores y científicos. Se trata de un conflicto laberíntico de intereses contrapuestos y posturas radicales que dificultan el control de la especie. «La situación es muy complicada y no existe un método mágico para arreglarla, porque esta clase de conflictos forman parte de la diversidad cultural de la sociedad», dice Blanco. Los ganaderos reclaman más indemnizaciones y ponen veneno para acabar con él, los cazadores solicitan más permisos, los ecologistas abogan por su total protección y la caza furtiva alcanza sumas de miles de euros.

Pero el hecho de que se hayan visto lobos, no significa que haya lobos en Cataluña, dice Ramos. De hecho, se considera que hay una población cuando se censa una manada o un grupo familiar, «y de momento sólo se han visto individuos itinerantes», dice Ramos. Cuando una manada de lobos se satura por exceso de individuos, alguno de sus miembros es expulsado y se convierte en un lobo itinerante. Se desplaza, entonces, en busca de un hábitat con una buena oferta alimentaria. Cuando el individuo en cuestión encuentra una pareja, se asienta en el lugar, tiene crías y forma una manada. Esta es la dinámica mediante la que los lobos van conquistando terreno. «Es posible que estos lobos procedan de la región de los Abruzzos (Italia), y que hayan deambulado hasta al Pirineo catalán vía el Parque Natural de Mercantou (Francia)», explica Ramos.

Pero, de hecho, los lobos de Cataluña están de paso. «Es por ello que no pasa de ser una anécdota. Es muy difícil que estos animales se asienten y formen una manada porque están demasiado lejos de otros núcleos poblacionales», explica Blanco. Sin embargo, este científico asevera que si esto llegara a ocurrir, sería un acontecimiento espectacular.

«Dudo que el lobo se pueda establecer aquí. Son animales que necesitan tranquilidad y por ello son característicos de zonas rurales. En los Pirineos catalanes la actividad de la gente es invasiva, hay demasiadas carreteras y fácilmente un lobo puede ser atropellado o cazado cuando se levante la veda», explica Sergi García, de la Asociación Galanthus. No obstante, este naturalista opina que si el lobo pasa a formar parte de la diversidad, será un factor muy positivo para el ecosistema, un valor cultural para la sociedad y una posibilidad para el turismo ambiental.

«El factor negativo son las pérdidas que podrán tener los ganaderos, pero se les puede compensar económicamente, tal y como se hace en otras provincias españolas. Además, es posible que el lobo no necesite cazar ovejas ya que existe gran cantidad de presas salvajes en el Pirineo», explica García.

El tiempo dirá y el reto será volver a convivir con una especie que se extinguió a consecuencia del hombre.

Font: La Vanguardia.

Data: 23/08/2012

Hasta 14 lobos diferentes han sido detectados en Catalunya en la última década

Los expertos constatan que por ahora es difícil que vuelvan a reproducirse en el Pirineo ya que en este tiempo solo ha llegado una hembra

Un total de 14 lobos diferentes han sido detectados en Catalunya durante la última década, tras cruzar los Pirineos, procedentes de las poblaciones italianas y francesas que han hecho incursiones puntuales desde los núcleos de los Apeninos y los Alpes.

En una entrevista con Europa Press, el director de Servicios de Biodiversidad y Protección de los Animales de la Generalitat, Jordi Ruiz, ha precisado que durante este año se ha detectado la presencia de dos lobos, uno de ellos con un fenotipo que no había sido visto anteriormente, mientras que en 2011 tan solo fue uno y, en realidad, el año que más se descubrieron fueron tan solo cinco.

De los 14 ejemplares detectados, solo uno de ellos era hembra, cuya última detección data del año 2001 y desde entonces "no se ha vuelto a encontrar".

A pesar del constante trasiego de estos animales, que utilizan las cordilleras y los macizos montañosos como "autopistas" para sus desplazamientos, los expertos de la Conselleria de Agricultura, Ganadería, Pesca, Alimentación y Medio Natural constatan que no existe ninguna población establecida y que tampoco se han reproducido en Catalunya, un siglo después de su extinción en esta región.

La expansión del lobo está capitaneada por los machos, y los transmisores instalados en algunos de ellos han revelado que son capaces de desplazarse hasta 600 kilómetros en una sola temporada, por lo que es normal que en las incursiones realizadas desde los Pirineos hayan llegado en ocasiones hasta el Vallès, en la provincia de Barcelona.

Por todo ello, a día de hoy es "imposible" que el lobo vuelva a criar en Catalunya, aunque el técnico no ha descartado que ello suceda en un futuro, ya que podría producirse un contacto con ejemplares de las poblaciones al norte del río Duero o del Sistema Ibérico.

La poca variabilidad genética, la mayor amenaza

El director del Servicio de Biodiversidad ha señalado que, en todo caso, la principal amenaza a la que tendría que hacer frente el lobo para establecerse en Catalunya sería la existencia de una variabilidad genética "pequeñísima".

De hecho, si una hembra criara en Catalunya, tendría una "alta probabilidad de reproducirse con un pariente cercano", ha indicado Ruiz, ya que ambos procederían presumiblemente del extremo más al sur de Francia, lo que en un proceso de colonización lento sería doblemente peligroso para la viabilidad de la especie.

Por ello, "sería deseable, desde un punto de vista genético", que se produjera la conexión entre las poblaciones ibéricas y francesas, si bien ese proceso puede demorarse años o, simplemente, no producirse nunca. Ruiz ha recordado que la Generalitat no estimula la repoblación con lobos, sino que tan solo vigila la evolución de esta especie para ser capaces de gestionar las molestias que pueda producir a los ganaderos y evitar conflictos.

Font: El Mundo

Data: **11/04/2011**

El lobo regresa a Cataluña procedente de Francia un siglo después de su extinción

Una decena de lobos han sido avistados en Cataluña en los últimos años, entre ellos una hembra, lo que confirma el retorno de este animal procedente de las poblaciones del sur de Francia, después de **su extinción por la acción del hombre** entre finales del siglo XIX y principios del XX. En un extenso artículo firmado por personal de la Dirección General de Medio Natural de la Generalitat y que publica la revista 'Quercus', biólogos y agentes rurales detallan que los análisis genéticos practicados sobre excrementos y pelos recuperados confirman la presencia de al menos 13 ejemplares diferentes, sobre todo en el Parque Natural del Cadí-Moixeró.

Si bien los expertos señalan que hasta la fecha "no hay evidencias de reproducción en Cataluña", en parte porque en la expansión del animal los primeros en colonizar nuevas regiones son los machos jóvenes, los especialistas también afirman que el lobo ha llegado a los Pirineos para quedarse, por lo que vaticinan conflictos con los ganaderos de la zona.

Los análisis genéticos han descartado también que los lobos estén emparentados con las poblaciones ibéricas del noroeste de España, y señalan que los ejemplares que merodean por Catalunya proceden del linaje de la stirpe italo-francesa, si bien consideran posible el contacto entre ambos subgrupos en un futuro cercano.

En total, **los expertos calculan que el lobo ocupa 1.400 kilómetros en el macizo del Cadí y otras sierras limítrofes** repartidas por diversas comarcas pirenaicas, en su mayoría zonas naturales protegidas con abundancia de rebecos, corzos, jabalíes y liebres, aunque también se han detectado incursiones hasta 90 kilómetros al sur, adentrándose en la provincia de Barcelona.

El detallado seguimiento que se ha hecho del lobo, y que se inició con la primera confirmación en 2004 de la presencia de un ejemplar, incluye también el hallazgo del cadáver de uno de estos

animales hace menos de un año en el Cadí, si bien la necropsia que se le practicó concluyó que no había muerto por disparos ni por envenenamiento.

Asimismo, los agentes rurales realizaron más de veinte avistamientos de un macho joven acompañado de una perra de caza cruzada, a los que incluso observaron atacando un rebaño de ovejas a plena luz del día, si bien se comprobó tras capturar a la perra que ésta nunca había estado preñada, descartando así la hibridación de especies.

Ataques al ganado: Los ataques al ganado son el aspecto de la conservación de este depredador más preocupante, por lo que la Generalitat dispone de un exhaustivo recopilatorio de los ataques que los lobos han protagonizado a los rebaños en Cataluña, y que en 2010 han supuesto la muerte confirmada de diez cabezas de ganado.

De hecho, en los últimos siete años los lobos **han sido los responsables directos de la muerte de 81 reses** en los Pirineos -cabaña ovina y caprina todas, a excepción de un ternero-, aunque los registros han descendido con el programa de entrega de perros de protección de la raza Montaña de los Pirineos y la construcción de vallados para agrupar los rebaños. La investigación ha sido liderada por el coordinador de las actuaciones sobre el lobo, el oso y los buitres que causan daños al ganado, el agente rural Gabriel Lampeavre, y ha contado también con la dirección del Parque Natural del Cadí-Moixeró y de la Facultad de Veterinaria de la Universitat Autònoma de Barcelona, entre otros.

Font: Revista Quercus

Data: 22/10/2012

¡Que viene el lobo!

“En Cataluña, donde también han recuperado al lobo después de mucho tiempo, se ha optado por la transparencia, que es la mejor de las estrategias. Los datos disponibles circularon sin trabas, pusieron en marcha una notable campaña de sensibilización y contaron con todos los sectores implicados, muy especialmente con los ganaderos. De todo ello dimos cumplida cuenta en las páginas de Quercus. La prevención es inexcusable y de ahí la batería de medidas que también hemos publicado en diversas ocasiones, desde la colaboración de perros guardianes hasta la recogida del ganado por la noche o los pastores eléctricos y otras barreras físicas. Y, por supuesto, si finalmente ocurren, indemnizar los daños con la mayor celeridad posible, sin que el papeleo se convierta en un calvario añadido para los damnificados.”

Font: El Periódico

Data: 07/01/13

Autor: Michele Catanzaro

El rompecabezas del lobo ibérico

España prepara una nueva estrategia de protección sin datos exactos de población.

Según la versión de los hechos más repetida, la mayor concentración de lobos en Europa occidental se halla en la península Ibérica: su población es de hasta 3.000 individuos y está en crecimiento. Aunque los científicos pongan en duda estas estimaciones, el Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente se dispone a construir, basándose en ellas, una nueva estrategia para proteger y reforzar las poblaciones de lobo. Este borrador, cuyo periodo de alegaciones se acabó el pasado 15 de octubre, debería actualizar el texto anterior, del 2005. Pero

el último censo español se realizó en 1988 y, aunque el Gobierno aseguró en octubre en el Congreso que en el 2013 realizaría uno nuevo, ese mismo mes canceló el concurso para encargarlo a una empresa, tras recibir alegaciones que cuestionaban la imparcialidad de la convocatoria.

Aparte de la decena de lobos observados en el parque natural del Cadí-Moixeró en los últimos años --que son de origen italiano--, los lobos de España y Portugal pertenecen a la subespecie del lobo ibérico, exclusiva de la península y concentrada en el sector noroccidental. También hay una población aislada en Sierra Morena (Andalucía). En el 2007, la Unión Internacional para la Conservación de la Naturaleza (UICN) clasificó los lobos ibéricos como especie "casi amenazada", por la fragmentación en su gestión y por la mortalidad causada por el ser humano.

Crani de llop per a la comparació de mides entre cànids.

Presa de mesures del crani de llop.

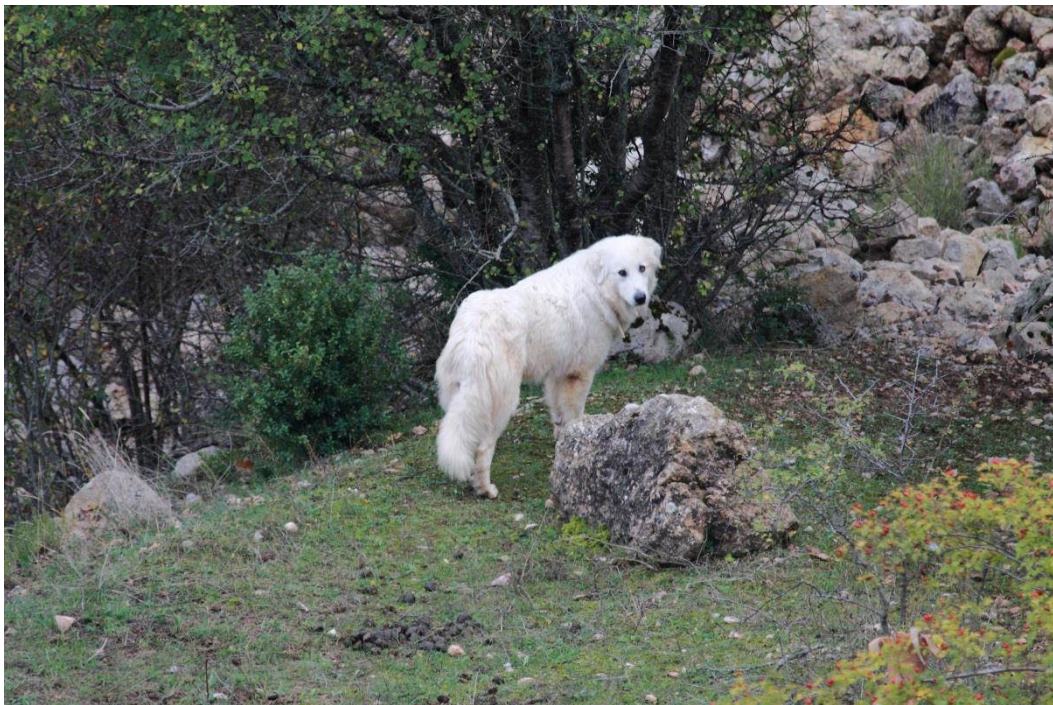
2. Primer contacte amb la Vall d'Alinyà

Ramat de cabres.

Forat de trumfos.

Gos Muntanya dels Pirineus vigilant el ramat de cabres.

Bestiar boví de ramaderia extensiva.

3. Trampa llobera

Retirant el brancatge que cobria l'antiga trampa llobera.

Interior de la trampa llobera.

4. Transsecte a la neu

Excrements d'isard.

Petjada d'isard a la neu.

Petjada de porc senglar a la neu.

El grup QuercusLupus acompanyats pel tècnic de fauna de la Fundació, Aleix Millet.

Petjades de llebre a la neu.

El grup QuercusLupus acompanyats pel tècnic de fauna de la Fundació, Aleix Millet.

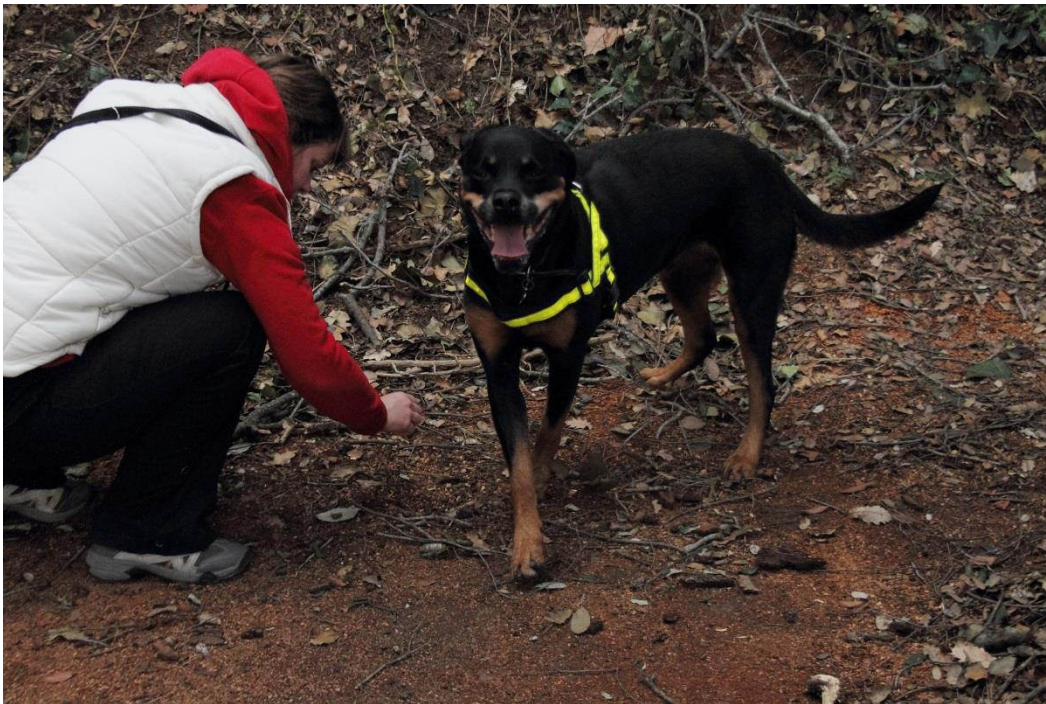

Petjades de guineu i esquirol, aparentment una persecució.

Fi del transsecte.

5. Probes olfactives a l'Arborètum

Etna i la seva ensinistradora, Ingrid.

Estany del circuit de l'Arborètum.

Recollint els excrements de mostra.

Etna rastrejant sota les directrius de l'ensinistradora, Ingrid.

6. Últim transsecte

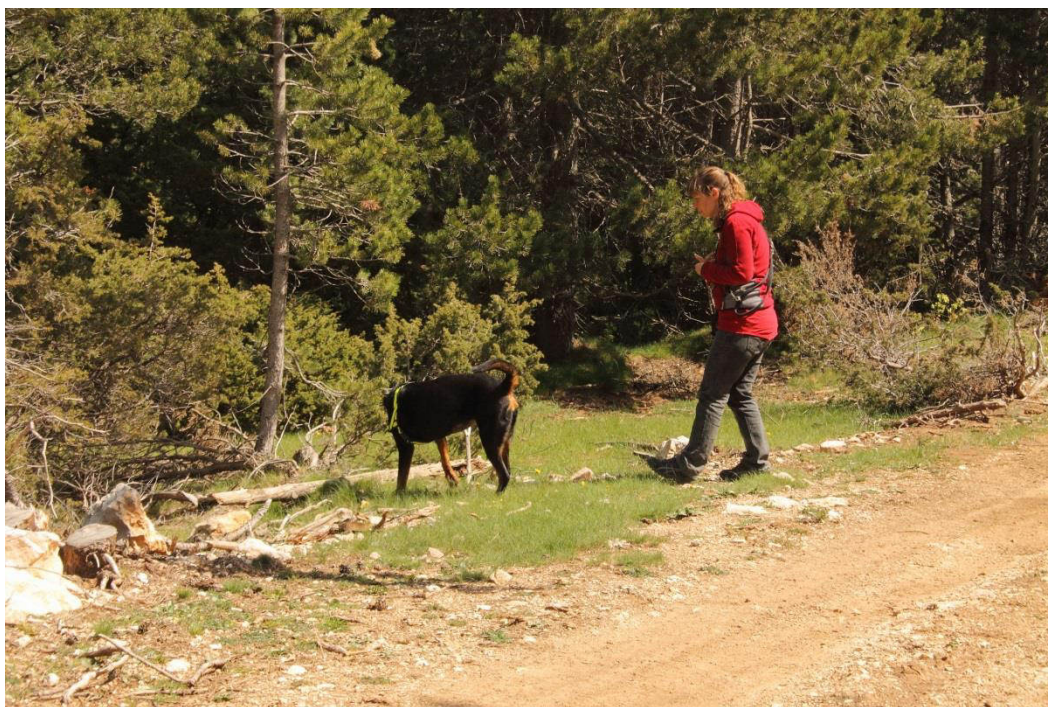
Mostra d'excrement sense segellar.

Col·locació dels excrements per a la prova olfactiva final.

Excrements situats exemplificant el comportament habitual del llop.

Etna rastrejant en la seva última prova, a la Vall d'Alinyà.

Rastres d'esquirol, pinyes rossegades.

Cau que s'ha identificat com a teixonera.

ANNEX VII

Entrevistes

Entrevista Online. Carlos Sanz

En Carlos Sanz ha contribuït especialment a l'estudi, conservació i divulgació dels singulars valors biològics, ecològics i socioculturals que rodegen el Llop Ibèric. La seva àmplia experiència amb aquest emblemàtic depredador la va iniciar el 1975 juntament amb en Fèlix Rodríguez de la Fuente, amb qui va col·laborar durant més de cinc anys en els rodatges de "El hombre y la Tierra" i en altres activitats didàctiques i de comunicació. És coautor del llibre "Amigo Lobo" i artífex de l'exposició itinerant "Amigo Lobo. Leyenda y Realidad del Lobo Ibérico", que porta exhibint-se ininterrompudament des de 2001 en les principals sales del nostre país, com el Museo Nacional de Ciencias Naturales de Madrid.

Ha coordinat i participat en la realització de l'equipament de "La Casa del Lobo" de Belmonte de Miranda (Astúries), i actualment col·labora en el projecte del "Centro Temático del Lobo Ibérico de Robledo de Sanabria" (Zamora) com a responsable de manteniment i maneig dels llops.

Biòleg de camp, fotògraf naturalista i un apassionat comunicador, ha participat en la realització de nombroses series i programes de documentals sobre la naturalesa espanyola i americana ("El Hombre y la Tierra", "Naturaleza Ibérica", "La Marisma y el Llano", "De Polo a Polo", "La España Salvaje"- presentada por el Príncipe Felipe de Borbón -,...). Ha dirigit la sèrie "Pacto de Lobos", per TVE, i el documental "Coexistencia del Lobo y el Mundo Rural", per el projecte WOLF: Wild Life & Farmers, per al que ha dissenyat una exposició itinerant i material didàctic. Ha intervingut en multitud de programes de radio i televisió, així com en varis cursos, jornades i simposis, donant xerrades i conferències per tota Espanya. Ha escrit nombrosos articles i reportatges sobre la fauna, la flora, els espais naturals i el medi ambient en general; i ha publicat milers de fotografies en tot tipus de medis i suports audiovisuals. La seva tasca com a fotògraf i divulgador de la naturalesa ha sigut recompensat amb diversos guardons.

- ¿Cómo ve usted la posibilidad de reaparición del lobo en Catalunya?

El lobo ha sufrido una persecución continuada durante los últimos siglos en prácticamente toda su área de distribución, llegando a exterminarse en grandes áreas de sus antiguos dominios, especialmente en los países más "desarrollados" de Europa Occidental. No obstante, a partir de la década de los 70 empezó a cambiar la mentalidad de la sociedad en general sobre el lobo y se empezaron a promulgar leyes y normativas a nivel internacional, nacional y autonómico, a favor de la especie.

Lo que unido a una despoblación humana generalizada del medio rural y a un aumento de la cobertura vegetal en muchas áreas, con el aumento de la población de corzos y jabalíes especialmente, han permitido que el lobo haya ido recuperando poco a poco parte de sus antiguos dominios. Y así, en Europa Occidental el lobo está volviendo a países en los que había desaparecido hace décadas, como Alemania, Austria, Suiza o Francia, e incluso están observándose algunos ejemplares últimamente en Dinamarca, Holanda o Bélgica... Y al parecer algunos ejemplares originarios de Italia han

atravesado el sureste de Francia y han llegado incluso al Pirineo catalán, existiendo datos de esta presencia desde los primeros años del S.XXI.

En cualquier caso, la posibilidad de reaparición y “reconquista” del lobo en Cataluña es real y deseable, especialmente desde el punto de vista ecológico, pero también desde una perspectiva sociocultural.

- **Algunos expertos sostienen que si hubiera recolonización del lobo en Catalunya, este vendría de Francia, mientras que otros opinan que serían los ibéricos ¿Cuál es su opinión?**

Aunque no tengo los últimos datos oficiales, parece que al menos se han detectado una docena de ejemplares diferentes a lo largo de los últimos años en el territorio de Cataluña. Y por los análisis genéticos realizados a diversos excrementos y a algunos ejemplares que se han localizado muertos en variadas circunstancias, parece que se trata de la subespecie de lobo italiano (*Canis lupus italicus*). Según parece, tan sólo uno de los ejemplares detectados sería hembra. Y hasta el momento no se ha comprobado reproducción de la población lobuna en Cataluña.

Por otro lado, y desde comienzos de los años 70 del pasado siglo, en nuestra Península también se ha producido una notable expansión de la subespecie ibérica (*Canis lupus signatus*) desde sus últimos reductos de Galicia, Asturias y Castilla y León, hacia el sur y hacia el este, aumentando sus efectivos en las últimas décadas en Cantabria, La Rioja, el País Vasco y todas las provincias de Castilla y León ubicadas al Sur del Duero (Salamanca, Ávila, Segovia y Soria). Y también se están detectando cada vez con mayor frecuencia nuevos ejemplares “divagantes” en provincias como Cáceres, Teruel o Navarra, habiéndose comprobado incluso la reproducción de la especie en Madrid y el norte de Guadalajara, en los últimos años.

En 1.987 se llegó a matar un lobo en Morella (Castellón), y existen algunas informaciones sin confirmar de algún avistamiento en los puertos de Tortosa y Beceite (Tarragona).

En cualquier caso, y según mi opinión, los lobos acabarán llegando a Cataluña por los dos frentes, y probablemente acaben asentándose y criando en ese territorio. Y no sería extraño que ambas subespecies llegasen a encontrarse y a hibridar entre ellas, sin que tal circunstancia supusiera ningún “trauma” zoológico. Pues tanto el *Canis lupus italicus* como el *Canis lupus signatus* son subespecies muy afines genética y geográficamente, e incluso pertenecerían a la misma subespecie de lobo europeo (*Canis lupus lupus*), según algunos taxonomistas internacionales...

- **¿Ha experimentado usted algún caso de reaparición del lobo en algún territorio?**

Como he comentado anteriormente, el lobo ibérico llegó a desaparecer de gran parte de sus antiguos dominios a lo largo de los últimos siglos, quedando apenas 400-500 ejemplares a principio de los años 70, relegados a las montañas de Asturias, Galicia y Cantabria y a las provincias de Castilla y León situadas al norte del río Duero. Desde entonces, y gracias en gran medida a las campañas promovidas a su favor por Félix Rodríguez de la Fuente, que consiguió que el lobo dejara de ser considerado en España como una alimaña (reo de exterminio por todos los medios posibles), y logró que se le

catalogase como especie cinegética en la Ley de Caza de 1970, el lobo empezó a recuperarse poco a poco y a “reconquistar” todas las provincias y territorios de Castilla y León al sur del Duero (sur de Zamora, Tierra de Campos de Valladolid, Salamanca, Ávila, Segovia y Soria), así como algunas provincias vascas (Vizcaya y Álava, especialmente esta última), La Rioja y otros territorios de Aragón (Teruel), Extremadura (norte de Cáceres), Madrid y Castilla – La Mancha (norte de Guadalajara).

En todos estos territorios de nueva “recolonización” (donde el lobo había sido exterminado a lo largo del S.XX), en los que los ganaderos se habían acostumbrado a vivir “sin lobos” desde hacía más de 40 ó 50 años, y se habían “olvidado” de manejar el ganado adecuadamente, sin la debida protección ante sus posibles ataques, la vuelta del lobo les ha pillado “por sorpresa”. De tal modo que un pequeño número de lobos está provocando unos daños a la ganadería y una conflictividad mucho mayor que la que tradicionalmente provocan los lobos situados al norte del Duero (donde los ganaderos nunca han dejado de “convivir” con lobos, y suelen proteger el ganado con pastores y perros mastines, y suelen guardarlo por la noche; especialmente el ganado lanar).

No obstante, la ganadería extensiva siempre ha tenido más problemas con los lobos, pues este tipo de ganado resulta más difícil de proteger con perros mastines, y es más complicado de recoger y proteger por las noches ante posibles ataques de depredadores (ya sean lobos o perros asilvestrados, cuya autoría resulta bastante difícil de diferenciar en muchas ocasiones).

- **En la situación actual, en la que no se sabe con seguridad el asentamiento de población de lobos en Catalunya, ¿cómo se debería actuar política y socialmente?**

El lobo es una auténtica joya de nuestra biodiversidad, que tiene derecho a vivir en su medio natural como cualquier otra especie. Como súper-predador tiene una enorme importancia en el mantenimiento de los equilibrios biológicos de los ecosistemas en los que habita, además de representar otros muchos valores biológicos, mitológicos y socioculturales.

Y conseguir recuperarlo en los territorios en los que vivió durante siglos, y de los que fue exterminado en las últimas décadas, debería ser un objetivo fundamental a lograr, utilizando para ello todos los medios posibles. Y desde luego los territorios o Comunidades que lo consigan deberían sentirse realmente orgullosos de contar en su Patrimonio Natural con un animal tan hermoso, mítico y emblemático como el lobo...

En Cataluña siempre hubo lobos hasta principios del siglo pasado, y su vuelta de forma natural es sin duda una buena noticia para todos..., excepto para los ganaderos...

En cualquier caso, la Administración y los responsables medioambientales de Cataluña tienen la obligación y la responsabilidad de “facilitarle el camino de vuelta al lobo”, adoptando toda una serie de medidas que permitan su aceptación, respeto y conservación por parte de la sociedad catalana..., y especialmente de los ganaderos.

Y en este sentido tendrían que poner en marcha diversas campañas de divulgación, sensibilización y educación ambiental dirigidas a distintos sectores y colectivos sociales (cazadores, campesinos, ecologistas, guardería cinegética y medioambiental, estudiantes de distintos niveles,... y población en general, tanto urbana como rural), para explicar

los distintos valores biológicos, ecológicos, culturales y socioeconómicos que atesora el lobo. Y para que los catalanes se sientan orgullosos de recuperar a una especie tan fascinante y emblemática como el lobo, siempre envuelta en un halo de misterio y de leyenda.

Asimismo tienen que desmitificar la negativa y falsa imagen del lobo como “devorador de personas” (todavía arraigada en el subconsciente de muchas personas, sobre todo en el medio rural, y basada en la superstición y en antiguos mitos y leyendas infundados), haciendo ver a la población en general que nada tienen que temer si en algún momento tienen la “suerte y el privilegio” de encontrarse con un lobo en sus paseos por el campo..

Y especialmente tienen que implementar todas las medidas de prevención necesarias para evitar, o minimizar en lo posible, los previsibles daños que provoquen en los ganados los lobos que vayan ocupando el territorio catalán a lo largo de los próximos años (procedan de Italia-Francia o del noroeste ibérico): Ayudas económicas para construir o reparar corrales o apriscos adecuados para guardar el ganado por las noches, o para instalar vallas o cercados de protección; puesta a disposición de los ganaderos de perros mastines, así como ayudas para su adiestramiento y alimentación; financiación o suministro gratuito de pastores eléctricos, repelentes lumínicos y olorosos, barbacanas y otros métodos para mantener alejados a los lobos de los rebaños. Y compensación rápida, justa y generosa de los daños producidos en todo tipo de ganaderías de la Comunidad, así como del “lucro cesante” que los posibles ataques de los lobos pudieran provocar en las mismas. Todo ello para evitar, especialmente, que los ganaderos afectados pudieran “tomarse la justicia por su mano” e intentar acabar directamente con los lobos que pudieran acercarse a sus animales domésticos...

En cualquier caso, los posibles daños provocados por una población de lobos relativamente pequeña (comparada por ejemplo con los aproximadamente 1.500-2.000 lobos que hay en Castilla y León), serían perfectamente asumibles por las administraciones medioambientales de Cataluña, sin tener que “racanear” a los ganaderos en ningún caso los daños producidos por causas “indeterminadas”, o incluso provocados claramente por perros asilvestrados...

- ¿Debería la sociedad aceptar o temer al lobo?

La sociedad en general no tiene por qué temer al lobo en absoluto. Ningún lobo sano atacará nunca a una persona en el campo, sino que instintivamente huirá de ella. Los lobos jamás atacan a las personas ni las consideran como una presa, y no hay ningún caso real y comprobado de ataques de lobos a personas en las últimas décadas en prácticamente ningún lugar del mundo, y no sólo en España. Las citas que muchas veces se publican en diversos medios no están acreditadas casi nunca, y además suelen referirse a casos producidos hace décadas o incluso siglos, y que generalmente se cuentan como si hubieran ocurrido “ayer mismo”... La culpa del miedo ancestral e injustificado que generalmente se le tiene al lobo es de algunos cuentos infantiles como el de Caperucita Roja, los Tres Cerditos o los Siete Cabritillos, y de las numerosas leyendas, historias e incluso películas de cine, libros y series de televisión relacionadas con el mito del “Hombre-Lobo”... En realidad, para las personas resultan mucho más peligrosos que los lobos cualquier perro que podamos encontrarnos por el campo y cualquier otra persona, desconocida o no...

El único colectivo que podría temer el regreso del lobo a Cataluña sería el de los ganaderos. Pero únicamente el de aquellos ganaderos que no cuiden y que no manejen adecuadamente a sus ganados, adoptando las necesarias medidas de prevención y autoprotección ante posibles ataques de lobos, perros asilvestrados o “lobos de dos patas”, que también los hay y que con esto de la “crisis” hacen “desaparecer” numerosas reses a todo lo largo y ancho de la geografía española...(tanto dentro como fuera del área de distribución ibérica de los lobos de cuatro patas).

- **¿Cómo se consigue una coexistencia con una especie como el lobo?**

El hombre siempre ha considerado al lobo como un competidor desde el Neolítico (hace ya más de seis o siete mil años), desde que se hizo agricultor y ganadero, y desde que empezó a erigirse en dueño y señor de territorios, animales y plantas... Y generalmente ha intentado eliminar a todos sus competidores (incluidos los individuos de su propia especie que le molestaban por diversos motivos... Lo que sigue ocurriendo actualmente, como podemos comprobar cada día en los telediarios...). Y a lo largo de los siglos consiguió exterminar totalmente al lobo en muchos países de su primitiva área de distribución, utilizando para ello un amplio repertorio de cepos, lazos, venenos, armas, trampas y artilugios de todo tipo.

La competencia entre ambos super-predadores (hombre y lobo) por un mismo recurso, la carne, ha provocado una guerra sin cuartel a lo largo de la historia, que secularmente se ha decantado en perjuicio del segundo. La coexistencia entre lobo y ganadería siempre ha sido difícil y conflictiva, pero afortunadamente la mentalidad del hombre “civilizado” ha ido cambiando en los últimos años, y la conciencia conservacionista se está imponiendo últimamente sobre la Naturaleza en general, y sobre el lobo en particular.

El lobo ya no se considera generalmente como una “alimaña” a la que hay que exterminar (incentivando y premiando incluso su captura y muerte, como se hacía hasta hace relativamente poco tiempo), sino como un elemento más de la Biodiversidad, que tiene el mismo derecho a existir que el resto de las especies que comparten el Planeta Tierra con la especie humana, y que tiene una gran importancia en el mantenimiento de los equilibrios naturales de los ecosistemas en los que habita.

Y en el Siglo XXI la coexistencia entre el Lobo y el Mundo Rural no sólo es posible, sino que resulta IMPRESCINDIBLE. Pero para ello resulta necesario un “Pacto de los Lobos” entre los distintos colectivos implicados de una u otra forma en el “problema del lobo” (Administraciones, cazadores, ganaderos, conservacionistas, científicos, medios de comunicación,... y población en general), que permita armonizar los diversos intereses de todos y cada uno de ellos, consensuando las oportunas medidas de prevención y compensación de daños a la cabaña ganadera, y las posibles acciones de “control” de la población de lobos en las zonas en las que puedan resultar especialmente abundantes y conflictivos, para mantener su número dentro de unos límites razonables y asumibles por la sociedad, tanto desde el punto de vista ecológico como socioeconómico.

- **Como super-depredador, el lobo es un regulador de diversas poblaciones de herbívoros ¿Cree usted que bastaría como para perder la necesidad de cazadores?**

En unos ecosistemas naturales totalmente “salvajes”, seguramente una población saludable de lobos resultaría muy conveniente para controlar las poblaciones de ungulados y otros herbívoros silvestres, y para evitar una excesiva proliferación de sus individuos, reduciendo de este modo una presión excesiva sobre la vegetación de los territorios en cuestión. Pero en cualquier caso la acción de los lobos no sería suficiente, y su importante labor de selección natural (eliminando especialmente los ejemplares viejos, enfermos, heridos y el exceso de crías) tendría que ser complementada con otros variados predadores (osos, lince, zorros, ginetas, aves rapaces, reptiles,...).

Por otra parte, y lamentablemente, en nuestros días quedan pocos de esos “paraísos naturales”, casi utópicos, en los que el hombre no haya intervenido intensamente, rompiendo los equilibrios naturales primitivos... Y en la Península Ibérica la tradicional gestión de los espacios naturales y de las especies silvestres ha dejado bastante que desear, salvo contadas excepciones...

Hoy día la mayoría de las especies de predadores ibéricos tienen poblaciones bastante reducidas y amenazadas, cuando no en peligro de extinción. Por lo que muchas de las especies de herbívoros cuyas poblaciones tendrían que regular dichos carnívoros de forma natural se disparan generalmente, necesitando de la “colaboración” de los cazadores para que sus efectivos no se multipliquen excesivamente y provoquen daños considerables en diferentes cultivos. Y entre estas especies podrían citarse (además de todo tipo de roedores) a los conejos, a las liebres, a los corzos, a los ciervos o a los jabalíes, entre otras muchas...

Y sin duda una población de lobos “saludable” podría controlar y regular una buena parte de los efectivos de estas especies de herbívoros, pero harían falta muchos miles de lobos para “compensar” los miles, cientos de miles o millones de ejemplares (según las especies) que cada año abaten los cazadores en los cotos y terrenos cinegéticos de toda España... El gran problema es que como el hombre ha roto los equilibrios naturales de los diferentes ecosistemas, de muy diversas maneras, pues tiene que ser el propio hombre el que intente “compensar ese desequilibrio” de forma artificial, para que las poblaciones de determinadas especies animales no acaben convirtiéndose en “plaga” y provocando daños económicos inasumibles por la sociedad... Y nos guste o no, la caza en España es “legal” y desempeña hoy día ese papel “equilibrador” en los ecosistemas desequilibrados, además de ser una actividad económica muy importante en buena parte de los territorios rurales de nuestro país (y aunque por supuesto afecta negativamente a otras muchas especies, y tiene otros múltiples efectos negativos, que no quiero plantear ni discutir aquí...).

- **¿Qué estrategias llevaría a cabo ante el colectivo de cazadores para que en caso de que el lobo reapareciese su asentamiento fuese viable?**

El colectivo de cazadores se vería muy poco afectado por la presencia del lobo en el territorio catalán. En primer lugar porque el número de ejemplares que previsiblemente pudiera asentarse en Cataluña sería bastante pequeño, al menos durante los próximos años. Y por tanto el posible número de ungulados y otros herbívoros silvestres que esos pocos lobos pudieran capturar y “robarles” a los cazadores sería realmente “ridículo”, comparándolo con los miles o cientos de miles de animales cinegéticos que anualmente abaten los cazadores catalanes (tanto dentro como fuera de la Comunidad...).

En cualquier caso, sería conveniente que la Administración promoviese y fomentase campañas de divulgación y sensibilización ante este colectivo de cazadores, explicándoles y convenciéndoles de que la presencia del lobo en Cataluña no supondría ninguna “competencia” importante para sus intereses cinegéticos. Y como el principal interés de los cazadores en el lobo podría ser precisamente el poder “cazar lobos”, pues tampoco estaría mal que la propia Administración les diera la posibilidad de poder hacerlo cuando existiera una importante población de lobos en Cataluña, pues al estar al norte del Duero la Directiva Hábitats de la Unión Europea lo permitiría (como ocurre en Castilla y León, Galicia, Cantabria o La Rioja).

Pero hasta que la población de lobos llegara a alcanzar esa importante densidad de lobos en Cataluña, que permitiera a sus responsables mediambientales el plantearse la inclusión del lobo entre las especies cinegéticas de la Comunidad, lo deseable es que esté catalogado como “estrictamente protegido”, que no se permita su caza y que se le facilite oficialmente su asentamiento y expansión en el territorio. Y especialmente con campañas de divulgación y sensibilización en la sociedad catalana, y con ayudas a los ganaderos para prevenir los daños y con una rápida y justa compensación de los posibles perjuicios económicos provocados por los lobos, como ya indiqué anteriormente.

- **Algunos expertos sostienen que el lobo de hoy en día recurre cada vez más a los desperdicios humanos como fuente de alimento y que esta actitud carroñera es la que adoptarán cada vez más las poblaciones de este animal ¿Qué opina usted? ¿Qué problemas y/o ventajas ve en ello?**

El lobo es un animal muy adaptable y oportunista. Y tiene la capacidad de alimentarse de casi cualquier cosa que encuentre a su alcance. Pues aunque se trata de un gran cazador y prefiere capturar sus propias presas siempre que puede, no desdeña cualquier otro alimento que se encuentre en su camino, especialmente si el hambre aprieta y no hay abundancia de presas naturales en los territorios en los que habita.

El lobo, como los humanos y como casi todas las especies animales, intenta aplicar el principio del “mínimo esfuerzo”, y del mínimo desgaste energético para conseguir el máximo de calorías... Y según las disponibilidades de alimento de la zona geográfica que habite y de la época del año, en su dieta pueden entrar desde grandes ungulados silvestres o domésticos, hasta roedores y otros pequeños herbívoros, mesopredadores, aves, reptiles, peces, insectos o materia vegetal. Y desde luego consume con asiduidad animales muertos que encuentra en sus correrías, desempeñando frecuentemente funciones de carroñero...

En cualquier caso no es cierto que “el lobo de hoy en día recurre cada vez más a los desperdicios humanos como fuente de alimento y que esta actitud carroñera es la que adoptarán cada vez más las poblaciones de este animal”. El lobo es principalmente un animal cazador, que generalmente caza en manada, y el que consuma más o menos carroña depende de la carroña disponible en los distintos territorios de cada manada en cuestión. Y en el caso de España y de toda la Unión Europea, las carroñas abandonadas en el monte se han reducido muy notablemente, ya que desde 2002 está prohibido dejar cadáveres de animales en el campo para evitar la “enfermedad de las vacas locas”. Circunstancia que recientemente se está volviendo a permitir en algunas Comunidades y en determinadas zonas, con especiales requisitos y garantías sanitarias...

Precisamente la desaparición de miles de toneladas de carne de animales muertos que tradicionalmente se abandonaban en el campo, y que servían de alimento a lobos, zorros, buitres, milanos, cuervos y otros muchos carroñeros, ha propiciado en los últimos años el que hayan aumentado los ataques al ganado en muchos lugares, en ocasiones protagonizados “excepcionalmente” por los propios buitres a animales vivos... (especialmente a reses heridas o moribundas, a hembras parturientas o a crías recién nacidas)

Personalmente, el único problema que veo en que los lobos se acostumbren a comer carroñas en zonas más o menos “fijas” es que puedan ser envenenados o ser acechados por furtivos, para abatirlos ilegalmente.

También habría que tener en cuenta que los lobos que se acostumbran a comer animales muertos y depositados habitualmente en “muladares”, generalmente cerca de zonas habitadas, pueden hacerse más confiados con los humanos y ser más vulnerables ante la presencia de cazadores. Y hay quien opina que estos lobos podrían “aprender a cazar” determinadas especies de animales domésticos, una vez habituados a comer su carne en los vertederos y muladares...

- **¿Qué beneficios económicos cree (si es que cree que puede haberlos) que puede suponer la reaparición del lobo en el pre pirineo catalán? ¿Y ambientales? ¿Y sociales?**

Aunque parte de esta pregunta ya la he ido contestando en apartados anteriores, reitero que la reaparición del lobo en Cataluña tendrá a la larga muchos más beneficios que perjuicios. En primer lugar porque aumentaría el patrimonio cultural y la biodiversidad de Cataluña, recuperando una especie mítica, emblemática y muy importante desde el punto de vista ecológico y sociológico, que jamás debió haber desaparecido de dicho territorio. Y dicha recuperación debería ser motivo de satisfacción y orgullo para todos los catalanes.

El lobo contribuirá sin duda a la selección natural y al control de la población de otras especies, como el jabalí, que causa muchos más daños a la agricultura que el lobo a la ganadería. Y aunque es normal que los ganaderos vean al lobo como un competidor de sus intereses económicos, y obviamente no se alegrarán de su presencia en el territorio (salvo honrosas excepciones...), los agricultores por el contrario tendrían que ver al lobo como un gran aliado de sus intereses, y casi “hacerle un monumento”, pues sin duda controla las densidades de población de otras muchas especies perjudiciales para la agricultura, desde ratones y topillos hasta ciervos, corzos y jabalíes. Y también los cazadores de “caza menor” deberían agradecerle al lobo el control que como súper-predador hace de otros pequeños carnívoros (como los zorros), que también capturan numerosos conejos, liebres, perdices y otras especies cinegéticas.

Y aunque la presencia del lobo en Cataluña todavía es testimonial, aunque esperanzadora, tal vez en unos pocos años pueda resultar “rentable” económicamente desde el punto de vista del “turismo ecológico”...

- **¿Qué opina del llamado “turismo de lobo”?**

El “turismo ecológico” relacionado con el lobo es una realidad desde hace varios años en la Sierra de la Culebra zamorana, y una importante fuente de riqueza para los

municipios de la zona. Una reciente tesis doctoral realizada por Esteban de la Peña calcula unos beneficios anuales de casi tres millones de euros en la zona de influencia de la Sierra de la Culebra, relacionados directa o indirectamente con el lobo (visitas guiadas para intentar ver lobos o localizar indicios de su presencia, alojamientos y comidas en establecimientos de hostelería, creación de puestos de trabajo, tiendas de artesanía y productos naturales, visitas culturales a yacimientos arqueológicos, iglesias románicas y otros atractivos turísticos de los municipios de la comarca,..).

En los últimos años ha aumentado considerablemente el número de visitantes que se acercan a Zamora con el “reclamo” del lobo, que llegan desde diversos países europeos y americanos, y desde todos los puntos de España. Y en consecuencia están aumentando también las empresas de turismo activo que ofrecen visitas guiadas para intentar ver los lobos en su medio natural. Y algunas de ellas viajan con frecuencia a la zona desde Cataluña, como Galanthus, una de las empresas pioneras en el turismo lobero.

Este turismo lobero podría extrapolarse a otras zonas de España con presencia de lobos, y de hecho ya se está empezando a desarrollar en otras provincias como Asturias y León.

Finalmente, conviene destacar que el turismo lobero en la Sierra de la Culebra se incrementará previsiblemente en un futuro próximo, una vez que se termine y se abra al público el Centro Temático del Lobo Ibérico de Robledo de Sanabria. Ello conllevará sin duda una mayor afluencia de público a la zona, y obligará a una mayor regulación de las actividades que se realicen, restringiendo el uso público en determinadas áreas de esa Reserva Regional de Caza, para salvaguardar en lo posible la tranquilidad del lobo en la mayor parte de sus áreas de campeo, y garantizando así su conservación.

Podéis encontrar información adicional sobre este tema en los siguientes enlaces de mi página web:

<http://carlo sanzamigolobo.com/actividadesloberas.html>

<http://carlo sanzamigolobo.com/dondeverlobos.html>

Entrevista online. Gabriel Lampreave Altarriba

En Gabriel Lampreave és agent Rural i l'actual coordinador de seguiment del llop a Catalunya.

- ¿Cómo ve usted la posibilidad de reaparición del lobo en Catalunya?

De hecho el lobo ya ha reaparecido en Catalunya, por lo tanto ya no estamos hablando de una posibilidad, sino de una realidad. Ahora bien, en principio debido a la considerable distancia existente con respecto a las poblaciones con manadas establecidas, esta aparición es más un lento degoteo de algunos animales que llegan hasta aquí y que de momento, hasta la fecha, no han formado grupos estables.

- Algunos expertos sostienen que si hubiera recolonización del lobo en Catalunya, este vendría de Francia, mientras que otros opinan que serían los ibéricos ¿Cuál es su opinión?

Como ya he comentado en el apartado anterior el lobo ya ha llegado a Catalunya y hasta la fecha todos los individuos localizados de los que se ha podido obtener material genético para sacar DNA presentan el haplotipo de la población italo-francesa. Por lo tanto a día de hoy no tenemos constancia de que haya llegado ningún individuo procedente de la población ibérica, lo cual no quiere decir que no haya sucedido, pero de momento no se ha detectado. La realidad es que la distancia entre las manadas asentadas de la población ibérica y las de los Alpes hasta Pirineos es prácticamente la misma, con lo cual podría pensarse que podrían llegar igualmente por los dos sitios.

Ahora bien también cabe resaltar que igual que se han detectado lobos de estirpe alpina, si hubiesen llegado un número similar de lobos de estirpe ibérica lo más lógico es que por probabilidad también se hubiese detectado alguno. Así en principio podemos pensar que si han llegado lobos procedentes de la población ibérica posiblemente sean muy pocos los que lo hayan hecho y hasta la fecha no se han detectado. Es importante resaltar que sólo con el análisis genético de una muestra podemos saber el origen del animal, así pues con una observación nadie puede afirmar el origen del animal ya que fenotípicamente no hay diferencias entre los lobos de ambas poblaciones.

Una reflexión que se puede plantear ante esta situación es que quizás exista un corredor mejor entre los Alpes y Pirineos que entre los lobos ibéricos y Catalunya. Los datos parecen confirmar que el flujo entre Alpes y Pirineos aún siendo tenue y de poca intensidad parece ser bastante continuo en el tiempo. Quizás influyan también otros factores como la protección legal de la especie, la persecución directa,... que en cierto modo actúen frenando la expansión geográfica de los lobos o por el contrario ayuden a su expansión natural.

- ¿Ha experimentado usted algún caso de reaparición del lobo en algún territorio?

Sí, el caso de reaparición del lobo en Catalunya.

- **En la situación actual, en la que no se sabe con seguridad el asentamiento de población de lobos en Catalunya, ¿cómo se debería actuar política y socialmente?**

Hoy en día no se puede hablar de una población de lobos en Catalunya, podemos hablar de individuos dispersantes, pero no de población, hasta la fecha no se han detectado grupos estables con reproducción y por tanto no hay ninguna población de lobos estables. Son lobos que llegan hasta aquí y que en algún caso incluso han vuelto hacia los Alpes.

Cómo actuar política y socialmente hablando de lobos siempre es complejo. Las decisiones políticas atañen a la clase política y poco o nada puedo decir yo al respecto. Quizás puedo dar mi opinión sobre todo en las actuaciones para hacer más llevadera la cohabitación hombre-lobo. En este aspecto sí que hay mucho trabajo a realizar por parte de todos los sectores implicados: administraciones, ganaderos, ecologistas, cazadores, etc. Hay que saber escuchar todos los puntos de vista, dialogar mucho y ser abierto y tolerante. No existe una fórmula mágica, hay que saber encontrarla en cada lugar, adaptada a sus gentes, a sus necesidades y consiguiendo siempre grandes acuerdos sino posiblemente se está abocado al fracaso. Mucho diálogo, respeto y tolerancia es fundamental para tener éxito en temas de lobos. Todos los actores implicados tendrán que ceder un poco sino es totalmente imposible solucionar el conflicto.

- **¿Debería la sociedad aceptar o temer al lobo?**

No soy nadie para decir lo que debe o no debe hacer la sociedad. Ahora bien hablando de lobos, la tarea que nos toca a todos los que trabajamos con la especie es fundamentalmente pedagógica. Hay que contar la verdad del lobo, una y mil veces, con datos objetivos, científicos y romper de una vez por todas los mitos que le acompañan y que aunque parezca increíble aún están muy arraigados en nuestra sociedad moderna.

- **¿Cómo se consigue una coexistencia con una especie como el lobo?**

Como he dicho antes no hay una fórmula mágica para conseguir esto. Cada lugar, cada gente, cada realidad hay que enfocarla de un modo distinto. Si es verdad que hay un hecho común en todas partes y es el conflicto ganadero. Aquí las soluciones acostumbran a ser siempre las mismas: vigilancia del ganado, profesionalización de los ganaderos, uso de perros mastines de protección, cerramiento nocturno de los rebaños, ... no hay más que ir en las zonas donde el lobo no ha dejado de existir nunca y ver cómo es esta coexistencia. Ahora bien el problema principal siempre es intentar restaurar esta coexistencia en una zona donde ya hace muchos años que los lobos no existen, ya que exige esfuerzo, cambios de manejo, etc. por parte de todos. Ante esta nueva situación si nadie quiere ceder en sus posturas es imposible conseguir una coexistencia soportable. Cabe hacer un esfuerzo y después es muy importante reconocer este esfuerzo de alguna

forma (con ayudas, subvenciones, etc.) para que el lobo no sea sólo un problema sino también una oportunidad para quien lo sufre.

- **Como super-depredador, el lobo es un regulador de diversas poblaciones de herbívoros ¿Cree usted que bastaría como para perder la necesidad de cazadores?**

No entiendo muy bien la pregunta, pienso que es un error pensar que los cazadores son una necesidad, más bien la caza es un recurso de la cual de una forma sostenible se puede sacar un rendimiento por parte de los cazadores, pero de ahí a pensar que los cazadores son necesarios hay un mundo. La actividad de cazar acompaña al hombre desde muy antiguo, pero no me cabe ninguna duda que si no hubiesen cazadores tampoco sería el fin del mundo, las poblaciones de animales se regulan de muchas formas y la caza es un impacto más que soportan pero en absoluto es su regulación natural. Dicho esto pienso que no hay que plantear al lobo como un sustituto de los cazadores como se dice en la pregunta. El lobo como cazador que es, sin duda afecta las poblaciones de las presas de las cuales se alimenta, ahora bien de ahí a decir que es quien las regula me parece exagerado. El lobo es una pieza más del engranaje y realiza su función. Evidentemente si hay lobos las poblaciones de presas soportan una presión mayor que si no los hay, pero los lobos no acaban con las presas, porque acabarían con ellos mismos. Es decir, su efecto se nota sin ninguna duda, ahora bien decir que si hay lobos se acaba el problema actual de algunas especies como el jabalí, me parece un grave error. Los lobos matarán jabalíes y su impacto se notará pero continuará habiéndolos y en algunas zonas su impacto continuará siendo un problema para algunas actividades humanas, lo cual no siempre quiere decir que sea un problema para el medio. Sin duda muy a menudo subjetivizamos muchos de los aspectos relacionados con la naturaleza y deberíamos hacer un esfuerzo para conseguir tener una visión más objetiva y menos condicionada de las cosas.

Retomando la pregunta no me parece bien plantear que si hay lobos no necesitamos cazadores, para el bien del lobo es mucho mejor que puedan cohabitar los dos, lobos y cazadores. Con el diálogo, el conocimiento, el respeto y la tolerancia los cazadores pueden seguir cazando y los lobos seguir viviendo y ni unos son los enemigos de los otros ni nada parecido. En algunas de las zonas con mejores densidades de lobos los cazadores han visto en ellos unos posibles aliados, ya que debido a la eliminación de los animales enfermos y más débiles que llevan a cabo, ocurre que los animales que quedan acostumbran a ser más buenos y mejores trofeos y las enfermedades o plagas no diezman sus poblaciones ya que los lobos actúan evitando indirectamente su contagio, puesto que eliminan rápidamente los animales enfermos.

- **¿Qué estrategias llevaría a cabo ante el colectivo de cazadores para que en caso de que el lobo reapareciese su asentamiento fuese viable?**

En primer lugar no pienso que los cazadores sean el sector “más peligroso” para el lobo y mucho menos que sean ellos quienes eviten su asentamiento en una zona. Dicho esto sí es cierto que cuando el lobo aparece en una zona es preciso hablar con todo el mundo, con todos los sectores implicados (ganaderos, ecologistas, excursionistas, cazadores, sector turístico, ayuntamientos, ...) y llegar a consensos. Nos toca hacer mucha pedagogía y saber explicar qué supone tener lobos. Y sin ninguna duda debemos hacer conocer a toda esta gente las cosas buenas para el hombre que traen consigo los lobos y recordar y reconocer que también nos traen problemas e intentar buscar soluciones a los mismos.

- **Algunos expertos sostienen que el lobo de hoy en día recurre cada vez más a los desperdicios humanos como fuente de alimento y que esta actitud carroñera es la que adoptaran cada vez más las poblaciones de este animal ¿Qué opina usted? ¿Qué problemas y/o ventajas ve en ello?**

El lobo es un animal oportunista por excelencia, por lo tanto los lobos si tienen oportunidad de aprovechar cualquier carroña, no la desdeñarán. Pero esta actitud es una característica natural de la especie, los lobos actuales no son distintos de los de hace muchos años en este sentido. El lobo siempre se ha alimentado de animales muertos y siempre ha aprovechado restos de los mismos. Capítulo aparte es el tema de los restos de nuestra basura. En este sentido, yo diría que hace unos años cuando era habitual que cada pueblo tuviese su pequeño vertedero, a una cierta distancia del mismo, los lobos visitaban a menudo los mismos y se alimentaban de restos de nuestros desperdicios. Sin duda esto puede suponer un problema para los lobos ya que seguramente este tipo de alimentación no es la más adecuada e incluso les puede ocasionar problemas de salud importantes. Pero hoy en día las nuevas normativas han hecho que la mayoría de estos vertederos hayan desaparecido y se han agrupado en instalaciones más grandes y cerradas. Otra cuestión son las carroñas de animales muertos procedentes de ganadería, que en los últimos años han disminuido debido a las nuevas normativas europeas de recogida de cadáveres. Estas carroñas eran y son muy importantes para algunas poblaciones de lobos que habitan en zonas muy humanizadas y con pocos recursos naturales. La verdad es que los lobos aprovechan dicho recurso y el problema, pienso yo, no es tanto si eso perjudica o no a los lobos, es una adaptación de los mismos a ecosistemas más humanizados. En zonas sin prácticamente presencia humana los lobos también aprovechan los cadáveres de ungulados salvajes muertos, el comportamiento carroñero en sí, es el mismo.

Así mi opinión es que tampoco hay que mantener una población de lobos (y de ninguna otra especie animal) de forma artificial, los lobos son animales salvajes y deben subsistir con los recursos que el medio les ofrece. Ahora bien, nosotros formamos parte de ese medio y los restos de nuestras actividades también. Así me parece bien que se controle mucho el tema de los vertederos, tampoco me parece muy bien acostumar a los animales a muladares donde se agrupan todos los animales muertos procedentes de ganadería, pero por el contrario pienso que los animales que mueren en el campo en zonas remotas deberían quedarse allí y ser un recurso más para los carroñeros (entre

ellos el lobo). No me agrada nada la idea de los puntos fijos y acumulativos pero por el contrario me parece bien que queden animales muertos desperdigados en lugares distintos según donde y cuando mueran, en cierto modo lo que no me gusta es artificializar puntos fijos de comida con animales muertos.

En este sentido no me preocuparía demasiado el impacto que pudiera tener sobre los lobos estos cadáveres esporádicos que apareciesen esparcidos por el campo sin una periodicidad concreta, ya que serían un recurso más de este medio transformado que habitan los lobos y que sin duda aprovecharían y no pasaría a ser su fuente principal de subsistencia. Por el contrario no me parece nada bien mantener una población de lobos de forma artificial si el medio no puede acogerlos. No creo que deban estar, y esto para nosotros debería ser fácil, ya que somos nosotros quiénes generamos estos restos y deberíamos poder evitar que alguien subsista sólo de ellos.

- **¿Qué beneficios económicos cree (si es que cree que puede haberlos) que puede suponer la reaparición del lobo en el pre pirineo catalán? ¿Y ambientales? ¿Y sociales?**

Los beneficios económicos del lobo están enteramente ligados a su turismo asociado. El lobo por sí es capaz de capitalizar un importante sector de público que se siente atraído por el animal y puede llegar a ser un motor económico importante para algunas zonas desfavorecidas. Es una oportunidad y los lugares que han sabido aprovecharlo han sacado un rendimiento importante. Ahora bien es muy importante que dicho rendimiento siempre redunde en el sector que más lo sufre, el ganadero, y esto desgraciadamente no siempre es así.

Beneficios ambientales, el lobo como todos los predadores es una pieza clave en la salud de los ecosistemas, es también un indicador de su grado de conservación. Es una de las especies que podríamos llamar “paraguas”, ya que los lobos cobijan a su alrededor un importante número de especies. Un ejemplo curioso de estos beneficios ambientales, lo tenemos en el caso de la reintroducción y recuperación de los lobos en Yellowstone (EEUU). Su asentamiento en la zona ha provocado la recuperación de ciertas especies de árboles que crecen en los márgenes de los ríos y que estaban muy diezmadas debido a la fuerte presión que ejercían los ciervos sobre ellos. Caso, éste, curioso de conexión entre especies vegetales y animales y que evidencia que en muchas ocasiones no conocemos el alcance de la extinción de una especie en un ecosistema y muy a menudo desconocemos por completo el entramado de las complejas redes que forman todos los seres que configuran un ecosistema y su interrelación.

Finalmente cabe una última reflexión, cuando hablamos de beneficios casi siempre tendemos a buscar beneficios que nos afecten a nosotros y quizás deberíamos empezar a pensar el porqué es necesario encontrar una razón así para conservar las especies. Quizás sea todo más sencillo y el sólo hecho de ser el lobo una especie salvaje más, ya le da derecho a subsistir y a nosotros justificación para intentar que eso sea posible por nuestra parte. Quizás alguien debería ponernos a nosotros como especie en nuestro sitio

y abandonar mucha de la prepotencia con la que hemos tratado a las demás especies durante muchos años y eso en sí mismo justificaría muchas de las dudas y cuestiones que nos planteamos hacia el resto de vida que habita en nuestro planeta.

- ¿Qué opina del llamado “turismo de lobo”?

No estoy en contra del “turismo del lobo”, puede llegar a ser un recurso muy importante para zonas con lobo con economías bastante desfavorecidas, ahora bien, hay que ordenarlo bien y evitar los problemas que puede acabar llevando a la propia especie. Turismo sí, pero bien dimensionado, bien regulado y bien ordenado, no puede ser un turismo descontrolado y desbocado porque puede acabar creando más impacto que otras actividades ,que en principio, podría pensarse son más perjudiciales para el lobo.

Finalmente una cuestión que creo es muy importante y muy a menudo se olvida en el turismo relacionado con el lobo, no hay que obviar al sector que más lo sufre, el ganadero. Pienso que hablando de lobos todas las iniciativas turísticas tendrían que contar con el sector ganadero y éste también debería sacar una parte del beneficio económico asociado que supone este turismo ya que habitualmente esto no es así y quizás si esta situación se invertiese, el propio sector ganadero podría ver en el lobo un complemento y una oportunidad, a parte de un problema que también, y quizás los dos aspectos podrían empezar a compensarse y de esta forma mejorar la siempre difícil cohabitación ganadero-lobo.

Entrevista Online. Ignasi Castellví (signatus)

L'Ignasi Castellví és naturalista i president de l'associació Signatus, on es realitzen cursos sobre el llop i exposicions itinerants. És l'autor del llibre "El rastro del lobo".

- ¿Cómo ve usted la posibilidad de reaparición del lobo en Catalunya?

La veo necesaria y con esperanza. Necesaria porque la existencia del gran depredador es lo que permite que el ecosistema funcione en equilibrio, esto es, sin la presencia de densidades masivas de herbívoros. Y con esperanza, porque solo así, se entiende un ecosistema salvaje.

- Algunos expertos sostienen que si hubiera recolonización del lobo en Catalunya, este vendría de Francia, mientras que otros opinan que serían los ibéricos ¿Cuál es su opinión?

En su momento se puso en duda la procedencia real de los ejemplares localizados en el Norte de Cataluña, al día de hoy no hay ninguna duda que los proceden de Italia i Francia. En las zonas más meridionales de Cataluña posiblemente haya entrado el ibérico.

- ¿Ha experimentado usted algún caso de reaparición del lobo en algún territorio?

Si, hice el seguimiento durante 3 kilómetros aproximadamente de huellas dejadas por dos individuos en la comarca del Ripollès.

- En la situación actual, en la que no se sabe con seguridad el asentamiento de población de lobos en Catalunya, ¿cómo se debería actuar política y socialmente?

De la misma manera como se esta realizando. Hasta el momento la administración a demostrado saber gestionar la poca presencia de individuos: haciendo un seguimiento de los mismos, atendiendo al ganadero afectado por los ataques de lobo con indemnizaciones (quizás pueda gestionarse de otra manera), proporcionando perros de guardia, proporcionando cercados electrificados...). Realizando proyectos de educación ambiental...

- ¿Debería la sociedad aceptar o temer al lobo?

La sociedad debe aceptar al lobo, es la demostración de una sociedad prospera con la conservación, respetuosa con todos sus elementos, pero para ello hay que dar a conocer, hay que educar, sensibilizar... queda mucho por hacer.

- ¿Cómo se consigue una coexistencia con una especie como el lobo?

A través de proyectos educativos, de divulgación de educación ambiental, dirigidos al publico en general i al escolar en particular.

- **Como super-depredador, el lobo es un regulador de diversas poblaciones de herbívoros ¿Cree usted que bastaría como para perder la necesidad de cazadores?**

Este es el gran problema del colectivo cazador, eliminar la competencia que conlleva otro cazador es lo que más le importa a este sector, es este, un factor de peso. Pero hoy en día ni habiendo una población de lobos estable, no perjudicaría de modo alguno, ya que existe una gran diversidad de poblaciones de muchas especies.

- **¿Qué estrategias llevaría a cabo ante el colectivo de cazadores para que en caso de que el lobo reapareciese su asentamiento fuese viable?**

Elaborar y ejecutar un plan especial de gestión y conservación de la especie en cuestión, donde su caza estuviera prohibida.

- **Algunos expertos sostienen que el lobo de hoy en día recurre cada vez más a los desperdicios humanos como fuente de alimento y que esta actitud carroñera es la que adoptarían cada vez más las poblaciones de este animal ¿Qué opina usted? ¿Qué problemas y/o ventajas ve en ello?**

Puede acudir en mayor o menor medida dependiendo de la ubicación del territorio, pero no tiene ninguna transcendencia, ni negativa ni positiva en la actualidad. Ya que en términos generales hay suficiente presa salvaje. Así pues las visitas a los basureros no siempre son producidas por necesidad alimentaria.

- **¿Qué beneficios económicos cree (si es que cree que puede haberlos) que puede suponer la reaparición del lobo en el pre pirineo catalán? ¿Y ambientales? ¿Y sociales?**

Muchos e importantes para el crecimiento económico de la región. Tener lobo supone poder explotar comercialmente el sector del turismo, pero esto puede suponer una herramienta de doble filo si la gestión no se hace correctamente.

- **¿Qué opina del llamado “turismo de lobo”?**

Puede llegar a ser positivo si se gestiona correctamente y las acciones realizadas para la observación del lobo en estado salvaje se llevan correctamente, hoy en día ciertas empresas apuestan por lo seguro, lo que conlleva a cebar constantemente el campo. A mi entender este es un ejemplo de mala gestión. Ahora hay estudios que demuestran que la Culebra es un lugar donde los lobos dispersantes jóvenes de otras zonas se quedan, es un efecto parecido con el jabalí en Collserola, estamos participando en cambios de comportamiento de la fauna salvaje; esto implica en el lobo en particular que el cebar tenga consecuencias negativas a nivel de comportamiento territorial, aprendizaje predatorio...

Entrevista Online. Josep Maria Massip

En Josep Maria Massip Gibert (Banyoles, Pla de l'Estany 1948) és un naturalista amb una llarga trajectòria i estudis del llop. Articulista sobre aquesta temàtica i autor del llibre "El llop i els humans. Passat i present a Catalunya" (2011), entre d'altres publicacions. Ha treballat especialment sobre la relació entre el carnívor i les persones i també ha aplegat una col·lecció important d'objectes i documentació que s'hi relacionen.

- ¿Com veu vostè la possibilitat de reaparició del llop a Catalunya?

No és una possibilitat sinó una realitat, perquè el llop ja va reaparèixer a Catalunya i encara en tenim uns efectius molt escassos. No se sap que s'hagi reproduït.

- Alguns experts sostenen que si hi hagués un recolzament del llop a Catalunya, aquest vindria de França, mentre que d'altres opinen que serien els ibèrics. Quina és la seva opinió?

El fet que hagin començat a arribar els italofrancesos, fa pressuposar que aquests tindran avantatge. Però no es pot descartar que més endavant ho faci l'ibèric.

- Vostè ha experimentat algun cas de reaparició del llop en algun territori?

Alguns particulars m'han comunicat possibles observacions. La majoria corresponen als territoris on ja s'havia confirmat la seva presència oficialment, però d'altres són de comarques molt allunyades d'aquestes. En tots els casos ho vaig transmetre al Departament (Generalitat) però no es van poder confirmar.

- En la situació actual, en la que no se sap amb seguretat l'assentament de població de llops a Catalunya, com s'hauria d'actuar política i socialment?

Amb molta prudència i eficàcia, fent prevenció, preparant més intensivament l'escenari amb mesures de protecció legal, sensibilització als territoris amb més possibilitats d'establiment i també fent divulgació per donar a conèixer el comportament del carnívor.

No s'ha d'oblidar mai la gent que pot resultar afectada i reforçar el sistema d'indemnitzacions per danys.

- La societat hauria d'acceptar o témer el llop?

L'hauríem d'acceptar, però a la vegada ésser conscients del que implica la seva tornada, com una espècie que se situa al capdamunt de la cadena tròfica. Això només pot fer-se planificant i gestionant correctament. Hem de procurar que ell segueixi tement-nos, i nosaltres conèixer molt bé les seves potencialitats com a animal oportunista i els requeriments per evitar incidències.

- Com s'aconsegueix una coexistència amb una espècie com el llop?

La conflictivitat social que pot comportar la seva presència no sol pas ésser més alta que la que causen d'altres activitats humanes o provocades per fenòmens naturals. Però

aquesta, ara tornarà a ser “nova” i haurem de tenir en compte que pot tenir excessives repercussions mediàtiques.

Crec que hauríem d’agafar com a referència les estratègies adoptades als països on hi exerceixen una determinada coexistència, si bé no sempre és fàcil l’adaptació a àmbits distints, potser més humanitzats. Recuperar la memòria històrica de quan el teníem, pot servir-nos també d’ajut.

- **Com a super depredador, el llop és un regulador de diverses poblacions d’herbívors, Vostre creu que la seva presència seria suficient com per perdre la necessitat de tenir caçadors?**

La caça no podrà substituir mai la regulació eficaç que exerceixen les pròpies espècies animals, si bé pot ajudar-hi en situacions molt especials, a causa dels propis desequilibris provocats pels humans.

- **Quina estratègia portaria a terme davant del col·lectiu de caçadors per que en cas de que el llop reaparegués, el seu assentament fos viable?**

El col·lectiu de caçadors ha d’estar ben informat i cal implicar-los en aquesta realitat, intentant que hi hagi cooperació i entesa amb els gestors oficials.

Però per altra part, en cas d’incompliment de la llei han d’aplicar-se sancions dissuasives. El furtivisme, i més el que s’exerceix amb mètodes il·legals com paranys i verí, han de ser castigats severament i això no va únicament per als caçadors, clar.

- **Alguns experts sostenen que el llop avui en dia recorreix cada cop més als desperdicis humans com a Font d’aliment i que aquesta actitud carronyera és la que adoptaran cada cop més les poblacions d’aquest animal. Que opina vostè? Quins problemes/avantatges hi veu?**

El llop és un gran carronyaire, però que la seva subsistència hagi de dependre molt exclusivament de les deixalles humanes, no és bona per la pròpia funció i evolució biològica del carnívor com a espècie. Per altra part, s’ha de tenir en compte que l’acostament a nuclis humanitzats pot representar un cert perill potencial que no hauríem de descartar ni obviar, sinó més aviat prevenir.

- **Quins beneficis econòmics creu (si es que creu que n’hi puguin haver) que poder suposar la reaparició del llop al Prepirineu català? I ambientals? I socials?**

Depèn de com es vulgui o se sàpiga gestionar. Si és per potenciar el turisme, s’ha demostrat que atrau un bon nombre de persones que volen observar-lo i escoltar-ne els seus udols, així com també conèixer moltes coses d’aquesta fera tan emblemàtica.

Ambientalment, no hi ha cap dubte que pot afavorir el difícil control dels herbívors i sanear-ne les seves poblacions.

El que s’hauria de tenir molt clar, és que sense l’adhesió de bona part de la gent dels territoris on arribi, la seva pervivència no estarà assegurada.

- **Que opina de l’anomenat “turisme del llop”?**

És una activitat prou respectable i una forma més de re valoritzar el territori, sempre i quan es faci amb criteris mediambientalment sostenibles

www.signatus.es

Entrevista Online. Javier Talegón

Javier Talegón és llicenciat en Ciències Biològiques per la universitat de Salamanca (1995-2001). *Ha realitzat un curs de Postgrau “Expert Universitari en Gestió i Conservació de Flora, Fauna i Espais Protegits” (2002- 2003) i el cicle de FP2 “Tècnic Superior en Gestió i Organització de Recursos Naturals i Paisatgístics” (2007-2008).* Ha realitzat projectes relacionats amb el llop com ara danys a la ramaderia, diagnosi de poblacions, impactes d’infraestructures... *Es autor de diferents publicacions i treballs sobre l’espècie. Esta a càrrec de les activitats d’ecoturisme sobre el llop a la zona de Zamora des de 2007 (LLOBU).*

- ¿Cómo ve usted la posibilidad de reaparición del lobo en Catalunya?

Necesaria para unos ecosistemas sin grandes depredadores de herbívoros y coherente en el marco de la conservación y el mantenimiento de ecosistemas funcionales.

- Algunos expertos sostienen que si hubiera recolonización del lobo en Catalunya, este vendría de Francia, mientras que otros opinan que serían los ibéricos ¿Cuál es su opinión?

La capacidad de dispersión de esta especie puede explicar perfectamente que la presencia de lobos en Cataluña se deba a ejemplares procedentes de Italia, Francia o desde el Noroeste Ibérico.

- ¿Ha experimentado usted algún caso de reaparición del lobo en algún territorio?

En toda Europa (y en otros muchos lugares del mundo) el lobo está colonizando lenta pero progresivamente los territorios perdidos hace siglos (ejemplos existen en Alemania, Italia, Dinamarca, etc)

- En la situación actual, en la que no se sabe con seguridad el asentamiento de población de lobos en Catalunya, ¿cómo se debería actuar política y socialmente?

Preparar a la sociedad con información veraz.

Potenciar la educación ambiental.

Potenciar las medidas preventivas de los daños al ganado.

Potenciar los muchos valores innatos del depredador

- ¿Debería la sociedad aceptar o temer al lobo?

Recibir, aceptar y gestionar con modernidad. Nunca temer ni usar el control de ejemplares como solución al previsible conflicto con el ganado.

- ¿Cómo se consigue una coexistencia con una especie como el lobo?

Potenciando las medidas de prevención de los daños al ganado. Potenciando la sensibilización ambiental. Potenciando el valor del lobo en los ecosistemas (y en el ecoturismo)

- **Como super-depredador, el lobo es un regulador de diversas poblaciones de herbívoros ¿Cree usted que bastaría como para perder la necesidad de cazadores?**

El hombre con la caza deportiva no hace una gestión ni lógica, ni coherente ni eficaz con la caza. La depredación de los grandes carnívoros es totalmente diferente que la que los gestores cinegéticos y cazadores intentan vendernos. El hombre es el único animal que caza a los más grandes de las otras especies.

- **¿Qué estrategias llevaría a cabo ante el colectivo de cazadores para que en caso de que el lobo reapareciese su asentamiento fuese viable?**

Explicarles las ventajas de la depredación del lobo en lo referente a mejorar la salud de las poblaciones de sarrios, ciervos o corzos.

- **Algunos expertos sostienen que el lobo de hoy en día recurre cada vez más a los desperdicios humanos como fuente de alimento y que esta actitud carroñera es la que adoptarían cada vez más las poblaciones de este animal ¿Qué opina usted? ¿Qué problemas y/o ventajas ve en ello?**

Es un arma de doble filo. Las carroñas de ganado en el campo suponen alimento para algunas poblaciones de lobos favoreciendo su mantenimiento y la supervivencia de las crías cada año. Pero bien es cierto que el aprendizaje por parte de los lobos que comen carroña por ejemplo de ovejas dejadas muertas en el campo, puede favorecer la depredación de ese mismo ganado, pero vivo..generando entonces ataques si el ganado no está protegido.

- **¿Qué beneficios económicos cree (si es que cree que puede haberlos) que puede suponer la reaparición del lobo en el pre pirineo catalán? ¿Y ambientales? ¿Y sociales?**

De todo tipo. Mejora la calidad de los ecosistemas, es un atractivo enorme para los ecoturistas, puede ser un recurso para el desarrollo de algunas zonas (empresas ecoturismo, alojamientos..)

- **¿Qué opina del llamado “turismo de lobo”?**

Puede ser una herramienta para la conservación de la especie, siempre y cuando se desarrolle de forma coherente, por profesionales, con criterios donde siempre prime el bienestar de la especie, con actividades que incluyan siempre educación y sensibilización de la especie y que reviertan económicamente en conservación directa del lobo o de sus ecosistemas. Y que impliquen a todos los sectores (ecoturistas, empresas y alojamientos) en lo referente a sostenibilidad ambiental.

www.llobu.es

En Jordi Garcia Petit és el responsable del Parc Natural Cadí-Moixeró i del Paratge *Natural d'Interès Nacional del massís del Pedraforca*.

- **¿Cómo ve usted la posibilidad de reaparición del lobo en Catalunya?**

El lobo reaparece en la cara norte de los Pirineos (Macizo de Madres y Carlit) en 1999 y en el Parc natural del Cadí-Moixeró en Catalunya en el 2000, aunque no se confirma su presencia hasta el análisis de un excremento recogido el año 2003.

Desde entonces la presencia de lobo ha sido constante; hasta el 2010 en el parque natural del Cadí-Moixeró y zonas limítrofes (Alinyà, Cerdanya...) y desde entonces hasta hoy en la zona de Núria – Freser. Sigue pues habiendo ejemplares procedentes de los Alpes franceses que siguen visitando Catalunya, aunque con menor frecuencia que en años anteriores, lo que parece ser una dinámica natural dada la gran distancia con sus lugares de origen (Alpes franceses)

- **Algunos expertos sostienen que si hubiera recolonización del lobo en Catalunya, este vendría de Francia, mientras que otros opinan que serían los ibéricos ¿Cuál es su opinión?**

Los análisis genéticos realizados por la Universidad Autónoma de Barcelona y por laboratorios franceses, confirman que todos los lobos detectados en Catalunya proceden de la población alpina francés, que tiene su origen en la relict población de lobos italiana que inició su expansión a partir de los años ochenta. Esto no impide que con el tiempo los lobos ibéricos puedan también colonizar el sur de Catalunya, procedentes de Soria o Aragón, a través del macizo dels Maestrazgo y Ports.

- **¿Ha experimentado usted algún caso de reaparición del lobo en algún territorio?**

Pude seguir algo de cerca la colonización por lobos del País Vasco. Hubieron de pasar 10 años desde los primeros indicios de lobo en esta comunidad autónoma hasta que se estableció la primera pareja reproductora.

- **En la situación actual, en la que no se sabe con seguridad el asentamiento de población de lobos en Catalunya, ¿cómo se debería actuar política y socialmente?**

Reitero que se sigue teniendo constancia de presencia de lobo en Catalunya (Núria – Freser) aunque siempre de individuos divagantes y no se ha detectado aún ninguna pareja reproductora. Las medidas tomadas en el Parc natural del Cadí-Moixeró durante todos estos años han servido de laboratorio para futuras zonas con presencia de lobo. Así se ha establecido un grupo de trabajo con los ganaderos más afectados (ovejeros) para conocer sus necesidades, establecer protocolos de actuación en caso de ataques i realizar acciones de apoyo para facilitar el manejo de los rebaños y su protección. Por otra parte desde el parque natural se inició un amplio programa de divulgación sobre la realidad del lobo, basado mayoritariamente en acciones de educación ambiental a partir de la creación de todo un equipo didáctico (L'Udol) formado por más de 45 actividades y con materiales de soporte, dirigido a alumnos de escuelas e institutos de los municipios del parque natural y cercanos, y que anualmente se lleva a cabo. Además se organizan actividades para adultos, también con mucho éxito. Con ello se pretende

romper mitos y leyendas, dando a conocer la realidad del lobo, con sus aspectos positivos y negativos.

Otro aspecto muy importante es la información, que deberá ser clara, completa y constante, sobre la presencia del lobo y la gestión que se hace respecto a ella, dando a conocer todos los aspectos de la misma, positivos y negativos.

- **¿Debería la sociedad aceptar o temer al lobo?**

La sociedad debería conocer la realidad que implica la presencia del lobo, que tiene aspectos positivos (gran depredador natural con una función clara en los ecosistemas; indicador del buen estado de salud de nuestra naturaleza; ayuda en la regulación de especies conflictivas como jabalí;...) y aspectos negativos (daños a los ganaderos, que se ven obligados a incrementar los costes de su actividad para proteger los rebaños; pérdida de ovejas y trámite administrativo para el cobro de indemnizaciones; mayor presencia de los pastores cerca del rebaño, muchos de edad avanzada;...)

El lobo ni es bueno ni es malo; es una pieza más de nuestros ecosistemas, que si llega de forma natural, habrá que saber gestionar para potenciar sus aspectos positivos e intentar reducir los negativos.

- **¿Cómo se consigue una coexistencia con una especie como el lobo?**

Asumiendo la realidad que comporta su presencia. La existencia de lobo desde hace milenios en zonas cercanas a nosotros como Castilla, Asturias o Galicia, son una buena demostración de como el hombre puede coexistir con el lobo, con una buena gestión de la mano de la administración pública, los ganaderos, las entidades de defensa de la naturaleza e incluso el sector turístico.

Una información fidedigna y constante ayudará a divulgar esta realidad y evitaré comentarios maliciosos.

- **Como super-depredador, el lobo es un regulador de diversas poblaciones de herbívoros ¿Cree usted que bastaría como para perder la necesidad de cazadores?**

En lugares con buenas poblaciones de lobo, este no llega a conseguir controlar la gran abundancia de ungulados salvajes que existe actualmente en la mayor parte de Europa, con lo que la actividad de los cazadores deberá seguir siendo necesaria, dada la gran capacidad de reproducción de especies como por ejemplo el jabalí, corzo o ciervo.

- **¿Qué estrategias llevaría a cabo ante el colectivo de cazadores para que en caso de que el lobo reapareciese su asentamiento fuese viable?**

Debo reconocer que cuando el lobo apareció en el parque natural, los cazadores aceptaron bien su presencia y no lo consideraron un competidor. Incluso fueron diversos los datos de lobo aportados por cazadores, con voluntad de colaborar en su seguimiento. En ningún caso se manifestaron con aversión hacia él.

La estrategia para el colectivo de cazadores, como para todos los otros colectivos, es dar una información clara y constante sobre la presencia del lobo, su seguimiento, los daños que provoca y las acciones de apoyo a la ganadería.

- **Algunos expertos sostienen que el lobo de hoy en día recurre cada vez más a los desperdicios humanos como fuente de alimento y que esta actitud carroñera es la que adoptaran cada vez más las poblaciones de este animal ¿Qué opina usted? ¿Qué problemas y/o ventajas ve en ello?**

El lobo es un animal oportunista que aprovecha cualquier fuente de alimentación. Su presencia histórica en muladares ya lo vincula al aprovechamiento de los despojos proporcionados por el hombre. La actual gestión de los basureros reduce la posibilidad de su aprovechamiento por el lobo o el zorro.

Los estudios sobre alimentación de lobo permiten afirmar que sigue consumiendo mayoritariamente animales que caza, aunque sigue aprovechando animales que encuentra muertos, siendo esta una parte de su función en la naturaleza. Cabe recordar que este aprovechamiento de carroñas la realizan prácticamente todos los depredadores, y en mi opinión no supone un problema y si una potencial ventaja por cuanto reduce los posibles daños a rebaños domésticos y elimina de la naturaleza potenciales focos de infección.

- **¿Qué beneficios económicos cree (si es que cree que puede haberlos) que puede suponer la reaparición del lobo en el pre pirineo catalán? ¿Y ambientales? ¿Y sociales?**

Unas jornadas sobre la coexistencia de la gran fauna (lobo, oso...) con la ganadería y el turismo, realizadas el 5 i 6 de noviembre de 2009, llegaron a la conclusión, a la vista de experiencias en otros territorios, que la presencia de lobo puede ser una oportunidad para el sector turístico, aunque recordemos genere problemas a los ganaderos. A lo largo de estos últimos años son numerosas las personas que se han acercado al Cadí-Moixeró para conocer los territorios donde había aparecido el lobo, y intentando su observación. Esto sin lugar a dudas puede generar un positivo efecto económico sobre el territorio.

Los aspectos ambientales son también positivos, por cuanto el lobo es un pieza importante de los ecosistemas como superdepredador.

Socialmente puede generar tensiones su aparición, pero un buen trabajo de educación ambiental, una buena información y el trabajo en equipo con los diferentes colectivos del territorio para la gestión del lobo, pueden encauzar positivamente estas tensiones. iniciales.

- **¿Qué opina del llamado “turismo de lobo”?**

Las experiencias en otras zonas loberas como Burgos o Zamora demuestran que el lobo es un potente recurso turístico que atrae numerosos visitantes y genera un positivo impacto económico. Deben pero diseñarse los productos turísticos sobre el lobo de forma que no puedan afectar negativamente a esta especie. Las promociones deben hacer hincapié en el conocimiento sobre los territorios donde vive el lobo, y su biología, y poco sobre la búsqueda activa de ejemplares para su observación directa. Observar los

lobos en la naturaleza deberá hacerse siempre de la mano de especialistas y bajo la supervisión de los responsables de la gestión y seguimiento del lobo, para evitar interferencias negativas sobre la especie.

Entrevista Juanjo

En Juanjo és un pastor de la *Vall d'alinyà que tot i néixer a Oliana, porta 10 anys* vivint a Perles. Exerceix la professió de ramader des de fa 7 anys.

- Quin tipus de ramaderia practica?

Ramaderia ecològica.

Vaig començar amb un ramat inicial de 140 cabres i vaig demanar una subvenció per ser jove agricultor, volia comprar-ne 100 que me les van subvencionar i les altres 40 me les va pagar la fundació, les tinc cedides per la fundació i si me les demanen les haig de tornar.

El bestiar hem va parint i intento fer venta directa de cabrit, el porta al escorxador i després a la persona que me l'ha comprat, sense intermediaris

- Quants cap de bestiar té?

260 cabres

- Hi ha algun tipus d'ajuda per part de l'administració destinada als ramaders?

Estic subvencionat, 3 subvencions per ramaderia ecològica, la ICM i la PAC. Aquest any ens hi donaran una altre d'un tant per cabra, per tenir cabres. Però no sabem si es complirà perquè tot això va canviant. Fins ara he rebut totes les subvencions, però aquest any encara no les he rebut.

Sense les subvencions no hi ha manera de tirar endavant, si menjo es gràcies a la meva dona, el negoci el faig perquè m'agrada, m'agraden els animals i no tinc lligams amb res.

- Creu que es eficaç la política d'indemnitzacions que es perceben pels danys causats pels llops al bestiar?

No sap/ no contesta

- Quin és el grau de confiança que té en l'administració?

De moment hi confio però començo a dubtar, amb tota la situació actual i allò que es demana, fins ara no he tingut problemes, però a partir d'ara ho veurem.

- De qui creu que es la obligatorietat de mantenir i conservar les àrees naturals de les muntanyes?

La conservació és responsabilitat de tothom, tots hem de ser conscients del que tenim, si l'home no ho respecta ens carreguem el món i a les persones.

- Quins mètodes de protecció utilitza per el ramat?

Per protegir el ramat porto dues femelles de gos de les muntanyes del Pirineus i una femella de mastí espanyol. Havia tingut un mascle però el va atacar un senglar i el va matar, n'he perdut d'altres també per malaltia.

Els gossos me'ls va cedir la fundació però en teoria te'ls has de comprar tu. El primer que vaig tenir jo era un mastí espanyol que ja anava amb les cabres i després la fundació em va aconseguir un altre mastí i les dues muntanya dels Pirineus que també són de la fundació.

- **Es dedica o s'ha dedicat mai a la caça?**

A la caça del senglar si que mi dedico, es un "bitxo" que no aprecio gens, no som amics, quan el miro hem desafia. Caço quan puc amb la colla de caça, vaig tant amb el lluís com amb el Celso. Aquí és caça el senglar i també ens donen permisos pels cabirols, però els cabirols prefereixo que corrin. Fa un temps però, els meus gossos en van matar un i hem va saber greu.

Aquests gossos que tinc són de protecció, així que no són per a caçar però en tinc un mica especial que va anar estudiant la situació i el va caçar.

La caça que faig és d'escopeta, no utilitzo verins ja que són una salvatjada, jo la caça la faig com un esport, el que m'agrada es com corren els gossos, no per l'animal en si que fins i tot hem sap greu la seva mort.

- **Que en pensa de la gestió a la zona d'Alinyà?**

Crec que esta molt bé, la fundació treballa bé, ho esta fent bé. Aquí s'ha notat la diferencia, a la gent que hi treballa li agrada la natura i els animals, en altres llocs això no hi és, la gent ho fa des de els despatxos, i això és nota.

- **Ha escoltat els seus avantpassats parlar algun cop del llop? Que deien d'aquest animal? La seva presència quins sentiments els hi suscitava als seus avantpassats?**

Sóc d'Oliana i la meva família mai ha parlat del llop. El conec perquè em va agafar l'època del Fèlix Rodríguez de la Fuente, li agafes certa estima per aquests documentals.

- **I vostè que té a dir en referència al llop, i en especial a la Vall d'Alinyà? (Experiències, anècdotes, rumors, percepció personal) .**

No he vist mai al llop, però el vaig sentir amb el Gilet el mes de febrer com udolava.

- **Què creu vostè que és millor a l'hora de regular les poblacions d'ungulats silvestres, la caça exercida per l'home o la exercida per un depredador com el llop.**

L'home

- **Quins sentiments té vostè en relació al llop?**

No hem preocupa gens ni mica la reaparició del llop, al nord d'Espanya estan vivint amb el llop de tota la vida, en aquesta natura tothom té dret a viure. Si m'ataques només una cabra potser ni demanaria subvenció, només si fos una destrossa, si no se'n cuidés

l'administració m'hauria d'aguantar. De moment no crec que sigui un perill ni després de bastants anys tampoc.

- **En quines situacions justificaria la utilització de trampes i verins, o la provocació d'incendis incontrolats, contra aquest espècie?**

Mai

- **Considera vostè que només amb la presència humana s'evitaria la possibilitat d'atacs als ramats per part del llop?**

La seva aparició segurament seria positiva de cara al senglar, que en tenim una superpoblació que cria tot l'any, i tenim els cabirols que també estan creixent molt. El llop té més fàcil agafar els garrins i cabirols petits que el ramat que està protegit i ja li posés difícil. La simple presència humana ja crec que pot servir per mantenir-los a ratlla.

El caçador és més eficaç en quant a la caça del senglar, però com a regulador natural en general ho és el llop, sobre les espècies que no deixen caçar als caçadors el llop és on actua. Un llop li és difícil anar a per un senglar perquè haurien d'anar uns quants per caçar-lo.

- **Està vostè d'acord amb la introducció de grans mamífers i rapinyaires desapareguts anteriorment al Prepirineu?**

La reintroducció hem sembla molt bé, com per exemple la dels voltors, sempre hi quan no se'ls hi en vagi de les mans.

La presència dels voltors aquí està controlada ara per ara, però hi ha llocs on no. Com més menjar li dones, més n'hi ha, però quan no tinguin aliment començaran a aparèixer els problemes. El volor comú està proliferant massa i pot arribar a convertir-se en un problema.

- **Com creu vostè que repercutiria econòmicament a la zona la introducció d'aquestes espècies?**

Per a la economia de la vall la reintroducció d'espècies pot ajudar, hi ha gent que li fa gràcia la aparició de determinades espècies.

- **Creu que els animals salvatges poden reportar algun/s d'aquests beneficis?**

Atracció de visitants i turisme rural

- **De quina forma perd el bestiar?**

He perdut cabres, la majoria per vellesa o per malaltia, i vaig tenir un atac del gos, l'amo es va despistar i el gos me'n va atacat una, però em va pagar la cabra. No és solen perdre perquè són gregàries, si alguna és dispersa es perquè també tenen caràcters.

- **De que creu que hauria d'anar acompanyada la reaparició del llop?**

Fer xerrades a la gent és complicat, hi ha gent molt cap quadrat, veuen els animals com un perill, al parlar amb ells no sabríem per on començar ni que dir, la mateixa persona ja decideix si vol o no respectar una cosa. Forma part de la personalitat de la gent.

Molts per exemple han sentit com hi ha ramaders al nord d'Espanya que es veuen molt afectats per atacs al seus ramats molt sovint, hi estan cremats.

- **Pensa que s'hauria de continuar invertint diners en la conservació d'animals com el llop? Contesta breument.**

Les espècies per elles mateixes han de trobar el seu hàbitat i no reintroduir-les perquè hi ha hagut cassos on s'inverteixen molts diners i això no funciona, si l'espècie no si queda alguna cosa vol dir, no hi estarà adaptada. No s'ha de forçar. Hi ha espècies que probablement abans hi eren però les condicions han canviat, potser ara la zona no és l'adequada per a determinades espècies.

Entrevista Celso

En Celso va nèixer a la Vall d'Alinyà, però porta 31 anys vivint a Andorra on exerceix de professor, la seva principal activitat. També regenta l'hostal Cal Celso, situat a d'Alinyà, on baixa cada cap de setmana. Ell és un dels dos caps de colla de caçadors.

- Quants anys porta practicant la caça? Ve d'herència la realització d'aquesta pràctica?

Porto uns 30 anys caçant. Soc el cap de caça d'uns 10-11 caçadors.

- Quina és la seva àrea de caça?

Sempre el mateix municipi, dins la reserva del Cadí. Cacem molt a dalt de la muntanya (1800m), però ho fem a tot a la muntanya d'aquí, excepte els llocs on no podem arribar. El senglar a l'hivern baixa molt i no cal pujar tant amunt per abatre'l.

- Quins animals acostuma a caçar?

Els dissabtes senglar i els diumenges la llebre. També el cabirol quan donen permisos. La llebre és molt divertida. Nosaltres tenim gossos per el senglar i gossos per a la llebre. Dissabte els primers cacen senglar i el diumenge sortim amb un altre equip de gossos que només empaita la llebre, no cacen ni cabirol, ni senglar.

La llebre dona voltes sobre el mateix territori, per tant és més divertida d'empaitar. En canvi un senglar no ho fa, fuig i no torna.

- Quins d'aquests animals són més abundants a l'àrea on caça? I quins menys?

El senglar augmenta cada any i per la pagesia és un problema. A nosaltres no ens porta mal de caps ja que cap membre de la colla és pagès, i la caça la fem per esport. A més quan cacem senglar està prohibit tirar a cap cabirol o un altre animal. El cabirol també és un animal que està creixent moltíssim.

- Normalment, quants senglars caceu?

Uns 60 la temporada. A vegades ens ajuntem totes les colles de Fígols i Alinyà per fer batudes impressionants, en dies com aquest per exemple potser acaben sent 20 senglars de cop.

- Creu que si hi hagués una remuneració per la caça del senglar es caçaria més?

No, i ni l'hauria ni crec que sigui necessari. L'administració vol mantenir un equilibri així que tampoc li interessa omplir això de gent.

- Que opina sobre la protecció que té la zona? (Àrea Privada de Caça) i la gestió d'aquesta? (permisos, temporada...)

No està massa protegit, però a Alinyà hi ha un problema. Hi ha tres colles, nosaltres som la gran després està la del Lluís, que són 7 o 8, i de moment es porta bastant bé perquè entre colles hi ha respecte. El que passa és que aquí va entrar un altre persona a l'ajuntament i és el que aquest any ha distorsionat una mica el problema. Aquesta persona porta els papers de l'ajuntament i els papers per demanar els permisos del cabirol, però els reparteix com ell vol i a nosaltres, la colla gran, només ens n'ha donat dos i al Lluís 2 més i un altre a un altre. Llavors aquí tenim una mica d'estira i arronsa

amb l'ajuntament, el Jordi petit (cap reserva nacional de caça) perquè tampoc es comporta com s'hauria de comportar i ara intentem fer-li entendre, que nosaltres som uns 20 que estem tots federats i el repartiment no és equitatiu. Però vaja, amb el Lluís no tenim problemes ens portem ve amb el Graell (la seva colla). Qui trenca l'equilibri i és el problema és un que va en solitari, és qui busca problemes, va per lliure.

- **Coneix el tipus de protecció legal que se li oferiria al llop en cas de que arribés a la Vall? En cas que sí, quina és la seva postura envers aquesta protecció legal?**

Suficientment protegit.

- **Considera que el nivell de caça que és dona a la zona és l'adequat d'acord amb el nombre d'ungulats i altres animals presents en general?**

No, però per el tema dels permisos.

- **De qui creu que es la obligatorietat de mantenir i conservar les àrees naturals de les muntanyes?**

De la fundació i del poble. De tots vaja

- **Teniu problemes de furtius?**

No, penseu que aquí el furtiu més gran que podeu tenir és el propi poble.

- **Ha escoltat els seus avantpassats parlar algun cop del llop? Que deien d'aquest animal? La seva presència quins sentiments els hi suscitava als seus avantpassats?**

A veure, això es diu llobera així que podria ser que n'hi hagués hagut però fa molts anys. Jo amb els meus avis no n'he parlat mai.

- **I vostè que té a dir en referència al llop, i en especial a la Vall d'Alinyà? (Experiències, anècdotes, rumors, percepció personal) .**

Jo en vaig sentir parlar que n'hi havia hagut exemplars vistos aquí al cadí i que es desplaçava cap aquí. I algú, el Jordi pasques em sembla va dir que havia trobat excrements aquí i que els havien portat a analitzar- Potser sí que n'era un però clar estava de pas, aquí és el que fan estar de pas , no es queden a formar manades . A més venen del costat de França que igual amb un dia fan 50 km i per tant no es queden.

- **Quins sentiments té vostè en relació al llop?**

Jo no crec que passi res. No hi ha aquí massa bestiar perquè faci mal . EL llop és l' únic depredador que té el senglar. Hi ha el Juanjo que és l'únic que posar amb les cabres tindria problemes...però te uns mastins que ja li controlen els ramats.

- **Convivència entre caçadors i llop?**

Home si hi hagués molta absència de llop algun el mataríem, però no crec.

- **Creus que l'entrada de llop ajudaria a regular les poblacions d'ungulats?**

Sobretot el senglar, ajudaria bastant i també es menjaria Isards vells, ferits o malalts.

- **Clar, perquè vosaltres caceu exemplars forts i macos no?**

Depèn, de senglar per exemple hi ha de tot perquè et pots trobar de tot. Jo ara vaig caçar un exemplar gran i maco que faré dissecar, però et pots trobar de tot.

Ara el llop no farà això, ell es l'únic que pot regular la població.

- **En quines situacions justificaria la utilització de trampes i verins, o la provocació d'incendis incontrolats, contra aquest espècie?**

Mai s'haurien d'utilitzar

- **Està vostè d'acord amb la introducció de grans mamífers i rapinyaires desapareguts anteriorment al Prepirineu?**

Perfecte, per nosaltres a nivell de restauració del poble la fundació ha fet una gran feina. Torna a haver-hi vida, ve molta gent. Sobretot per el voltor negre que l'Aleix esta fent molt bona feina, el mateix passa amb el trencalòs.

El conill es va introduir amb èxit però ara ha tornat a agafar una pesta i se'ns ha tornat a anar el conill a la merda.

- **Troba que hi ha massa voltor comú?**

No, es pot conviure perfectament. Mai ningú de nosaltres tirarà a un voltor i de fet, quan estan en època de cria l'Aleix ens avisa de on estan situats i ens demana que no hi anem i nosaltres no tenim cap problema. Com també li guardem les tripes i restes dels senglars que abati'm perquè els pugui posar a la menjadora. L'Aleix i la fundació han fet una bona feina.

- **Com creu vostè que repercutiria econòmicament a la zona la introducció d'aquestes espècies?**

A nivell de turisme si poses un mirador, tot ben arreglat atrauria a gent.

- **Pensa que s'hauria de continuar invertint diners en la conservació d'animals com el llop? Contesta breument.**

El llop el que faria seria acabar amb les malalties que afecten els ungulats, la pesta virus i altres. Pensa que nosaltres els senglars els analitzem i ja n'he trobat tres amb triquinosis.

El que passa també és que aquí es recullen molts rovellons i clar la gent si sap que hi ha llop, el tema de ficar-se al bosc...els hi farà agafar por. Però si el llop està ben alimentat no és cap problema perquè als humans no els atacarà. Aquí per exemple aliment no els hi falta, ha de tenir molta gana per atacar als humans.

- **Pensa que s'hauria de fer educació ambiental?**

Estaria molt bé, però la gent gran es molt reticent i tancada a coses noves. Però bueno penso que se'ls passaria i de fet son gent que no es mou d'aquí, no puja ni a la muntanya i per tant tampoc sap que passa. I en quant als ramats queda el Gillet, que tampoc ho té com una font d'ingressos principal i el Juanjo que es l'únic que podria tenir problemes però amb els mastins que té, té molt a guanyar.

Aquí s'hauria de fer una escola de Natura, ara que tenen els voltors i tot. Però aquí en montes una i cada dos cops per setmana tindries col·legis. Tires el menjar els portes a veure i allò és una passada. Un espectacle natural.

Entrevista Lluís

En Lluís regenta l'hostal Ca la Lluïsa del Peretó, situat a l'alzina d' Alinyà on porta tota la vida vivint. A més de dedicar-se a l'hostaleria, és cap d'una de les dues colles de caça de la Vall.

- Quants anys porta practicant la caça?

28 anys (comença amb 16 anys)

- Ve d'herència la realització d'aquesta pràctica?

Si

- Quina és la seva àrea de caça?

Dins de l'àrea de la fundació. Tot el terreny d' Alin`ya, no surtim dels límits

- Quins animals acostuma a caçar?

Senglar i llebre sempre dins de temporada de caça. Cabirol quan reben permis (5 repartits entre tots els casadors) i també és el cas de l' Isard, tot i que en menys mesura

- Quins d'aquests animals són més abundants a l'àrea on caça? I quins menys? (per ordre d'abundància)

Senglar. Això depèn dels anys, quan vaig començar gairebé no n'hi havia però com més cap aquí tirem més en trobem.

- Que opina sobre la protecció que té la zona? (Àrea Privada de Caça)

Això no és aquí, és a la banda de X. Aquí estem dins de la reserva nacional de caça. Tot el terreny que té la fundació es troba dins del Cadí- Muixeró.

- Et sembla correctament protegit?

No perquè això es mana des d'una cadira i no sobre el terreny. Si es fes sobre aquest, veurien més tot el tema de quant de mal fan els senglars o els Isards, que aquests últims en fan molt a l'agricultura. A la mínima que surt herba i tu tens sembrat trepadella que és el que més tenim per agricultura. Els isards a la que veuen que en surt una mica la burxen fins que l'acaben arrancant i clar, allò ja no produeix. Si no ens trobem amb una temporada en que ploqui molt i pugui brotar fort i ràpid no tenim producció i clar, això no ho regula ningú.

A la reserva lo que li interessa és que els exemplars estiguin bé.

- Vostè creu que s'hauria de donar més llibertat de caça a l'Isard no?

Si, es que s'hauria de regular més. Per exemple, vam tenir la pestivirus que va ser culpa seva perquè si el dia que van començar a veure exemplars que estaven moixos s'haguessin anat abatent, tot això no s'hagués estès tant.

- Alguna altre espècie que creu que s'hauria de regular més?

El senglar, s'hauria de deixar abatre més.

- **Tenen molts problemes amb els senglars?**

Si. Els camps de les patates quan vam començar hi havia un fil de protecció perquè no entressin, després en vam posar dos i ara ja pugem a tres.

- **Heu tingut mai algun problema de caça furtiva per aquí?**

Fora de les colles?

- **Si, fora de les colles ens referim.**

N'hi ha hagut i n'hi ha.

- **I com es gestiona això? Si se'ls enganxés serien multats?**

Si, multa i depèn molt de la infracció que atrevissin pot ser presó clar. Durant l'estiu, molts anys escoltes tirs i després als camps trobes pell de llebre i rastres de que allà s'han matat coses. Però mai és gent d'aquí, el que són les colles d'aquí disfruten d'anar a caçar, de sentir els gossos perseguir les preses i si la mates doncs bé també et fa gràcia, però no és el principal motiu per anar a caça. Aquí és més l'esport que no el anar a matar per matar.

- **Per a vosaltres la caça és un esport, una afició no?**

El que és la llebre sí, és una afició. El senglar no, és una necessitat. Al principi el dijous i diumenge caçàvem la llebre i si es coneixia a que algun dia corria senglar per la zona s'anava a caçar. Ara no, és al revés el dijous és exclusivament per el senglar i el diumenge quan es temporada la llebre.

- **Llavors, la caça com a activitat econòmica no la feu servir no? És més per tradició, afició i regulació no?**

Aquí no pot ser una activitat econòmica. La reserva és per els veïns del poble i un veí és el que està la meitat de l'any més un dia vivint al poble. De fet, molts dels caçadors que venen no haurien de poder caçar.

- **Has notat presència del llop per la zona?**

Últimament no.

- **Creus que ha passat per aquí?**

Que hi pot haver passat sí.

- **En cas que arribés i formes població que et semblaria la seva presència?**

Bé

- **Creu que ajudaria a regular les poblacions de ungulats?**

Si, és per lo que més interessant seria que el llop es trobés aquí. Ja que abans quan hi era, matava les besties ferides i no les espavilades, per tant serviria per regular poblacions.

- **Qui seria millor regulador d'ungulats el llop o el caçador?**

El llop. Quan era petit, aquí es matava de tot i com més es matava més n'hi havia. Va ser tancar-ho i posar la reserva que en dos anys va venir la peste.

- **Quin tipus de gestió de caça creu que posaria la reserva davant la presència del llop?**

Res, no deixaria caçar res. Si es conegués que hi ha una parella de llops a la muntanya no et deixarien caçar.

- **Tot i així, li semblaria bé que aparegués?**

Bueno si, perquè quan els hi hagués passat la fogonada veuríem que el llop i la caça són compatibles. Per exemple a Astúries en cacen, es qüestió de que uns es respecten als altres. Si saps que corre el llop, doncs abans de tirar a una cosa que no saps ben bé que és mira que no sigui un llop. Aquí fa res es va dir que havien disparat a un linx, i...a veure no, van disparar a una cosa que no sabien el que era i això un caçador no ho ha de fer mai. I almenys el que és un caçador de tota la vida, que hagi viscut caçant, tirarà a lo que va no a un animal que no sap que és.

- **Clar, això no passa no?**

A veure, jo no puc assegurar que no passi, però no és el correcte ni el més normal.

- **Vostè para de la seva colla no? No passa amb cap animal?**

Home, amb el cabirol pot passar que tu dispares i un cop mort mires si és mascle o femella perquè la concessió que et donen és només la de caçar mascles perquè valen calers.

- **L'aparició del llop a tu et suposaria una preocupació per possibles atacs als ramats o a la població?**

Si, hi hauria una mica de por per els ramats. Però jo penso que també serviria perquè es vigilessin més. Per exemple fa uns anys, estàvem caçant amb els gossos i ens vam trobar un ramat d'ovelles que no sabíem que hi fos, se n'esverà una, es ficà a córrer i clar vam fotre una estimbada d'ovelles. Si hi hagués llop, aquell pastor ja s'hauria adonat que tenia que tancar les ovelles, perquè o les ha de guardar o tenir un mastí, però no tenir-les per la muntanya abandonades. Però clar, no és el cas. Aquí tenim un ramat aquí, un allà, sense control. I els nostres gossos el dia que anem a caçar tenen ganes de córrer i quan es troben davant el ramat...ja l'hem fumuda.

I amb les vaques hauria de ser el mateix.

- **Que et sembla la tasca de reintroducció d'espècies per part de la fundació?**

Crec que s'hauria de portar bé.

- **La idea és bona però s'ha de gestionar millor, no?**

Si. Potser no cal fer tants tancats, però si fer funcionar bé els que hi ha i fer-ho eficient.

- **Estàs d'acord amb la introducció de grans mamífers i rapinyaires desapareguts anteriorment al Prepirineu? Per exemple et semblaria bé la reintroducció d'espècies com l'ós o el mufló?**

Introduir la fauna que toca a cada lloc si. Els muflons aquí no n'hi ha hagut, tu parles amb gent gran i no n'han vist mai, per tant seria tocar tema que no s'hauria de tocar.

- **Bueno no molt lluny de la zona, a Boumort, hi ha població de Cérvol i de mufló i també ens han dit que per aquí n'han aparegut però no s'ha instal·lat cap.**

De cérvol, a tot Boumort n'hi ha i a l'àrea privada que vau anar (quina?) també. Muflons n'hi ha hagut per aquí però de seguida tornen a marxar, no s'estableixen. En aquest cas, si han vingut però no s'han quedat, fer un tancat per re introduir-lo no crec que sigui la bona. Jo, no ho suggeriria.

- **Vostè creu que la introducció o aparició del llop a la zona comportaria un increment dels beneficis per part del Turisme?**

Si, tothom voldria veure el llop. Per tant si, crec que el turisme de llop funcionaria.

- **Amb el Jordi Sargatal, vam veure que ell tenia una visió d'això com si fos una Vall de Núria. Allà veus pastures de vaques, isards, cérvols, muflons...Tu creus que es podria fer un una cosa per l'estil aquí a Alinyà? Un espai on la gent vingués a recrear-se amb la fauna i la flora?**

No. Com la Vall de Núria no, això és massa muntanyós. Hi ha molts llocs als que no s'hi arriba. Núria és més tancat i accessible, pots pujar a peu i amb cremallera, aquí en canvi tothom volta amb 4x4.

- **Aquí la fauna fuig de les vies no? Tenen problemes de senglars creuant la carretera?**

Si. Te'ls trobes. Igual no en veus en tot l'any però un dia en una curva t'en surt algun.

Abans has dit que aquí la caça es veïnal, tu creus que esta bé així? O veuries bé que gent de fora vingués els caps de setmana, a l'estiu...etc.

No m'ho havia plantejat, però home l'experiència de quan era lliure és dolenta. Ara ja està bé així.

- **De qui creu que es la obligatorietat de mantenir i conservar les àrees naturals de les muntanyes?**

Entre tots , ramaders, agricultors, administració. Però clar, no funciona així. A última hora ho han de fer els ramaders obligats i l'administració és la que després s'emporta els mèrits.

- **Creu que es eficaç la política d'indemnitzacions que es perceben pels danys causats pels llops al bestiar?**

Comentaris Sempre i quan fossin reals suposo que si, funcionarien. Quant hi havia duros era més fàcil. Fa tres-quatre anys es van colar atacs de gossos com a llops i van ser indemnitzats.

- **A vegades els atacs als ramats poden ser a causa dels gossos salvatges, n'hi ha molts aquí?**

No . Quan apareix un gos es comenta entre tots per saber de qui és. Si porta collar i si es deixa agafar es mira si porta chip i es porta a la gossera. Si no, es mata. Pensa que un

gos un cop abandonat quan té gana fa molt de mal, que és normal, ell ha d'alimentar-se i portar-lo a la gossera son 600€ cada cop.

Però no ens ha passat gaire sovint. A vegades en volta algun però no s'hi està massa i no hi ha acumulació.

- **Com veus el tema de plantejar una educació ambiental del llop? Creus que s'hauria de fer? I creus que els ramaders i caçadors hi estan en contra de la reaparició?**

Si, i si. Almenys amb la nostre colla perquè nosaltres el que volem es que s'acabi amb la superpoblació de senglar. Hi ha moltes colles però que hi estan en contra, cadascú té el seu punt de vista i si tenim llop, aquest si té gana els traurà preses.

Entrevista Rafael

En Rafael és tècnic de la Fundació Catalunya – La Pedrera. Actualment viu a Alinyà on desenvolupa les tasques de la fundació i la cria de cavalls.

- Quant de temps porta vivint a Alinyà?

El Juliol farà 4 anys

- I quant va arribar?

Aquest mes de març ha fet 8 anys, bé a treballar-hi ja en fa 10 que hi vaig començar a venir. Tot va començar per portar conills de bosc per el projecte de reintroducció del conill a la Vall d'Alinyà de la fundació, vaig començar allà a Girona entre altres feines que feia, es van posar en contacte amb mi i jo els hi vaig subministrar els primers conills i després de dos anys de subministrar-los vaig passar a portar una mica la coordinació i les relacions públiques.

- Era amb el Jordi Sargatal?

Si, territori i paisatge amb el Jordi.

- Quin és el seu nivell d' estudis?

FP 2on grau d'agràries i vaig començar la carrera d'enginyer tècnic agrícola però no la vaig acabar, la tinc penjada.

- A quina activitat econòmica es dedica?

Segueixo treballant per la fundació. Al principi vaig començar portant conills de bosc, després ens vam haver de fer autònoms ja que per treballar per ells havies de ser autònom i al final vam haver de crear una empresa de serveis agroambientals, perquè arran de la llei de l'autònom que es va crear amb l'últim govern del PSOE de que si un autònom cobrava més del 70 % a l'any per una empresa, aquesta es veia obligada a contractar-lo. Llavors no volien contractar gent externa i ens van proposar de que féssim una empresa. Ara aquesta empresa rep ingressos, entre el 75 i 90%, que provenen de la fundació i la resta d'alguna feina que pot sortir esporàdicament de fora. I des de fa 4 anys que vivim aquí que criem cavalls, de moment ingressos per sota de les despeses.

- Llavors, la seva feina és la cria de cavalls més les tasques per a la fundació, no?

Si

- La ramaderia de cavalls ho va començar vosaltres o ve d'herència?

Prové d'herència de la fundació, aquesta va començar amb els cavalls per conservar la raça, per tenir un cavall que gestiones pastura i sota bosc ja que no n'hi havia. Es volia un cavall rústec i resistent, adaptat a les muntanyes calcàries com els Picos de Europa. El que tenim es pot dir que es el més pur que queda de tot el tronc genètic del nord de la península. De totes aquestes races del tronc genètic que eren negres o castanys, cavall

de tir català o la jaca Navarra, i que estaven al nord de la península, l'escurco és el que conserva millor el gen primitiu, té tota l'adaptació rústica i resistent...És lo més salvatge que queda en tot Europa i d'aquest tronc genètic que és el que tocaria aquí. Segurament tot el cavall que queda aquí, els pirinencs, porten sang de bretons o danesos però 100 anys enredra les seves avantpassades eren cavalls d'aquest tipus.

Ara que la fundació ha fet tots aquests canvis de territori i paisatge i adquireix una fundació totalment separada de Catalunya Caixa el tema de tenir animals en propietat, fiscalment i legalment els hi era un destorb i em van proposar si m'ho podia quedar jo.

Vaig assumir un compromís de tenir els animals 5 anys mínim i mínim el número que havíem acordat que eren 16 o 17; amb aquest compromís jo no puc baixar d'aquests 16 animals, apart de no poder cobrar les subvencions

Hi ha molt poca gent que tingui races autòctones i molt poca gent que hi treballi.

- Rep alguna ajuda de l' administració apart de la subvenció? I de la fundació?

No, la fundació ens va donar els cavalls i ens va cedir les poques instal·lacions que en aquell moment havia fet

- Quin és el grau de confiança que tens amb l'administració de cara a que et donin les subvencions?

Jo crec que les subvencions si perquè tal i com estan les coses si s'emboquen gaire més hi hauran garrotades però tard o d'hora han d'acabar pagant les subvencions. A la unió europea estic segur que els hi conta que les han pagades, lo que passa llavors és que les administracions centrals de Madrid i les autonòmiques de Catalunya moltes peles es desvien amb altres coses i llavors calculen que el dia que tingui aquests diners recuperats ho enviaran però ara els hi ha fotut un "cratacac" tot llavors veurem. Ara que no diguin que quan fa 10 anys o 12 les subvencions prescriguin o estem en un altre règim polític, ha caigut la monarquia i ara hi ha això ha canviat tant que no t'ho podem pagar" clar que podria passar no? Això i qualsevol historia però lo mes fotut mes que no et paguin les subvencions es haver tingut aquells animals que ens vam comprometre a tenir a canvi de rebre els diners acordats.

- L'aparició del llop a vostè li suposaria una preocupació per possibles atacs als ramats o a la població?

Les ovelles són incontrolables i el que s'ha de fer és conviure amb el llop, o més aviat conviure amb la pròpia muntanya. Bé que tu no aniràs a un lloc a on hi ha cria de ós a organitzar batudes, fer caceres o anar a voltar tranquil·lament, has de prendre unes mesures. Com tampoc et posaràs a fer un pícnic sota un niu d'abelles i prendre el sol. Doncs a un amuntanya on hi ha llops les ovelles no les has de deixar al seu aire a córrer per la muntanya i despreocupar-te'n; has de tenir un cert control, una mínima vigilància, contar amb gossos dels Pirineus que cuiden el ramat, fer de pastor, tancar-les a la nit. De la mateixa manera que no pujaràs al metro quan està en marxa

- **A la Vall s'han establir mesures de protecció del ramat davant de l'atac del llop?**

Si, els propis ramaders ja s'han conscienciat i pres mesures. No s'ha necessitat que l'administració els hi anés al darrere, això fa falta només en zones on des de fa 40-50 anys la feina del ramader s'ha desvirtuat, zones on el ramader s'ha "modernitzat" i convertir en un industrial de la carn. Llocs on s'havia perdut molt els antics equipaments dels pastors, casetes de fusta (que abans eren de pedra) i era on els pastors dormien a la nit, tenien els seus muntanyes dels pirineus controlant el ramat.

- **Creu que la protecció de la que disposa el llop és efectiva i suficient?**

Jo crec que ara mateix sobre la teoria medi ambiental Catalunya és la que més conservació i protecció dona al llop. No està declarada com a cinegètica, Aquí està catalogada com a espècie en perill d'extinció de primera protecció, al costat de l'os o el linx, Trencalets... aquí tenim una llista de protecció sobre totes aquestes espècies vulnerables i el llop i és a dins. A més Catalunya té una legislació en la que la pròpia administració s'obliga a pagar la indemnització abans de que passin tres mesos per qualsevol atac de fauna salvatge. Per tant, té un cos una mica especialitzat en tot aquest tipus de seguiment. Estic segur que a dia d'avui Catalunya és de tota Espanya la que ho té millor de cara el llop. Astúries també, però allà tenen alguna zona en la que han declarat que no hi pot haver llop i el maten. Que pot ser no es una mala manera de gestionar, perquè si el llop arriba ja al mar i no pot estendre's més enllà allò igual s'acaba convertint en un cul de sac de llops. Andalusia en temes legals té totes les normatives que hi podria haver però té sempre el mateix nombre de llops i a les mateixes finques i clar, això vol dir que quan el llop intenta estendre's cap a una altra finca, aquell propietari li és igual que s'hagi de protegir o la legislació que hi hagi establerta sobre l'animal.

- **Creu que a Catalunya tot i la caça que hi ha, és viable l'establiment del llop?**

Catalunya té una gran població humana, però concentrada en ciutats. Si que és veritat que té molts eixos viaris, però a diferència de l'Ós, al llop no li suposa un inconvenient per tant no té perquè tenir gaires problemes per expandir-se i si mirem la gran massa forestal que té Catalunya o les superfícies arbustiva, veiem que té cabirols, isards, llebres, porcs senglars per un tubó. Jo crec que a nivell de poblats salvatges el llop té molt de menjar i d'ungulats domèstics n'hi ha suficients com perquè puntualment en un cas d'un animal jove que no sap caçar que ataquí se l'ajudi a sobreviure alimentant-se . Per tant, si jo crec que Catalunya està preparada per l'arribada del llop.

- **Qui creu vostè que es veurà més perjudicat per un possible establiment del llop?**

El ramader crec que és el que més s'ha de cuidar, perquè el caçador es un tema de gestió, d'espècie cinegètica que ara es una espècie protegida però en un futur pot ser que a Catalunya s'arribi a una certa població saludable de l'espècie i t'hagis de plantejar establir zones i treure un rendiment econòmic com estan fent a Sierra de la Culebra, allà

la gent paga per fer turisme i veure el llop i jo crec que de la mateix manera que això es fa allà, també podria fer-se aquí un cop tinguem llop assentat.

Però es qüestió de fer-ho bé. Si els humans fem les coses ve el risc de que hi hagi problemes baixa

- **Què creu vostè que és millor a l'hora de regular les poblacions d'ungulats silvestres, la caça exercida per l'home o la exercida per un depredador com el llop**

El llop treballa 365 dies l'any. El caçador va de cacera quan pot, necessita de gossos va acompanyat i no sempre surt bé el dia. En canvi el llop, no. A més el llop pot ser que de 8 intents, només aconsegueixi caçar de nit. El caçador pot aconseguir caçar també un dia però després al no tenir la necessitat perquè no es la seva font d'aliment no tornara fins al cap d'uns dies o setmanes.

Aquí tenim ramats controlats per gossos de muntanya, per tant es podrien fer tallers, jornades al camp on els ramaders que són una mica escèptics a tenir gossos de protecció poguessin venir aquí, se'ls hi expliqués la teòrica un matí i a la tard anar amb el ramat a pasturar i així veure com funciona el gos

- **De qui creu que es la obligatorietat de mantenir i conservar les àrees naturals de les muntanyes?**

Jo crec que és de tots. A veure la obligació de l'administració és conservar per exemple la muntanya d'Alinyà. Llavors, que ha de fer? Mireu aquí a la tardor el problema més greu que tenim són els boletaires. Molts veïns patim el mal del boletaire d'alguna manera; es posen al mig dels prats amb el cotxe, deixen les tanques del bestiar obertes, volen que tots els camins encara que siguin privats no estiguin només oberts, sinó nets de pedres per ells poder passar amb els cotxes, arreplegar bolets i molts d'ells baixar a vendre'ls de forma il·legal. L'administració ha de sancionar tota aquesta gent, la seva obligació es vigilar aquest tema. Però nosaltres com a veïns també tenim la obligació de denunciar-ho quan ho veiem. I és obligació de cadascú assumir la llei, si m'enganxen haure de pagar i si busco recolzament al poble aquest me la de negar. No val l'excusa de "és el meu cunyat". He posat l'exemple dels boletaires però això es pot estendre a tots els àmbits de protecció d'un espai natural. És cosa de tots, però hi ha una falta de voluntat .

L'administració s'ha de posar les piles, posar agents rurals o el que sigui i que treballin i persegueixen totes les coses que no s'han de fer. Els jutges han de aplicar la llei bé; i si es fa una llei de protecció i la naturalesa ha d'estar ben conservada perquè és una garantia de conservar el planeta per les futures generacions i per nosaltres mateixos.

Clar que l'administració ha de venir a posar lleis, però nosaltres no ens les podem saltar. Per tant la obligació és de l'administració, si, però compartida amb tots els altres.

Entrevista Gilet

En Gilet es veí d' Alinyà i porta tota la seva vida exercint la pagesia i la ramaderia. És l'únic ramader amb bestiar oví.

- Quants anys porta exercint ramaderia? I de quants caps de bestiar disposa?

La ramaderia, la pagesia, tot el que faig ho he fet tota la vida. Ara mateix tinc 120 ovelles

- Quina és la seva zona de pastura?

A l'hiver a la part baixa i a l'estiu pujo a la muntanya

- Vostè s'ha dedicat mai a la caça?

No

- Hi ha algun tipus d'ajuda per part de l'administració destinada als ramaders? Si és el cas, la rep?

Si, existeixen ajudes i les rebo, tard normalment però les vaig rebent. Si no fos per les ajudes no podríem tirar endavant, sobretot els petits pagesos. Però trobo que no estan ben plantejades, lo fotut d'aquestes ajudes es que se'n beneficien les societats grosses, i no els petits pagesos que vivim d'això.

- I vostè que té a dir en referència al llop, i en especial a la Vall d'Alinyà? (Experiències, anècdotes, rumors, percepció personal) .

Aquí mateix van dir que havia vingut un llop i jo inclòs em va semblar sentir lo cridar del llop (udols) un dia aquí a prop de la "Roca de la Pena". Fa uns dos o tres anys.

- Què creu vostè que és millor a l'hora de regular les poblacions d'ungulats silvestres, la caça exercida per l'home o la exercida per un depredador com el llop?

És un tema que no conec gaire però clar evidentment tot competidor d'ells o que se'ls mengi és una ajuda. A nosaltres tots els Isards, senglars, cabirols ens estan danyant però no és tan important, el gran problema és el senglar, aquest és el que està provocant danys molt importants a la nostre agricultura. Es menja els fruits, ens destrossa els terrenys i cada any n'hi ha més i va a pitjor. Llavors no se, potser si que si hi hagués llop el número de senglars baixaria.

- Quins sentiments té vostè en relació al llop? Li preocupa la possible reaparició?

No em preocupa. El problema que hi ha hagut sempre amb el llop és que ataca a lo abandonat, els pastors que deixen els ramats abandonats per la muntanya i llavors clar, el llop els ataca quan té gana. Però no és el meu cas; jo sempre he fet de pastor amb les ovelles controlades i crec que seria difícil que em passes res.

A més dispo de mastins, d'aquests que controlen els ramats i són una gran ajuda. Sempre estan controlant el ramat i de fet, és més problemàtica la presència de gossos salvatges, d'aquests que la gent deixa abandonats per la muntanya i quan tenen gana baixen i ataquen el que poden.

- **Aquests gossos els ha rebut de l'administració, la fundació o els has comprat tu?**

En el meu cas els he rebut de la fundació i de l'administració. Es va determinar en un conveni entre els dos. De fet es va fer cria d'aquests gossos i els estan repartint entre els pastors. Jo ho trobo interessant i útil sobretot per aquí perquè la gent a mi em veu amb el gos i em diu "tu si que pots estar tranquil per el llop".

Lo bo d'aquests gossos es també que es defensen de qualsevol element extern del ramat, però si tu no amoïnes mai el ramat ells tampoc t'ataquen perquè saben que no ets una amenaça. Aquests gossos si que quan s'acosta algú es posen seriós, però si tu llavors gires i te'n vas, no t'atacarà, vaja, jo no he vist mai que sortissin a empaitar a ningú.

- **Està vostè d'acord amb la introducció de grans mamífers i rapinyaires desapareguts anteriorment al Prepirineu com és el cas del Voltor negre? Creus que es podrien introduir altes que no s'han intentat com el mufló?**

Si. Bueno, m'és una mica indiferent. A nosaltres ni ens perjudica ni ens suposa un avantatge la seva presència. Si que està bé per el fet de recuperar fauna i que la gent pugui venir a veure aquí el voltor o els cavalls ens agrada però per nosaltres personalment no és ni un benefici ni un problema.

Amb el llop passaria el mateix que amb el voltor, que només que hi hagués uns pocs ja atraurien a la gent que vindria a veure'ls, aquí quan en teníem molt pocs de voltors venia molta gent a veure'ls però un cop hi hagués massa llop la gent ja no es mouria tant i potser tindria més aviat por. Aquí de voltor negre ara en tenim massa,

Hi hauria d'haver un control perquè clar, aquí el que ara fa gracia és el Trençalòs i el Voltor negre i perquè no en tenim.

En quant al mufló aquí en surten, jo no n'hi he vist mai però si que n' hi havia hagut. No se, qualsevol d'aquestes espècies no ens aporten cap avantatge a l'agricultura. Per exemple ara a la primavera les cabres causen alguns danys als conreus però són danys que ja coneixes i amb els que ja contes

- **Què creu vostè que és millor a l'hora de regular les poblacions d'ungulats silvestres, la caça exercida per l'home o la exercida per un depredador com el llop**

Bueno, a veure aquí clar jo no conec el treball que fa el llop sobre el senglar. Els que en saben diuen que si, els naturalistes i d'altres diuen que es reduiria, no se un 20-30% de la població de senglars. I clar, aquí el problema es que en son masses i no tenen menjar, llavors baixen als pobles a buscar-ne, si el llop ajudés a que en vens de ser 20 o 30, en siguin 5, aquests queden tips i no hi ha problemes d'aliment. Penseu que es un animal que està destrossant els boscos.

- **Com veu el tema de plantejar una educació ambiental del llop? Creus que s'hauria de fer? I creu que els ramaders i caçadors hi estan en contra de la reaparició?**

No se. Avia'm, de cara a la gent ja sabeu que nosaltres ja ho tenim tot vist. Ja sabem el llop que farà. Hem viscut sempre aquí a dalt i el tema se n'ha parlat, sents coses d'un lloc o d'un altre. Llavors les idees ja les tens.

- **Com veu la gestió que està fent la fundació? Milloraries alguna cosa?**

Bé, fan bona feina. Aquest any per temes econòmics no han pogut fer tant com volien. Es a dir, anys enrere els pressupost que tenien era més alt i es van fer moltes coses i es van tenir idees de cara el futur, ara clar, estan més limitats. Però bé, bé.

- **De qui creu que es la obligatorietat de mantenir i conservar les àrees naturals de les muntanyes?**

De tots. En part de l'administració perquè aquest bosc, l'espai que tenim a Alinyà això ho porten tots els forestals i l'administració. Clar jo tinc una finca i a mi el terreny me'l destrossa el senglar, però això em passa a mi, al veí i al de més enllà. Jo puc parlar amb l'administració i preguntar com podem arreglar-ho però és ella qui ho ha de fer. Nosaltres som afectats, i no podem anar per lliure i matar les besties. A més que l'administració tampoc vol sentir a parlar de matar, però és clar, llavors solucionar-ho és difícil.

Entrevista Agustí

L' Agustí és un veí de 59 anys de la Vall d'Alinyà que ha viscut tota la seva vida a la Vall. La seva principal activitat econòmica és la ramaderia de vaques però també es dedica a l'agricultura, té cultius de patates d'estrafolia que són venudes per la zona sense intermediaris. Entre el seu bestiar apart de les vaques amb les que comercialitza, també cria conills i gallines per consum propi.

- Quants anys porta practicant la caça?

Tota la vida m'havia dedicat, ara ja no. Però si el meu fill Lluís.

- Ve d'herència la realització d'aquesta pràctica?

Si, tots els familiars que he conegut s'han dedicat a la pagesia. Abans no hi havia tanta ramaderia, es feia sempre més pagesia. Bestiar hi havia el just. Es tenien vaques i bous però per treballar. També teníem 30 ovelles, però ho vàrem deixar perquè ens vàrem cansar. Ara actualment unes 39-40 vaques

- Quina és la seva àrea de caça?

Entre l'Alzina i Olier.

- Te ajudes de l'administració? La rep?

Si. Alguna part rebo, per la ramaderia extensiva. No rebo la que hauria de rebre però si.

- Està al corrent de les indemnitzacions que hauries de rebre en cas d'atac de llop?

No m'he trobat mai en aquesta situació així que no, ni en se res. A més jo tinc vaques i amb vaques és més difícil l'atac, no crec que arribi a passar.

- Quin és el seu grau de confiança cap a l'administració?

Mmmm els pagesos no hi estem gaire implicats. Estem en terra de ningú, l'administració subvenciona més aviat la ramaderia que és d'on venen les queixes. En aquest món hem arribat a un punt on si no ens queixem no se'ns fa cas i els pagesos no ens hem queixat mai.

- Quins animals acostumava a caçar?

Abans es caçava conill, perdiu i llebre, parlo d'uns 20-25 anys abans. Quan no hi havia els senglars com ara, que no hi feien mal. T'estaves hores allà caçant amb els gossos. A mi el que m'agradava era la llebre, és la més divertida i entretinguda d'abatre. El senglar ara si que es caça, inclòs jo vaig arribar a caçar-lo. Però son moltes hores de dedicació.

- Ha tingut com a pagès problema amb alguna d'aquestes besties salvatges?

No. Generalment no. Una vegada em va desaparèixer un gos, se'l va menjar algú. Mai vam saber que era, perquè varem posar un parany i la bestia se'l va emportar. Farà 30 i pico anys, No sabíem si era un animal de 4 potes, de dos o amb ales. Era un gos petit de tura.

- **Quins d'aquests animals són més abundants a l'àrea on caça? I quins menys? (per ordre d'abundància)**

Senglar i després la llebre

- **Coneix el tipus de protecció legal que se li oferiria al llop en cas de que arribés a la Vall?**

No, no el conec massa.

- **Considera que el nivell de caça que és dona a la zona és l'adequat d'acord amb el nombre d'ungulats i altres animals presents en general?**

No, s'haurien de concedir més permisos tant per senglars com per isards.

- **De qui creu que es la obligatorietat de mantenir i conservar les àrees naturals de les muntanyes?**

De tots.

- **Creu que es eficaç la política d'indemnitzacions que es perceben pels danys causats pels llops al bestiar?**

És difícil verificar els fets. Ho veig molt difícil perquè d'ovelles ja no en queden. Tancar les vaques, no és viable i en quant a les ajudes....es que no se quines ajudes et podrien donar. Perquè per molt que et paguin una quantitat de diners, no et pagaran el mal que faran. L'esverada de les ovelles per exemple no te la pagaran, només l'exemplar mort per causa directa del llop.

És a dir, el mal directe provoca danys indirectes que no seran recompensats

- **Ha escoltat els seus avantpassats parlar algun cop del llop? Que deien d'aquest animal? La seva presència quins sentiments els hi suscitava als seus avantpassats?**

Si, però n'he sentit a parlar de gent que n'ha sentit a parlar. Vull dir que res d'experiències personals. Gent que n'hagi vist no, els meus avis mai en varen veure cap.

- **I vostè que té a dir en referència al llop, i en especial a la Vall d'Alinyà? (Experiències, anècdotes, rumors, percepció personal) .**

Jo no tinc molt clar si se n'ha vist o no. Aquí quan troben excrements els analitzant, però clar depèn d'uns gens molt específics i aquí tenim molts gossos llopers. La gent els compra quan son petits, però es clar, son gossos que quan creixen no poden estar en un pis i la gent els deixa anar.

- **Què creu vostè que és millor a l'hora de regular les poblacions d'ungulats silvestres, la caça exercida per l'home o la exercida per un depredador com el llop**

El Llop. Perquè el llop atacarà l'espècie més feble. Un caçador en canvi abatrà abans l'animal que passi primer o que es deixi veure més, per tant el més fort. No per el fet de ser un trofeu (que també) sinó per el fet que la natura és així. Per exemple, el cas de les perdius quan fa uns anys es va reduir la població. Las perdius femelles són les que es queden amb els ous, mentre que els mascles són qui surt per a buscar menjar. Els caçadors disparaven abans al primer que apareixia, el mascle.

- **Pensa vostè que els ingressos generats per la caça repercuteixen positivament a la Vall d'Alinyà?**

No

- **Quins sentiments té vostè en relació al llop?**

La seva presència m'és indiferent.

- **Considera vostè que només amb la presència humana s'evitaria la possibilitat d'atacs als ramats per part del llop?**

No. Allà a Galícia per molts tancats i/o control dels ramaders que hi ha, segueixen tenint problemes d'atacs al bestiar.

- **Com veus el tema de plantejar una educació ambiental del llop? Creus que s'hauria de fer? I creus que els ramaders i caçadors hi estan en contra de la reaparició?**

Home, tenir informació és molt maco. Però clar, nosaltres no sabem que ens pot passar. Coneixem històries d'allà Galícia que els hi ataquen els ramats tancats, però aquí no sabem que ens pot passar